

วารสารมนุษยศาสตร์

ฉบับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2

ISSN 2286-7457

ชื่อวารสาร	วารสารมนุษยศาสตร์ ฉบับบัณฑิตศึกษา	
	ปีที่ 11 (พ.ศ. 2565) ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม– ธันวาคม 2565)	
กำหนดออก	ปีละ 2 ฉบับ	
เจ้าของ	บัณฑิตศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง	
	แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ 10240 โทร. 0-2310-8250 ต่อ 7	
วัตถุประสงค์	1. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษาระดับปริญญาโท ตลอดจนอาจารย์และนักวิชาการ ได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัย 2. เพื่อส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ความคิดเห็น ตลอดจนผลงานการวิจัยในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานบัณฑิตศึกษาต่อไป	
ที่ปรึกษา	คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ รองคณบดีฝ่ายบริหาร รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย รองคณบดีฝ่ายนโยบายและแผน	
บรรณาธิการผู้พิมพ์โฆษณา	รองศาสตราจารย์วิโรจ นาคชาตรี	
บรรณาธิการบริหาร	รองศาสตราจารย์ ดร. สายวรุณ สุนทโรทก	
บรรณาธิการประจำฉบับ	รองศาสตราจารย์ ดร. ประภาส พาวินนท์	
กองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์ ฉบับบัณฑิตศึกษา		
	ศาสตราจารย์ ดร. กรรข อัครวิริยะนุภาพ	ประจำกองบรรณาธิการ
	รองศาสตราจารย์ ดร.ประเทือง ทินรัตน์	ประจำกองบรรณาธิการ
	รองศาสตราจารย์ ดร.พิมลพรรณ เรพเพอร์ ประเสริฐวงษ์	ประจำกองบรรณาธิการ
	รองศาสตราจารย์ ดร. มนธิรา ราโท	ประจำกองบรรณาธิการ
	รองศาสตราจารย์ ดร.ศานติ ภักดีคำ	ประจำกองบรรณาธิการ
	รองศาสตราจารย์ ดร. สุภาณี พัดทอง	ประจำกองบรรณาธิการ
	รองศาสตราจารย์สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ	ประจำกองบรรณาธิการ
	รองศาสตราจารย์รุ่งฤดี แผลงสร	ประจำกองบรรณาธิการ
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิตตาภา สารพัฒน์ก ไชยปัญญา	ประจำกองบรรณาธิการ
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปณิธิ หุ่นแสง	ประจำกองบรรณาธิการ
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วสิน ปัญญาบุตรตระกูล	ประจำกองบรรณาธิการ
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัตนพล ชื่นคำ	ประจำกองบรรณาธิการ
	อาจารย์ ดร. พัชรินทร์ ชัยวรรณ	ประจำกองบรรณาธิการ
	อาจารย์ ดร. พรธาดา สุวัธนวนิช	ประจำกองบรรณาธิการ
	อาจารย์ ดร. พุฒิวิทย์ บุญนาค	ประจำกองบรรณาธิการ
	อาจารย์ ดร.เขวาลักษณ์ แสงจันทร์	ประจำกองบรรณาธิการ
ผู้จัดการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธีระนันท์ วิชัยดิษฐ	
ประจำกองจัดการ	นางนลินี ยิ่งยง	
	นางสาววรรณวิสาข์ พลขยัน	
เหรียญก	นางสาวชลพรรณ ถิ่นบาง	

บทบรรณาธิการ

ในฐานะพลเมืองไทยคนหนึ่ง ขอกล่าวถึงการเมืองประเทศไทยที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตั้งแต่ปี 2475 ประเทศไทยมีการรัฐประหารแล้วอย่างน้อย 13 ครั้ง และมีการก่อกบฏที่ไม่ประสบความสำเร็จอีก 11 ครั้ง มีรัฐธรรมนูญมาแล้ว 20 ฉบับ ช่วงเวลาที่ประเทศไทยถูกปกครองโดยรัฐบาลทหารนั้นรวมแล้วยาวนานกว่ารัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง และในวันที่ 23 มีนาคม 2566 รัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา จะหมดวาระหรืออาจจะยุบสภาผู้แทนราษฎรก่อนหมดวาระ ซึ่งในขณะนี้ประเทศไทยอยู่ในช่วงระยะของการเปลี่ยนผ่านและการเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจในประเทศ และเศรษฐกิจโลก ปัญหาสุขภาพติด โรคระบาด การถือราษฎรบังหลวง รวมทั้งความเหลื่อมล้ำในสังคมที่หลากหลาย และอื่น ๆ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงการบริหารประเทศของรัฐบาลในช่วงเวลาที่ผ่านไปได้อย่างดี ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะมีขึ้นในต้นปี 2566 เชื่อว่า ประชาชนชาวไทยต้องการรัฐบาลที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาประเทศไทยให้หลุดพ้นจากความยากจน ความเหลื่อมล้ำ ความปลอดภัยจากภัยคุกคามต่าง ๆ และทำให้ประเทศไทยมีบทบาทมากขึ้นในประชาคมโลก

วารสารฉบับนี้ยังได้นำเสนอบทความที่หลากหลายทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยเริ่มจากบทความสะท้อนสังคมเรื่อง รอยแผลทางเศรษฐกิจและสังคม: กรณีโควิด-19 ของ วรณวิภา ไตลังคะ และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ เรื่องราวทางด้านภาษาไทยและภาษาต่างประเทศหลายหลาย เช่น บทความเรื่อง การใช้คำสร้างจินตภาพที่ปรากฏในคำโปรยปกหลังหนังสือนวนิยายเรื่องเพชรพระอุมา ของนภาพร นวลสินชัยเจริญและจิตตภา สารพัฒน์ก ไขปัญหา บทความเรื่อง การใช้คำอุทานในภาษาไทยของกลุ่มเจนวายบนสื่อออนไลน์ ของ ณัฐวรรณ ชั่งใจ บทความเรื่อง วิเคราะห์พระอุปนิสัยของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรจากเอกสารประวัติศาสตร์และพระนิพนธ์ ของ ณัฐวุฒิ คล้ายสุวรรณ บทความภาษาเยอรมันเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบอุปถัมภ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับสัตว์ในสำนวนไทยและเยอรมัน ของ นิชนันท์ คงกระพันธ์ และ กรกช อัดตวิริยะนุภาพ และบทความเรื่อง Deutsch ist doch nicht so schwer... (German is not so difficult...) ของ Salifou Traorè และปิดท้ายด้วยบทความภาษารัสเซียเรื่อง Устойчивые атрибутивные словосочетания в русском языке в период пандемии COVID-19 (Fixed Attribute Collocations in Russian Language during the COVID-19 Pandemic) ของ Angsana Rueangdam

กองบรรณาธิการและคณะกรรมการจัดทำวารสารมนุษยศาสตร์ ฉบับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ขอขอบคุณทุกท่าน คณะผู้บริหารคณะมนุษยศาสตร์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และเจ้าของบทความที่ช่วยให้การจัดทำวารสารสำเร็จได้ด้วยดี

รองศาสตราจารย์ ดร.ประกาศ พาวินันท์

บรรณาธิการประจำฉบับ

สารบัญ

หน้า

รอยแผลทางเศรษฐกิจและสังคม: กรณี โควิด-19	1
วรรณวิภา ไตลังคะ และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์	
การใช้คำสร้างจินตภาพที่ปรากฏในคำโปรยปกหลังหนังสือนวนิยายเรื่องเพชรพระอุมา	13
นภาพร นวลสินชัยเจริญ และ จิตตภา สารพัตนีก ไชยปัญญา	
การใช้คำอุทานในภาษาไทยของกลุ่มเจนวายบนสื่อออนไลน์	26
ณัฐวรรณ ชั่งใจ	
วิเคราะห์พระอุปนิสัยของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรจากเอกสารประวัติศาสตร์และพระนิพนธ์	39
ณัฐวุฒิ คล้ายสุวรรณ	
การศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับสัตว์ในสำนวนไทยและเยอรมัน	49
ณิชนันท์ คงกระพันธ์ และ กรกช อัครวิริยะนุภาพ	
Deutsch ist doch nicht so schwer...	70
Salifou Traorè	
Устойчивые атрибутивные словосочетания в русском языке в период пандемии COVID-19	80
Angsana Rueangdam	

รอยแผลทางเศรษฐกิจและสังคม: กรณีโควิด-19

Socioeconomics Scars: A Case of COVID-19

วรรณวิภา ไตลังคะ¹ และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์²

Wanwipha Tailangka and Kampanart wongwatthanaphong

บทคัดย่อ

ภาวะเศรษฐกิจถดถอย เกิดหลุมรายได้ขนาดใหญ่ในระบบเศรษฐกิจไทย ธุรกิจหลายแห่งปิดกิจการลง ประชาชนถูกเลิกจ้าง เป็นปรากฏการณ์สำคัญจากผลของสถานการณ์โควิด-19 บทความนี้จึงตั้งวัตถุประสงค์ไว้เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม จากสถานการณ์โควิด-19 รวมถึงนำเสนอแนวทางการแก้ไขและการปรับตัวของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยพบว่า ในมิติด้านเศรษฐกิจ เกิดการหดตัวอย่างรุนแรง รายได้หายไปจากวงจร การจ้างงานจะฟื้นตัวได้ช้า โดยเฉพาะในภาคบริการและองค์การธุรกิจที่มีสายป่านสั้น จะมีผู้ว่างงานระยะยาวมากขึ้นหลายเท่าตัว ในมิติด้านสังคม จะเกิดความเปราะบางสูงด้านความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน แรงงานย้ายถิ่นจะกลับภูมิลำเนาเพิ่มมากขึ้น ขณะที่ภาคการเกษตรกลับมีผลิตภาพลดลง ซึ่งแนวทางการแก้ไขและการปรับตัวอาจทำได้โดย การให้ความสำคัญกับภาคการผลิตเพื่อการส่งออกเพิ่มมากขึ้น เปิดรับความช่วยเหลือจากภาคเอกชน โดยเฉพาะด้านห่วงโซ่อุปทาน ประชาชนร่วมแสดงความรับผิดชอบ ต่อสังคม ทั้งในด้านการฉีดวัคซีนและการดำรงชีวิต อย่างไรก็ตามภาครัฐต้องแสดงความสามารถในการบริหารจัดการหนี้ มีความสามารถในการสื่อสารกับภาคประชาชนและภาคธุรกิจอย่างชัดเจน พิจารณาแนวปฏิบัติ ตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเอื้อประโยชน์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นทั้งในด้านการลงทุนและการจ้างงานต่อไป

คำสำคัญ: วิกฤตเศรษฐกิจและสังคม, ภาวะเศรษฐกิจถดถอย, โควิด-19

Abstract

An economic recession causing a huge reduction income in Thai economy. Many businesses have closed down, number of people were fired, and these were the major phenomenon as a result of the Covid-19 situation. This article aims to analyze the economic and social impact of the COVID-19 situation as well as presenting guidelines for correction and adjustment of the stakeholders. It was found that, in the economic dimension, there will be a severe contraction. Income disappears from the economic cycle, employment will recover slowly, especially in the service sector and business which low capital

¹ รองศาสตราจารย์ ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี กรุงเทพมหานคร E-mail: wanwipatailangka@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ประจำคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม E-mail: kampanart_wk@yahoo.com

*Manuscript received May 17, 2022; revised July 8, 2022 and accepted September 5, 2022

investment. In long term there will more unemployment increasing in multiple times. In the social dimension, there will be high risks of life and property safety. More migrant workers will return to their domiciles while as agricultural sector has decreased productivity. The solution and adaptation for this situation might be giving more attention to manufacturing sector for exports. Open more opportunity to receive supporting form private sector especially in the supply chain. People show their social responsibility both in terms of vaccination and livelihood. However, the government must show ability to manage debt. Have the ability to communicate clearly with the public and business sectors. Consider beneficial related regulation to build up confidence in both investment and employment in the near future.

Keywords: Socioeconomics Crisis, Recession, COVID-19

บทนำ

การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้เริ่มต้นตั้งแต่ช่วงปลายเดือนธันวาคมปี 2562 และแพร่กระจายไปสู่ประเทศต่าง ๆ ตั้งแต่ช่วงต้นปี 2563 จนทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจของหลายประเทศต้องหยุดชะงักลง ซึ่งแต่ละประเทศอาจได้รับความเสียหายไม่เท่ากัน เพราะโครงสร้างเศรษฐกิจในการพึ่งพารายได้ไม่เหมือนกัน แต่ถือเป็นสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความกังวลกับประชาชนอย่างมาก เนื่องจากมีผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นและกระจายตัวตลอดเวลา ขณะที่ด้านมาตรการจำกัดการระบาดกลับมีความเข้มงวดลดน้อยลง ทั้งในแง่จำนวนมาตรการและขนาดของพื้นที่ที่ควบคุม รวมถึงประชาชนเริ่มคุ้นเคยกับการดำรงชีวิตในวิถีใหม่ ซึ่ง วิโรจน์ สันติประภพ (2563, หน้า 4) ได้ให้ความเห็นว่า ปัญหาทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น สะสม และยังคงอยู่มาเป็นระยะเวลานานในระบบเศรษฐกิจไทย หลีกไม่พ้นปัญหาความยากจนและปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำ แต่ผลเป็นที่น่ากลับถูกการระบาดของโควิด-19 หลายระลอกกระทบกระเทือนจนกลายเป็นแผลเปิดที่กว้างขึ้นมากกว่าเดิม และยังมีแนวโน้มที่จะกลายเป็นแผลอักเสบเรื้อรังของสังคมไทย ถ้าไม่ได้รับการดูแลแก้ไขให้ดี จำนวนคนขาดเงินที่คาดการณ์ว่าจะมีเพิ่มขึ้น เป็นจำนวนมากตามระยะเวลาการระบาดของโรคที่ทอดยาวออกไป ซึ่ง ชววิช วารานุรักษ์ และคณะ (2563, หน้า 229) เห็นว่าเป็นวิกฤตที่รุนแรงกว่าที่เคยเกิดขึ้น แพร่กระจายส่งผลกระทบต่อทั่วโลก หากการดำเนินงานของหน่วยงานขาดกระบวนการเตรียมความพร้อม ย่อมเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเงิน การให้บริการสังคม ชุมชน สิ่งแวดล้อม ตลอดจนชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

ในมุมมองของเศรษฐศาสตร์ การป้องกันโรคเป็นการลงทุนชนิดหนึ่ง ปัจเจกชนจะเลือกระดับการป้องกันโรคที่ดีที่สุด โดยประเมินว่าการลงทุนป้องกันโรคได้ผลประโยชน์ที่ตามมาคุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่ ซึ่งการจะช่วยให้ปัจเจกชนวิเคราะห์ได้อย่างแม่นยำ และมีระดับการป้องกันโรคที่เหมาะสม ต้องอาศัยความสมบูรณ์ของข้อมูลข่าวสารของตัวโรค และการระบาดของโรค เป็นต้น นอกจากนี้ Courbage and Rey (2006, p.1325) ให้ข้อสรุปว่า รัฐสามารถเข้ามามีบทบาทแทรกแซงสุขภาพประชาชน โดยกระบวนการแพทยานูวัตร (Social Medicalization) ได้ และรัฐจะมีบทบาทมากขึ้นเมื่อสุขภาพมีความสัมพันธ์กับการผลิตและความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของรัฐ ซึ่งในขั้นแรกรัฐได้ใช้อำนาจความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ ใช้

ข้อมูลทางสถิติสุขภาพเป็นเหตุผลแห่งรัฐ เพื่อสร้างรัฐเวชกรรมเพื่อแทรกแซงสุขภาพของประชาชน ขึ้นต่อมา รัฐได้ใช้ความรู้ด้านสาธารณสุขเพื่อขยายขอบเขตอำนาจรัฐในการควบคุมสาเหตุของการเกิดโรค ควบคุมอากาศ น้ำ พื้นที่สาธารณะ และสร้างความชอบธรรมในการแทรกแซงพื้นที่เอกชน ในขั้นที่ต่อไปรัฐใช้ความรู้การแพทย์ในการควบคุมแรงงานการผลิต ซึ่งแรงงานลักษณะดังกล่าวไม่ใช่ตัวคน แต่เป็นแรงงานในฐานะปัจจัยการผลิต สุขภาพของแรงงานมีความสัมพันธ์กับเสถียรภาพห่วงโซ่การผลิตในระบบเศรษฐกิจ เพราะการเจ็บป่วยของแรงงานส่งผลต่อความไม่แน่นอนของระบบเศรษฐกิจทั้งระบบ (Foucault, 2004, p.89)

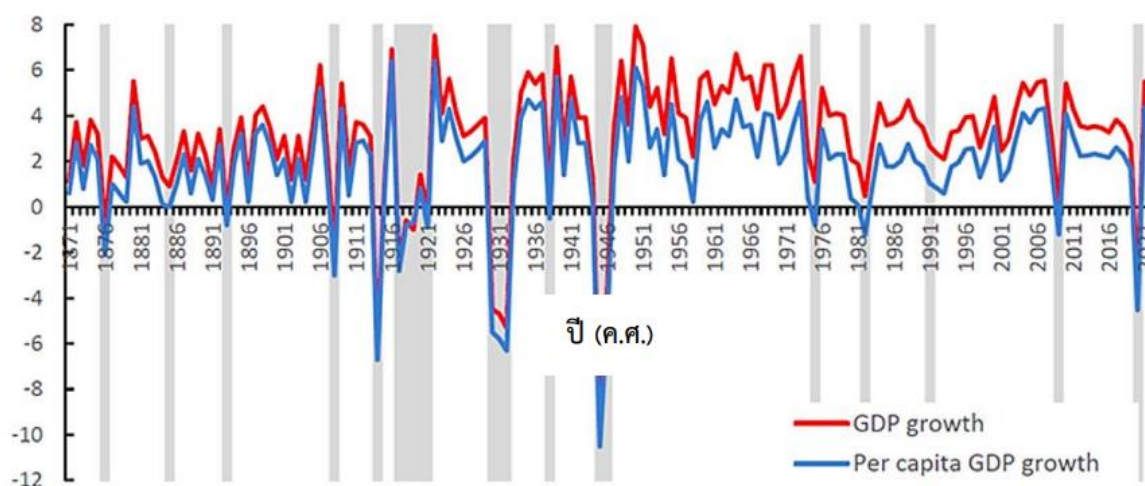
ทั้งนี้เมื่อประเทศต้นแบบที่สามารถบริหารสถานการณ์ กำหนดนโยบายรับมือการระบาดโควิด-19 ได้อย่างน่าสนใจคือประเทศเยอรมนี ซึ่ง ภาควิชา แพทย์ สาธารณสุข (2564, หน้า 35) ได้นำเสนอว่า วิธีการสำคัญที่รัฐใช้ได้แก่ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของประชากร รวมถึงการจำกัดพื้นที่สาธารณะเพื่อลดการสัมผัสเชื้อ รัฐไม่ใช้อำนาจเข้าแทรกแซงอย่างสมบูรณ์ แต่สร้างความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชน ระหว่างรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่น ระหว่างกระทรวงต่าง ๆ ทั้งนี้มาจากหลักความคิดของระบบสุขภาพที่วางอยู่บนฐานความสมานฉันท์ การกระจายอำนาจ และการบริหารจัดการด้วยองค์กรมิใช่รัฐ ทำให้ในสภาวะปกตินั้นภาคสังคมและประชาสังคมมีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการด้านสุขภาพด้วยตนเอง และมีการสร้างรูปแบบการร่วมมือระหว่างภาครัฐ และถึงแม้ในสถานการณ์ภาวะวิกฤติที่เพิ่มอำนาจรัฐในการบริหารจัดการความเสี่ยงแล้ว อำนาจรัฐก็ยังคงถูกจำกัดด้วยกฎหมาย และสภา ถึงแม้รัฐมีอำนาจมากขึ้นในการจัดสรรโอนย้ายทรัพยากรสุขภาพของภาคเอกชนให้แก่สาธารณะเป็นการชั่วคราวเพื่อตอบสนองต่อการระบาดโควิด-19 รัฐมีอำนาจในการประกาศจำกัดพื้นที่อันเป็นการลดทอนเสรีภาพประชาชนก็ตาม แต่่นโยบายดังกล่าวก็มาพร้อมกับ การสื่อสารทำความเข้าใจกับประชาชนและใช้ข้อมูลทางสถิติที่ได้จากการขยายวงกว้าง การตรวจโรคโควิด-19 โดยมีสถาบัน Robert Koch Institute เป็นผู้ใช้องค์ความรู้การแพทย์และให้คำแนะนำแก่รัฐบาลเพื่อสร้างความมั่นใจแก่สังคม พร้อมมีนโยบายด้านสวัสดิการจากระบบรัฐสวัสดิการที่มุ่งเน้นด้านการรักษาระดับรายได้ให้คงเดิมเมื่อเจอภาวะวิกฤติ จึงสามารถโน้มน้าวให้คนปฏิบัติตามนโยบายของรัฐโดยไม่ส่งผลกระทบต่อภาระลดลงของคุณภาพชีวิตประชาชน

จากข้อมูลข้างต้นเป็นที่น่าสนใจว่าสถานการณ์โควิด-19 แท้จริงแล้วส่งผลกระทบอย่างไรบ้างกับประเทศและประชาชนไทย บทความนี้จึงได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์โควิด-19 รวมถึงนำเสนอแนวทางการแก้ไขและการปรับตัวของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย บทนำ ปรากฏการณ์โควิด-19 ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และรอยแผลจากโควิด-19 ข้อเสนอเชิงนโยบาย และ บทสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล

ปรากฏการณ์โควิด-19

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2563, หน้า 1) ได้ให้ข้อสรุปว่า ประเทศไทยได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจในระยะสั้นของช่วงปี 2563 ถึง 2564 อยู่ที่ประมาณร้อยละ 8.4 ของ GDP ปี 2562 หรือ

เท่ากับประมาณ 9.2 แสนล้านบาท และเป็นความเสียหายที่มากเป็นอันดับที่ 21 เมื่อเทียบกับ 150 ประเทศทั่วโลก ซึ่งนอกจากโควิด-19 ได้ทำลายเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในระยะสั้น การแพร่ระบาดของโรคนี้อาจยังสามารถทั้งขาดแคลนให้กับเศรษฐกิจและสร้างความเสี่ยงให้กับภาคการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาวได้อย่างน้อยผ่าน 3 ช่องทาง ได้แก่ (1) ช่องทางการสะสมทุนทางกายภาพ ที่มีแนวโน้มลดลงและใช้เวลานานกว่าที่การลงทุนจะกลับมาเติบโตได้อีกครั้ง โดยมีสาเหตุหลักมาจากความไม่แน่นอนและความเสี่ยงของการลงทุนในหลายอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการบินที่ได้รับผลกระทบอย่างหนักจากมาตรการควบคุมการเข้าออกประเทศ (2) ช่องทางด้านแรงงาน โดยเฉพาะกำลังแรงงานที่ลดลงในหลายภาคการผลิต อันเนื่องมาจากปัญหาด้านสุขภาพและปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ รวมถึงปัญหาด้านการศึกษาที่มีประสิทธิภาพลดลง เพราะการเรียนการสอนที่ไม่สามารถดำเนินการได้ตามปกติ ทำให้การพัฒนาทักษะแรงงานหรือการสะสมทุนมนุษย์เป็นไปได้ยากขึ้น และ (3) ช่องทางการชะงักของการพัฒนานวัตกรรม ปัญหาการแพร่ระบาดทำให้ภาคธุรกิจหลายที่เน้นการรักษาระดับสภาพคล่องไว้เพื่อความอยู่รอด รวมถึงภาครัฐเองก็ต้องเน้นนำงบประมาณมากระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศในระยะสั้น จึงทำให้เสียโอกาสในการนำทรัพยากรไปใช้ในการลงทุน ขณะที่ สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ (2564, หน้า 6) มีแนวคิดว่า หลังจากนี้เศรษฐกิจไทยอาจฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็วจากวิกฤติโควิด-19 แต่เป็นเพียงระยะสั้นๆ ในช่วงต้นเท่านั้น และมีแนวโน้มเติบโตช้าลงในระยะยาว จากการที่สังคมไทยกลายเป็นสังคมสูงวัย อัตราการเติบโตอาจลดลงเหลือระดับประมาณร้อยละ 2.6 ต่อปี ในปี 2579 – 2583 ซึ่งเมื่อประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ ก็จะไม่มีการขยายตัวมากพอสำหรับเงินบำนาญและสวัสดิการการรักษายาบาล จะทำให้คนไทยจำนวนมากเดือดร้อนอย่างแสนสาหัส ซึ่งอาจพิจารณาประกอบกับภาพต่อไปนี้

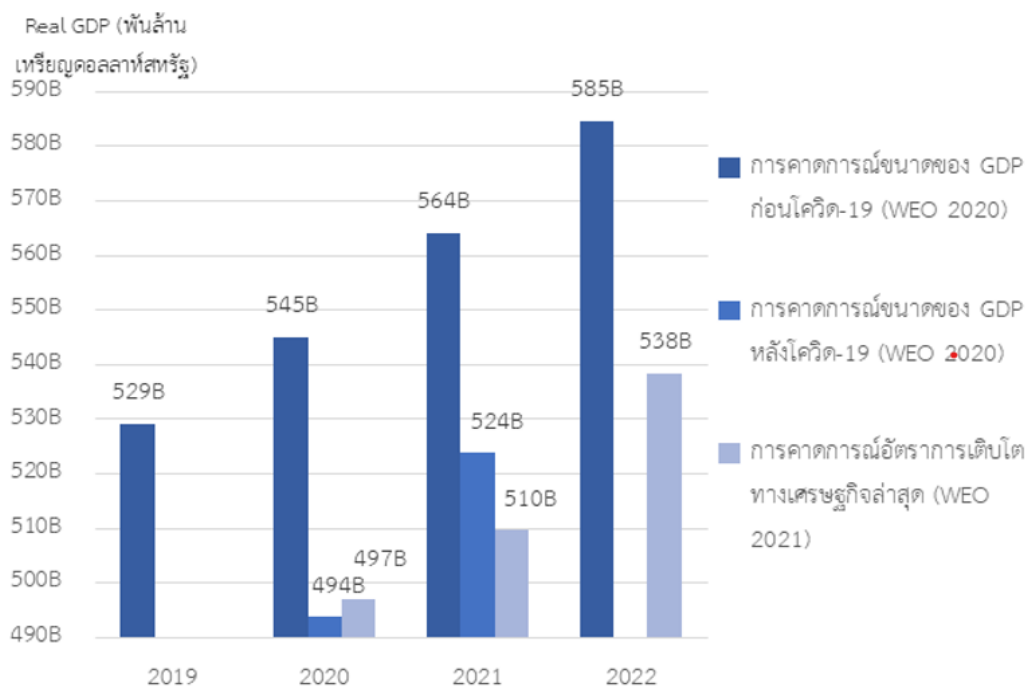

Sources: Bolt et al. (2018), Kose, Sugawara, and Terrones (2019, 2020), and IMF-WEO Apr-2021. Shaded areas refer to global recessions.

ภาพที่ 1 การเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมโลก (Global GDP growth) และการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมโลกต่อประชากร (Per capita GDP growth) รายปี ตั้งแต่ปี ค.ศ.1871 ถึง ค.ศ.2021
ที่มา : สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ, 2564, หน้า 3.

จากภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่า เศรษฐกิจโลกหดตัวร้อยละ 3.5 ในปี 2563 ซึ่งจากรายงานของ World Economic Outlook Report ประจำเดือนเมษายน 2564 ที่เผยแพร่โดย IMF กล่าวว่าภาวะเศรษฐกิจโลกจะขาดทุนร้อยละ 7 จากที่เคยถูกคาดการณ์เติบโตร้อยละ 3.4 เมื่อเปรียบเทียบกับเดือนตุลาคม 2562 และเกือบทุกประเทศทั่วโลก มีการเติบโตและภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจที่ชัดเจน แม้จะมีการคาดการณ์ว่าเศรษฐกิจโลกจะฟื้นตัวในปี 2564 แต่ระดับของ GDP ณ สิ้นปี 2564 ซึ่งผลกระทบจากการระบาดโรคโควิด-19 ส่งผลต่อการเติบโตของ GDP โลก ซึ่งเกิดภาวะถดถอยทั่วโลก ลดต่ำที่สุดนับตั้งแต่สิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ทั้งในตลาดเกิดใหม่และประเทศกำลังพัฒนา (EMDE) คาดว่ายังคงต่ำกว่าระดับปกติก่อนเกิดการระบาดของโควิด-19 เช่นเดียวกับผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยประเทศกำลังพัฒนาประสบความสูญเสียมากที่สุด กองทุนการเงินระหว่างประเทศ คาดการณ์ว่าในปี 2567 GDP โลก จะอยู่ที่ร้อยละ 3 และร้อยละ 6 สำหรับประเทศที่มีรายได้ต่ำ (LICs) ต่ำกว่าสถานการณ์ที่ไม่มีโควิด ในทำนองเดียวกันประมาณการว่า GDP ของแอฟริกาจะมีแนวโน้มจะต่ำกว่าก่อนการระบาดโรคโควิด-19 อย่างน้อยร้อยละ 1-4 ซึ่งขึ้นอยู่กับระยะเวลาของความรุนแรงการระบาดอีกด้วย (สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาวะระหว่างประเทศ, 2564, หน้า 4)

ซึ่งสอดคล้องกับ พิริยะ ผลพิรุฬห์ (2565, หน้า 2) ที่ได้กล่าวว่า ทิศทางของผลกระทบต่อตัวแปรเศรษฐกิจมหภาคในสถานการณ์ระลอกที่ 1 และสถานการณ์ระลอกที่ 2 เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งขนาดของผลกระทบในสถานการณ์ที่ 2 มีขนาดประมาณ 1.5 ถึง 2 เท่าของสถานการณ์ระลอกที่ 1 ทั้งนี้เมื่อพิจารณารูปแบบการเปลี่ยนแปลงของขนาดเศรษฐกิจ ผลของการคาดการณ์อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง สะท้อนผลกระทบที่เกิดจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ดังภาพประกอบต่อไปนี้

ภาพที่ 2 รูปแบบการเปลี่ยนแปลงของขนาดเศรษฐกิจของประเทศไทยตั้งแต่ปี 2019 จนถึงปี 2022

ที่มา : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2564, หน้า 2

จากภาพที่ 2 จะเห็นได้ว่า การคาดการณ์ผลิตภัณฑ์มวลรวมแท้จริง (Real GDP) ของประเทศไทย จากฐานปี พ.ศ. 2562 ที่เป็นตัวเลข GDP ที่เกิดขึ้นจริงซึ่งเท่ากับประมาณ 180,000 ล้านบาท โดย IMF ได้คาดการณ์ GDP ในปีถัดไปจะมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของแต่ละปีเท่ากับร้อยละ 3 , 3.49 และ 3.65 ตามลำดับ เมื่อเกิดวิกฤติโควิด-19 ขึ้น IMF จึงได้เปลี่ยนการคาดการณ์ของแต่ละปีตั้งแต่ พ.ศ. 2563 ถึง 2564 เป็นเท่ากับ 16,800 และ 17,800 ล้านบาท ตามลำดับ หรือมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของแต่ละปี เท่ากับ ร้อยละ 6.66 และ 6.07 ดังนั้น ผลการเปลี่ยนแปลงของการคาดการณ์อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ เฉลี่ยก่อน และหลังการระบาด โควิด-19 IMF ที่คาดการณ์ไว้เมื่อปี พ.ศ. 2563 จึงเท่ากับผลเฉลี่ยของส่วนต่าง GDP เทียบปีต่อปีระหว่างปี พ.ศ. 2563 และ 2564 ซึ่งของประเทศไทยจะมีผลเฉลี่ยของส่วนต่างเท่ากับร้อยละ - 8.24 นั่นคือ ภายใต้การคาดการณ์ของ IMF ประเทศไทยจะได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจอันเกิดจาก เหตุการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 เฉลี่ยของปี พ.ศ. 2563 และ 2564 เท่ากับร้อยละ 8.24 ของ GDP พ.ศ. 2562 และเมื่อเวลาผ่านไป 1 ปี IMF ได้คำนวณตัวเลขทางเศรษฐกิจใหม่ ซึ่งพบว่าในปี พ.ศ. 2563 ประเทศไทยมี GDP ที่เกิดขึ้นจริงเท่ากับ 168,980 ล้านบาท และคาดการณ์ GDP ปี พ.ศ. 2564 เท่ากับ 173,400 ล้านบาท หรือมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของแต่ละปีเท่ากับร้อยละ -6.09 และ 2.56 ตามลำดับ จากข้อมูล ดังกล่าว จึงทำให้ผลการเปลี่ยนแปลงของการคาดการณ์อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจเฉลี่ยใหม่ของรายงาน IMF ปี พ.ศ. 2564 เท่ากับร้อยละ -9.24 ของ GDP ปี พ.ศ. 2563 ซึ่งสามารถสังเกตได้ว่า เมื่อเหตุการณ์ผ่านไป 1 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2563 ถึง 2564 ภายใต้ผลกระทบของโควิด-19 ระยะสั้น เศรษฐกิจไทยได้รับความเสียหาย มากกว่าที่ IMF เคยคาดการณ์ไว้เมื่อปี พ.ศ. 2563 ที่เสียหายเท่ากับร้อยละ 8.24 ของปี พ.ศ. 2562

นอกจากนี้ สมชัย จิตสุชน (2564, หน้า 1) ได้ทำการศึกษาถึงผลกระทบของโควิด-19 ต่อปัญหา ความยากจน เน้นกลุ่มที่มีความเปราะบาง เช่น ผู้หญิง เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ คนไร้บ้าน และแรงงานข้ามชาติ พบว่า อัตราการว่างงานในไตรมาสที่สองของปี 2563 เพิ่มขึ้นเป็น 1.97% หรือประมาณ 700,000 คน จาก 1.03% หรือประมาณ 400,000 คน ในไตรมาสแรก ทั้งนี้ ตัวเลขผู้ว่างงานที่เพิ่มขึ้นไม่สูงมากนักจากไตรมาส ที่สอง เนื่องมาจากนายจ้างเลือกใช้วิธีพักงานหรือลดเวลาทำงานของแรงงานลงแทน และพบว่า ผลจากการ ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่สาม ตั้งแต่เมื่อต้นเดือนเมษายน 2564 ทำให้สถานการณ์ความยากจนรุนแรง ขึ้น มีจำนวนคนยากจนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะมาจากกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบมากที่สุดคือ แรงงานอายุ 40 ปี ขึ้น ไป ที่ไม่มีทักษะทางเทคโนโลยี และมีความสามารถในการปรับตัวต่อความต้องการแรงงานของตลาดและ ลักษณะการทำงานแบบ “ปกติใหม่” (New Normal) น้อยที่สุด และยังพบอีกว่า การแพร่ระบาดของโควิด-19 อย่างต่อเนื่อง ได้สั่นคลอนความมั่นคงทางการเงินของครัวเรือนที่มีรายได้น้อยและปานกลาง และทำให้มีหนี้ ครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้นเป็นลำดับ

ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และรอยแผลจากโควิด-19

จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นของสถานการณ์โควิด-19 เห็นได้ชัดว่าการแพร่กระจายอย่างรวดเร็วจนถูก ยกกระดานเป็นการแพร่ระบาดทั่วโลก เนื่องจากข้อมูลและความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์เกี่ยวกับเชื้อนี้ยัง

ไม่สมบูรณ์ การป้องกันโรคจึงเป็นหนทางที่เหมาะสมที่สุด โดยแต่ละประเทศจะมีการออกแบบนโยบายที่แตกต่างกันไป ดังนั้นการได้รับทราบถึงผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงร่องรอยความเสียหาย จะนำสู่แนวทางการเตรียมความพร้อมของประเทศดังนี้

1. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

จากการควบคุมการแพร่ระบาดทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจต้องหยุดชะงักลง เช่น การสั่งปิดสถานที่ให้บริการ การสั่งระงับการเดินทางข้ามจังหวัดหรือข้ามประเทศ หรือการดำเนินนโยบายด้านสุขภาพ เช่น การตรวจค้นเชื้อ การกักตัวผู้ติดเชื้อในบริเวณกว้าง ทำให้สูญเสียทรัพยากรในการผลิตทางเศรษฐกิจไป แต่ในระยะที่ยาวการดำเนินนโยบายเน้นการรักษาสุขภาพ จะมีส่วนทำให้แรงงานสามารถกลับเข้าสู่ภาคการผลิตได้ สำหรับนโยบายที่สามารถพยุงเศรษฐกิจระยะสั้นได้ เช่น นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจทั้งการเงินการคลัง การเยียวยารายได้และค่าใช้จ่ายของประชาชน การจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือผู้ประกอบการ นอกจากนี้มาตรการการฉีดวัคซีน ก็สามารถช่วยทุเลาความเสียหายทางเศรษฐกิจได้ ส่งผลให้เกิดความมั่นใจกับผู้บริโภคและนักลงทุนในอีกทิศทางหนึ่ง

ผลกระทบที่สำคัญอีกด้านหนึ่งคือการผลิตอุตสาหกรรม ซึ่งส่งผลต่อสินค้าขาดแคลนทำให้สินค้ามีราคาสูงขึ้นเกิดปัญหาการเก็งกำไร โดยผลกระทบในระยะยาวคือการเติบโตทางเศรษฐกิจลดลง ทำให้สูญเสียการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงาน ที่ประเทศสูญเสียขีดความสามารถในการแข่งขันและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เนื่องจากจะต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากมาลงทุนกับการป้องกันและรักษาโควิด-19 มีการนำเงินกู้จำนวนมหาศาลมาใช้ จนอาจขาดแคลนทรัพยากรในการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น

อย่างไรก็ดี การตั้งรับเป้าหมายของเศรษฐกิจไทย เมื่อการเติบโตในระยะยาวหลังปัญหาการแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้คลี่คลายลง และทำให้เศรษฐกิจและสังคมอยู่รอดได้ในภาวะวิกฤติปัจจุบัน ประการแรกคือ ภาคเกษตรที่มีมูลค่าสูง พร้อมทั้งกระบวนการผลิตที่มีประสิทธิภาพต่อหน่วยการผลิตใช้ต้นทุนไม่สูงจนเกินไป เกษตรกรในชุมชนสามารถพึ่งพาตัวเองได้จากการวางระบบการผลิตครบวงจร ตั้งแต่การผลิตจนถึงการขายสู่ตลาดที่เหมาะสม ประการที่สองภาคบริการโดยเน้นไปที่ภาคการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ ที่ยกระดับการบริการให้เข้าสู่สมัยใหม่ด้วยทักษะแรงงานภาคท่องเที่ยวที่ได้รับการพัฒนา และเชื่อมโยงพันธมิตรด้านวัฒนธรรมและการบริการด้านสุขภาพเพิ่มมูลค่าการบริการด้านการท่องเที่ยวให้สูงขึ้น และประการที่สาม คือภาคอุตสาหกรรมการผลิตที่มีคุณค่าและต้นทุนต่ำจากการปรับใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีความสามารถในการขยายตลาดเป็นวงกว้างมากขึ้น (สมชัย จิตสุชน, 2564, หน้า 2) ซึ่งสอดคล้องกับ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2559, หน้า 72) ที่ได้กล่าวไว้ว่า หน่วยงานภาครัฐควรให้ความรู้ด้านการพัฒนาแก่ชุมชน โดยเปลี่ยนแนวคิดจากระบบการผลิตเกษตรเชิงพาณิชย์ที่พึ่งพาตลาดภายนอกสูง ใช้ทุนและแรงงานอย่างเข้มข้น ไปสู่การปลูกพืชแบบผสมผสาน และการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแทน ขณะที่ วรรณวิภา ไตลังคะ และคณะ (2565, หน้า 100) ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า การละเลยต่อสิ่งแวดล้อมส่งผลให้เกิดวิกฤตมากมาย การปฏิรูปการลงทุนในระบบนิเวศน์และสิ่งแวดล้อม ถือเป็นสินค้าสาธารณะ โดยใช้กลไก

ราคาเพื่อเป็นจุดเริ่มต้นในการเปลี่ยนผ่าน การพัฒนาไปสู่เศรษฐกิจสีเขียว และยอมรับว่าเป็นแนวทางที่จะนำพาประเทศไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นธรรมของสังคม

2. ผลกระทบด้านสังคม

ในมิติด้านสังคม โควิด-19 ก่อให้เกิดความวิตกกังวลอย่างรุนแรงต่อการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะด้านความไม่สะดวกในการเดินทาง ตั้งแต่ความไม่สะดวกในชีวิตประจำวัน และความไม่สะดวกในการรับบริการทางการแพทย์เจ็บป่วย หรือในมิติด้านการศึกษา เด็กและผู้ปกครองขาดความพร้อมในการเรียนระบบออนไลน์ ในระยะยาวกำลังคนช่วงวัยเรียนและส่วนที่เริ่มทยอยสำเร็จการศึกษาออกมาหางานทำ จะพบปัญหาในการหางานทำ เพราะภาคธุรกิจมีการชะลอการจ้างงาน หากช่วงเวลาที่ไม่สามารถหางานทำได้นานเท่าไร จะยิ่งขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะ และพลาดโอกาสที่จะเติบโตได้รับรายได้มากขึ้นตามประสบการณ์ กลายเป็นรอยแผลระยะยาวต่อไป สำหรับคนวัยทำงานรายได้ที่ลดลงสวนทางกับหนี้สินครัวเรือนที่เพิ่มมากขึ้น เป็นอุปสรรคต่อการเก็บออมสร้างอนาคต ส่งผลให้การขยับสถานะทางสังคมยากลำบากเพิ่มขึ้น ความเหลื่อมล้ำทางรายได้และทรัพย์สินระหว่างชนชั้นก็จะยิ่งกว้างมากขึ้น นอกจากนี้แรงงานสูงอายุและมีทักษะน้อยอาจถูกเลิกจ้างถาวร แม้โควิด-19 จะหายไปแล้วก็ตาม กลายเป็นรอยแผลในตลาดแรงงานที่มีขนาดใหญ่และยากต่อการหามาตรการเยียวยา สอดคล้องกับ เสาวลักษณ์ กิตติประภัสร์ และคณะ (2563) ที่ได้ทำการศึกษาถึงผลกระทบทางสังคมจากการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และวิกฤตเศรษฐกิจ โดยกล่าวว่า สถานการณ์ที่เกิดขึ้นประชาชนต้องพึ่งตนเองมากที่สุด อาจจำเป็นต้องขายทรัพย์สินหรือหาทางออกด้วยการกู้ยืมหนี้นอกระบบ หลายคนพยายามปรับเปลี่ยนวิถีคิดและพฤติกรรมเพื่อทำใจยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้น ด้านการศึกษาของบุตรหลานที่ยังไม่ได้วางแผนเรียนออนไลน์ ด้านการช่วยเหลือเยียวยาคนด้อยโอกาสยังคงหล่น การช่วยเหลือขึ้นพื้นฐานจากรัฐตามสิทธิของพลเมืองที่ควรได้รับผ่านบัตรสวัสดิการต่าง ๆ ถือเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่ช่วยในการยังชีพได้ แต่รัฐควรมีการเสริมทักษะด้านการพึ่งตนเองระยะยาว ผ่านโครงการเตรียมความพร้อมการทำงานในโลกสมัยใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในอีกทิศทางหนึ่ง นอกจากนี้ สมชัย จิตสุชน (2564) ได้ให้ความเห็นว่า สังคมได้เรียนรู้ว่า ความเสี่ยงมีอยู่เท่ากันไม่ว่าจะเป็นคนรวยหรือจน ทั้งในปัจจุบันและอนาคตข้างหน้า ปัญหาสุขภาพ ปัญหาสังคม ปัญหาเศรษฐกิจและการเมือง ไม่ใช่เป็นเรื่องที่แยกส่วนกันทุกอย่างเกี่ยวเนื่องกันหมด การแก้ไขปัญหามารวมศูนย์อยู่ที่ส่วนกลางอย่างเดียวไม่เพียงพอ ต้องมีการกระจายอำนาจ ปัญหาช่องว่างความเหลื่อมล้ำของรายได้และช่องว่างทางความคิดมีให้เห็นได้อย่างชัดเจน โดยคนชั้นกลางในเมืองต้องการนโยบายที่คุมเข้มห้ามออกนอกบ้าน เพราะสามารถอยู่ได้และต้องการความปลอดภัย ขณะที่คนอีกกลุ่มหนึ่งเลือกที่จะต้องออกจากบ้านไปทำงาน ซึ่งรัฐต้องใช้นโยบายที่ละเอียดอ่อนอย่างมากในการประนีประนอม

นอกจากประเทศไทยกำลังเผชิญความท้าทายจากการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจจากวิกฤต โควิด-19 แล้ว ประเทศไทยยังต้องเผชิญความเสี่ยงอีกรอบด้าน หนึ่งในนั้นคือความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ประเทศไทยได้รับผลกระทบเป็นอันดับต้นๆ ของโลกอย่างต่อเนื่อง และหากไม่มีการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างเข้มข้น เราอาจต้องเผชิญกับสภาวะอากาศสุดขั้วที่รุนแรงขึ้นและ

ถึขึ้น จำนวนการเสียชีวิตเพิ่มขึ้น ประสิทธิภาพการทำงานของประชากรจะลดลง ซึ่งไทยจะฟื้นเศรษฐกิจจากรอยแผลของโควิด-19 ได้เพียงระยะสั้น หากยังพัฒนาเศรษฐกิจแบบเดิม ดังนั้นการเคลื่อนตัวเศรษฐกิจรูปแบบใหม่จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์โควิด-19 จึงมีข้อเสนอเชิงนโยบายดังนี้

1. ผลกระทบทางเศรษฐกิจ

1.1 ด้านนโยบายการคลังและงบประมาณภาครัฐ สถานการณ์โควิด-19 ส่งผลกระทบต่อมาตรการผ่อนปรนทางภาษี การสนับสนุนทางการเงินให้แก่แต่ละครัวเรือน มาตรการช่วยเหลือองค์การธุรกิจและผู้ประกอบการ รายจ่ายด้านสาธารณสุข การจัดตั้งกองทุนและแหล่งกู้ยืมเพื่อเยียวยาเศรษฐกิจ หรือการค้ำประกันหนี้เอกชนโดยภาครัฐ เนื่องจากความไม่แน่นอนในการตัดสินใจเชิงนโยบายของรัฐ ส่งผลให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากโครงการต่าง ๆ ของภาครัฐเกิดผลกระทบอย่างมาก

1.2 ด้านการเพิ่มผลิตภาพของภาคการผลิต โดยเฉพาะภาคการผลิตเพื่อการส่งออก ทำให้องค์การทั้งภาครัฐและเอกชน ต้องปรับตัวควบคู่ไปกับการวิจัยพัฒนา สร้างนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจฐานราก ยกย่องศักยภาพของเศรษฐกิจไทยให้สามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว เกษตรกรในชุมชนสามารถพึ่งพาตัวเองได้จากการวางระบบการผลิตครบวงจร ตั้งแต่การผลิตจนถึงการขายสู่ตลาดที่เหมาะสม

1.3 ด้านการเฝ้าระวังผลกระทบแบบต่อเนื่องยาวนานและฟื้นตัวยาก ลักษณะกิจการขนาดเล็กที่ไม่มีเงินทุนจะเริ่มกิจการใหม่ แรงงานที่ถูกเลิกจ้างและไม่ได้รับโอกาสในการจ้างงานใหม่ ในประเด็นนี้รัฐควรเร่งสร้างมาตรการในการประคับประคอง ให้กลุ่มผู้ได้รับผลกระทบสามารถกลับเข้าสู่วงจรเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มเติมจากการกระตุ้นโดยการให้เป็นเงิน เช่น การชี้แนะแนวทางการเข้าถึงระบบบริการภาครัฐ การดูแลสุขภาพ การช่วยเหลือบุตรหลานให้สามารถเรียนออนไลน์ได้โดยสะดวก เป็นต้น

2. ผลกระทบทางสังคม

2.1 ด้านการสร้างระบบความคุ้มครองทางสังคม จากการได้รับผลกระทบที่ต่อเนื่องและรุนแรงความสามารถในการรับมือกับผลกระทบ ทางเลือกในการปรับตัวที่ไม่แน่นอน จำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐอาจสร้างระบบความคุ้มครองทางสังคม โดยพิจารณาว่ามาตรการใดบ้างที่ภาครัฐจะเข้าไปช่วยเหลือได้ เช่น ระบบประกันสังคมที่ดูแลภาวะว่างงานของแรงงานนอกระบบไม่ได้ เงินอุดหนุนเด็กแรกเกิดที่ยังไม่ครบถ้วน และบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่เกิดการตกหล่นบางส่วน เป็นต้น

2.2 ด้านการดูแลกลุ่มอ่อนไหว โดยประชาชนในกลุ่มผู้หญิง เด็ก ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการ อาจเป็นผู้ได้รับการดูแลมากกว่ากลุ่มอื่น ภาครัฐอาจจำเป็นต้องสร้างมาตรการช่วยเหลือในหลากหลายรูปแบบ และมี

ความยืดหยุ่น เช่น การสนับสนุนนโยบายที่เอื้อให้ประชาชนในภาคธุรกิจปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้ดียิ่งขึ้น เช่น การปรับเวลาการทำงาน เป็นต้น

2.3 ด้านสุขภาพ ในมิติด้านสุขภาพนั้นประชาชนโดยทั่วไปเริ่มปรับตัวได้ดีขึ้น อย่างไรก็ตามการเพิ่มความสามารถในการแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโควิด-19 นโยบายการตรวจค้นเชื้อ นโยบายการติดตามผู้ติดเชื้อ การกำหนดข้อบังคับการสวมหน้ากาก แนวทางการป้องกันและดูแลกลุ่มเสี่ยง รวมถึงการรณรงค์การฉีดวัคซีน อาจช่วยบรรเทาเหตุการณ์ความรุนแรงลงได้

2.4 ด้านการฟื้นฟูคุณภาพประชากร โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน การยกระดับคุณภาพการดูแลเด็กเล็กและคุณภาพการศึกษาโดยรวม ยกย่องระดับทักษะตั้งแต่เด็กปฐมวัย พร้อมเพิ่มคุณภาพการศึกษา ซึ่งจะสามารถช่วยเพิ่มอัตราการเจริญเติบโตทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศได้ในอีกทิศทางหนึ่ง

สรุป

ประเทศไทยได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้พบปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม โดยที่ปัญหาด้านสาธารณสุขเป็นจุดเริ่มต้นของวิกฤต ซึ่งปัญหาด้านรายได้ยังคงเป็นประเด็นหลักและส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง เกิดปัญหาภาระหนี้เพราะรายได้ที่หายไป และวิกฤตนี้ยังทิ้งรอยแผลบาดลึกให้กับระบบเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งอาจมีแนวทางแก้ไขดังนี้

1. รอยแผลและแนวทางแก้ไขด้านเศรษฐกิจ

สถานการณ์โควิด-19 ส่งผลกระทบต่อมาตรการผ่อนปรนทางภาษี มาตรการช่วยเหลือองค์การธุรกิจและผู้ประกอบการ รวมถึงมาตรการค้ำประกันหนี้เอกชนโดยภาครัฐ ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมที่พบปัญหาจะเริ่มกิจการใหม่ได้ยาก แรงงานถูกเลิกจ้างและโอกาสในการจ้างงานใหม่ลดลง รัฐควรเร่งสร้างมาตรการในการประคับประคอง ให้กลุ่มผู้ได้รับผลกระทบสามารถกลับเข้าสู่วงจรเศรษฐกิจเพิ่มเติมจากการกระตุ้นโดยการให้เป็นเงิน นอกจากนี้องค์การทั้งภาครัฐและเอกชนต้องปรับตัว ควบคู่ไปกับการวิจัยพัฒนา สร้างนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากที่สามารถสร้างความยั่งยืนได้

2. รอยแผลและแนวทางแก้ไขด้านสังคม

ผลกระทบของระบบเศรษฐกิจจากสถานการณ์โควิด-19 ส่งผลโดยตรงต่อสถานการณ์ทางสังคมอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ประชาชนที่ได้รับผลกระทบอย่างมากคือผู้ที่อยู่ในกลุ่มอ่อนไหว ภาครัฐจำเป็นต้องสร้างมาตรการช่วยเหลือที่หลากหลายรูปแบบ ผ่านการสร้างระบบความคุ้มครองทางสังคม โดยพิจารณาว่ามาตรการใดบ้างที่ภาครัฐจะเข้าไปช่วยเหลือได้ นอกจากนี้ความเข้มแข็งในมิติระบบสุขภาพ อาจช่วยบรรเทาเหตุการณ์ความรุนแรงลงได้ และที่สำคัญอย่างยิ่งคือระบบการฟื้นฟูคุณภาพประชากร รวมถึงการยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างก้าวกระโดด จะเป็นแนวทางในการลบรอยแผลทางสังคมที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์. (2559, มกราคม - มิถุนายน). ผลกระทบของระบบการผลิตเกษตรเชิงพาณิชย์ต่อกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 9(1), 69-74.
- ธวัช วาราสุนันท์, อัจฉรา ฉัตรแก้ว และ โชติ บัณฑิตรัฐ. (2563, กันยายน - ธันวาคม). ถอดบทเรียน COVID-19: การวางแผนเพื่อรับมือเหตุฉุกเฉินให้ราชการดำเนินไปอย่างต่อเนื่องด้วยการจัดทำแผนบริหารความต่อเนื่อง. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 5(3), 228-237.
- ณัฏฐา พิศลบุตร. (2563, มกราคม). *ประเทศไทยในอนาคต*. สืบค้นจาก <https://tdri.or.th/en/>
- พิริยะ ผลพิรุฬห์. (2565, กุมภาพันธ์). การประเมินผลกระทบของเศรษฐกิจมหภาคจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 และนโยบายเยียวยา. ศูนย์ศึกษาพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. สืบค้นจาก www.econ.nida.ac.th
- ภาณุภูมิ แสงกนกกุล. (2564). การศึกษานโยบายการรับมือการระบาดโควิด-19 โดยใช้กรอบวิเคราะห์รัฐสวัสดิการเปรียบเทียบ: กรณีศึกษาเปรียบเทียบเยอรมนีและไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์สาร*, 22(1), 34-39.
- วรรณวิภา ไตลังคะ และคณะ. (2565). ถอดบทเรียนชุมชนเพื่อการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองสีเขียว พื้นที่จังหวัดปทุมธานี. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 16(45) 89-101.
- วิโรจน์ สันติประภพ. (2563, 20 กรกฎาคม). *ก้าวต่อไป ทิศทางเศรษฐกิจ หลังยุคโควิดถาวร*. รายงานการสัมมนาวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย. สืบค้นจาก <https://www.isranews.org>
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2563, กันยายน). *แนวทางการพ่วงเศรษฐกิจระยะสั้นจากวิกฤตแพร่ระบาดของโควิด-19: บทเรียนจาก Cross Country Regression*. สืบค้นจาก <https://tdri.or.th>
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2564, เมษายน). *โครงการ 4 แขนงด้าน: กรอบแนวทางที่ควรจะเป็น*. สืบค้นจาก <https://tdri.or.th>
- สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ. (2564, กันยายน). *ผลกระทบเชิงเศรษฐกิจและสังคมจากการระบาดของโรคโควิด-19 ในระดับโลก และในประเทศไทย*. รายงานผลการทบทวน กรมควบคุมโรค : หน้า 1-21.
- เสาวลักษณ์ กิตติประภัสร์ และคณะ (2563, พฤศจิกายน). *ผลกระทบทางสังคมจากการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และวิกฤตเศรษฐกิจ*. รายงานการวิจัย สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- สมชัย จิตสุชน. (2564). *ผลกระทบทางสังคมและเศรษฐกิจจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกใหม่และมาตรการที่ควรมี*. รายงานการวิจัยเสนอต่อ TDRI. สืบค้นจาก <https://tdri.or.th/2021/01/impact-of-new-covid-19-wave/>
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์. (2564, 16 พฤศจิกายน). *โมเดลใหม่ในการพัฒนาประเทศหลังโควิด-19* พื้นที่ฟูและต่อเติมเพื่อเติบโต. *วารสารรายงานทีดีอาร์ไอ*, 182, 1-16.

Courbage, C., & Rey, B. (2006). Prudence and optimal prevention for health risks, *Health Economics*. 15, 1323-1327.

Foucault, M. (2004). *Naissance de la Biopolitique: Course au College de France*. Edition eatable sous la direction de François Ewald et Alessandro Fontana, par Michel Senellart. Paris: Galliard Sequel.

การใช้คำสร้างจินตภาพที่ปรากฏในคำโปรยปกหลังหนังสือนวนิยายเรื่องเพชรพระอุมา Using words to create imaginary on the rear cover caption of “Phet Phra Uma” novel

นภาพร นวลสินชัยเจริญ¹ และ จิตตภา สารพัฒน์ ไซปัญญา²

Napaphorn Nuansinchaicharoen and Chittapa Sarapadnuek Chaipunya

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้คำสร้างจินตภาพที่ปรากฏในคำโปรยปกหลังหนังสือนวนิยายเรื่องเพชรพระอุมา จากหนังสือนวนิยายจำนวนทั้งสิ้น 48 เล่ม ผลการศึกษาค้นพบการใช้คำสร้างจินตภาพทั้งหมด 5 ลักษณะ ได้แก่ 1) การใช้คำบอกสี 2) การใช้คำบอกแสง 3) การใช้คำบอกกลิ่น 4) การใช้คำเพื่อแสดงอาการและการเคลื่อนไหวและ 5) การใช้คำเพื่อแสดงอารมณ์และความรู้สึก โดยการใช้คำสร้างจินตภาพที่พบมากที่สุด คือ การใช้คำเพื่อแสดงอาการและการเคลื่อนไหว การใช้คำสร้างจินตภาพที่พบรองลงมา คือ การใช้คำเพื่อแสดงอารมณ์และความรู้สึก และการใช้คำสร้างจินตภาพที่พบน้อยที่สุด คือ การใช้คำบอกกลิ่น

คำสำคัญ : การใช้คำ, จินตภาพ, คำโปรยปกหลัง

Abstract

A research about using words to create imaginary on the rear cover caption of “Phet Phra Uma” novel have a purpose to study the imaginary word used on the “Phet Phra Uma” back cover caption. In this study, from all of 48 books. It was found that five types of imaginary words were used as follows : (1) Color expression word (2) Light expression word (3) Scent expression word (4) Symptoms and Movements expression word and (5) Emotion and Feelings expression word. Altogether, the most and the second imaginary word that we found are Symptoms and Movement expression word and Emotion and Feelings expression word in order. On the other hand, The Scent expression word is the least imaginary word that we found.

Keywords: using words, Imaginary, rear cover caption

¹ บัณฑิตสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Master of Thai language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University.

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Assistant Professor Dr., Master of Thai language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University.

*Manuscript received May 25, 2022; revised July 19, 2022 and accepted September 16, 2022

บทนำ

วรรณกรรม หมายถึง งานประพันธ์หนังสือที่มีวรรณศิลป์ เกิดจากการสร้างสรรค์ผ่านจินตนาการของผู้ประพันธ์ โดยมีจุดมุ่งหมายได้หลายประการ เช่น เป็นสื่อเผยแพร่คำสอน เป็นสื่อบันทึกเหตุการณ์ เป็นแหล่งบันเทิงอารมณ์ เป็นต้น ซึ่งจุดหมายดังกล่าวอาจไม่ได้สื่อสารออกมาให้ผู้อ่านทราบได้โดยตรง ผู้อ่านจะต้องอาศัยการคิด วิเคราะห์ และไตร่ตรองด้วยตัวเองประกอบด้วย โดยวรรณกรรมนั้นสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ วรรณกรรมบันเทิงคดีและวรรณกรรมสารคดี

วรรณกรรมบันเทิงคดี คือ วรรณกรรมที่แต่งขึ้นเพื่อมุ่งให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่านเป็นสำคัญ แต่ก็มีการสอดแทรกประสบการณ์ความรู้ต่าง ๆ ลงไปด้วย โดยแบ่งวรรณกรรมบันเทิงคดีได้ 3 ประเภท ได้แก่ เรื่องสั้น นวนิยาย และบทละครพูด (สายทิพย์ นุกูลกิจ, 2539) โดยวรรณกรรมบันเทิงคดีประเภตนวนิยายนั้นได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เพราะเป็นวรรณกรรมที่มีความยาวของเรื่อง จำนวนตัวละคร และจำนวนเหตุการณ์ได้ไม่จำกัด ทั้งยังสามารถมีแนวคิดได้หลากหลายประเด็นในเรื่องเดียว ทำให้เนื้อเรื่องมีความสนุกสนาน เมื่อผู้อ่านได้อ่านแล้วจึงเกิดความสนใจและอยากติดตามเรื่องราวนั้น ๆ ให้อจบ ซึ่งนวนิยายแนวผจญภัยถือว่าเป็นนวนิยายอีกประเภทหนึ่งที่มีความหลากหลายและหลากหลายกรรมกันอยู่ในเรื่องเดียวได้อย่างลงตัว

นวนิยายแนวผจญภัยเป็นนวนิยายที่เกี่ยวกับการผจญภัย การต่อสู้ของตัวละครหลัก การเผชิญกับเหตุการณ์และโชคชะตาต่าง ๆ โดยอาศัยความรู้ความสามารถ ฝีมือ และปฏิภาณไหวพริบของตัวละครเอกในการฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ทั้งนี้เหตุการณ์และอุปสรรคที่ตัวละครจะต้องเผชิญนั้น ไม่ได้มีเพียงเหตุการณ์ปกติทั่วไปที่เกิดจากมนุษย์ แต่อาจเป็นเหตุการณ์ที่เกิดจากมนุษย์หรือปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติก็ได้ หรืออาจจะเกิดจากปัญหาภาวะทางจิตใจของตัวละครเอกเองที่ทำให้เกิดความสับสน ลังเล หรือไม่แน่ใจกับสิ่งที่ตนคิด ซึ่งปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้เกิดปัญหาภาวะทางจิตใจขึ้น คือ ตัวละครเพศหญิง เพราะตัวละครเอกของนวนิยายแนวผจญภัยส่วนมากมักจะเป็นตัวละครเพศชาย แต่สุดท้ายก็สามารถฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ไปสู่จุดจบของเรื่องที่เป็นไปในทิศทางที่ดีได้ (เอกิง พันธุ์เถกิงอมร, 2541) โดยนวนิยายแนวผจญภัยของไทยที่ได้รับความนิยมมากเรื่องหนึ่ง คือ นวนิยายเรื่องเพชรพระอุมา

นวนิยายเรื่องเพชรพระอุมา ประพันธ์โดยนายฉัตรชัย วิเศษสุวรรณภูมิ นามปากกาพนมเทียน เป็นนวนิยายแนวผจญภัยที่มีความยาวมากที่สุดในประเทศไทย มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับการออกเดินทางติดตามบุคคลสูญหายและค้นหาขุมทรัพย์เพชรพระอุมา นวนิยายเรื่องนี้ใช้ระยะเวลาในการประพันธ์กว่า 25 ปี เริ่มแรกมีการตีพิมพ์เป็นตอน ๆ ลงในหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ ต่อมาเมื่อได้รับความนิยมมากขึ้น จึงมีการปรับเปลี่ยนจากเดิมตีพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์เป็นตีพิมพ์ลงในหนังสือรายวัน และรวบรวมมาตีพิมพ์ในรูปแบบเล่มหนังสือในที่สุด มีจำนวนหนังสือทั้งหมด 48 เล่ม แบ่งเป็น 2 ภาค คือ ภาคแรก จำนวน 24 เล่ม และ ภาคสมบูรณ์ จำนวน 24 เล่ม ซึ่งในปัจจุบันมีการตีพิมพ์ซ้ำนวนิยายเรื่องนี้ไม่น้อยกว่า 5 ครั้ง แสดงให้เห็นว่าแม้เรื่องจะมีความยาวเป็นอย่างมาก แต่ก็ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากเช่นกัน เพราะเป็นนวนิยายที่มีเนื้อเรื่องสนุกสนาน ลุ้นระทึก ชวนให้ผู้อ่านติดตามเรื่องราวการผจญภัยของตัวละคร ประกอบกับมีภาษา

ที่ช่วยสร้างจินตภาพให้แก่ผู้อ่าน ซึ่งพบทั้งในบางตอนของเนื้อเรื่องและพบในคำโปรยปกหลังของนวนิยายอีกด้วย

นอกจากเนื้อเรื่องในเล่มที่สนุกสนานชวนติดตามแล้ว คำโปรยปกหลังของนวนิยายเรื่องเพชรพระอุมา ก็มีความโดดเด่นน่าสนใจเช่นกัน โดยเนื้อหาในคำโปรยปกหลังของนวนิยายเรื่องเพชรพระอุมานั้น มักจะเป็นรูปวาดตัวละครในเหตุการณ์ต่าง ๆ และเรื่องย่อพอสังเขปของเรื่องราวในเล่มนั้น ๆ และถึงแม้จะเป็นเพียงเรื่องย่อสั้น ๆ แต่ก็ปรากฏการใช้ภาษาที่โดดเด่นเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะภาษาสร้างจินตภาพ เช่น “งาสีเหลืองจัดทอดลงมาเกือบจะลงดิน” “มือถือไรเฟิลเดินจุด ๆ ราวกับตามควายหายอยู่ในดงทึบ” เป็นต้น

จากการทบทวนวรรณกรรมพบงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับจินตภาพหรือภาษาจินตภาพ เช่น รัชดา เสพมงคลเลิศ (2539) ศึกษา “จินตภาพในนิทานประโลมโลกท้องถิ่นภาคใต้” ดลฤทัย ขาวดีเดช (2540) ศึกษา “ภาษาจินตภาพในเรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติ” สุวัฒนา วรรณรังษี (2540) ศึกษา “ภาษาในวรรณกรรมของ สุวรรณี สุคนธา : ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดกับจินตภาพ” เบญจวรรณ ขุนฤทธิ์ (2546) ศึกษา “วิเคราะห์ จินตภาพในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลของกฤษฎา อโศกสิน” และวรรณพร พงษ์เพ็ง (2547) ศึกษา “ภาษา จินตภาพในเรื่องไกลบ้าน พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว”

งานวิจัยที่ศึกษาจินตภาพดังกล่าวข้างต้นใช้ข้อมูลที่หลากหลายในการวิเคราะห์ เช่น ข้อมูลจาก นิทานท้องถิ่น เรื่องสั้น วรรณกรรมร้อยแก้วประเภทนวนิยาย รวมทั้งวรรณกรรมร้อยแก้วประเภทจดหมาย ซึ่งได้แก่ พระราชนิพนธ์ไกลบ้าน ผลการศึกษาจินตภาพในงานวิจัยที่กล่าวมานี้ ทำให้ทราบว่าจินตภาพ นอกจากจะทำให้ผู้อ่านเกิดภาพในความคิดที่ชัดเจนลึกซึ้งและเกิดอารมณ์สะท้อนใจแล้ว ยังเป็นการแสดง ความสามารถเชิงวรรณศิลป์ของกวีหรือผู้ประพันธ์ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้จินตภาพยังส่งผลให้สารสำคัญ ที่ผู้ประพันธ์ต้องการสื่อมายังผู้อ่านมีความโดดเด่นและเข้มข้นด้วยพลังความคิดผ่านความงดงามแห่ง วรรณศิลป์อีกด้วย ส่วนงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับคำโปรยปกหลังหนังสือ พบว่า กษมา ศิธราชู (2553) ได้ “วิเคราะห์การใช้ภาษาและเนื้อหาในคำโปรยปกหลังหนังสือวรรณกรรมบันเทิง” โดยวิเคราะห์การใช้ภาษา ในคำโปรยปกหลังหนังสือวรรณกรรมบันเทิงและวิเคราะห์เนื้อหาในคำโปรยปกหลังหนังสือนวนิยาย วรรณกรรมบันเทิง จากการศึกษาทำให้ทราบว่ามีการใช้คำที่หลากหลายประเภท เช่น การใช้คำสัมผัส การ ซ้ำคำ การใช้คำจากต่างประเทศ การใช้คำในบริบทที่ต่างจากปกติ เป็นต้น แสดงให้เห็นถึงความสามารถใน ด้านการสรรคำของผู้ประพันธ์ได้เป็นอย่างดี

จากเนื้อเรื่องในเล่มที่สนุกสนานชวนติดตาม รวมถึงคำโปรยปกหลังของนวนิยายเรื่องเพชรพระอุมา ที่มีความโดดเด่นด้านการใช้ภาษาสร้างจินตภาพดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ประกอบกับการทบทวนวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้องทำให้เห็นว่า ยังไม่มีผู้ใดศึกษาการใช้คำสร้างจินตภาพที่ปรากฏในคำโปรยปกหลังหนังสือ นวนิยาย โดยเฉพาะนวนิยายเรื่องเพชรพระอุมา ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการใช้คำสร้างจินตภาพที่ปรากฏ ในคำโปรยปกหลังหนังสือนวนิยายเรื่องเพชรพระอุมา เพื่อทำให้ทราบลักษณะการใช้คำสร้างจินตภาพที่ ปรากฏในคำโปรยปกหลังหนังสือนวนิยายเรื่องเพชรพระอุมา ตลอดจนเพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของ การใช้ภาษาสร้างจินตภาพอีกด้วย

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. สืบหาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจินตภาพ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาพพจน์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาสร้างจินตภาพและการใช้ภาษาในคำโปรยปกหลัง
2. รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้คำสร้างจินตภาพ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตการศึกษา รวมทั้งรวบรวมคำโปรยปกหลังหนังสือนวนิยายเรื่องเพชรพระอุมาทั้งหมด 48 เล่ม
3. วิเคราะห์ข้อมูลจากคำโปรยปกหลังหนังสือนวนิยายเรื่องเพชรพระอุมาตามศึกษาตามขอบเขตเนื้อหาที่กำหนดไว้
4. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา

จากการศึกษาพบการใช้คำสร้างจินตภาพที่ปรากฏในคำโปรยปกหลังหนังสือนวนิยายเรื่องเพชรพระอุมา สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การใช้คำบอกสี

การใช้คำบอกสีเพื่อสร้างจินตภาพพบได้หลายลักษณะ เช่น การใช้คำขยายเพื่อบอกลักษณะของสีต่าง ๆ คำบอกสีอวัยวะ คำบอกสีซึ่งเป็นคำนามเพื่อระบุสี คำบอกสีสองสีที่ตัดกันมาเข้าคู่กัน รวมทั้งคำบอกสีจำนวนสองสีขึ้นไปในสิ่ง ๆ เดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1.1 การใช้คำขยายบอกสีแดง เช่น คำว่า “กำ” ในประโยค “นัยน์ตาทั้งคู่แดงกำ แวววาวเหมือนทับทิม มีขนปุกปุยเป็นสีเทาไปหมดทั้งตัว!” (จอมพิศิบมันตรัย เล่มที่ 3) คำว่า แดงกำ ให้ความหมายว่า สีแดงเข้ม ใช้ในการบรรยายให้เห็นสีดวงตาของแมงมุมยักษ์ว่ามีสีแดงเข้มคล้ายสีอัญมณีทับทิม

1.2 การใช้คำขยายบอกสีดำ เช่น คำว่า “มืด” ในประโยค “เงาอันดำมืดเป็นรูปปีกที่แผ่กว้างก็ถลันเข้าถึงตัว” (จอมพิศิบมันตรัย เล่มที่ 4) คำว่า ดำมืด ให้ความหมายว่า สีดำที่เกิดจากการขาดแสงสว่าง ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของค้างคาวยักษ์ที่ปรากฏตัวต่อหน้ารพินทร์ในลักษณะย้อนแสง ทำให้เห็นเป็นภาพเงาดำมืด มองไม่เห็นรายละเอียดอื่นใดนอกจากปีกที่กางออกกว้าง

1.3 การใช้คำขยายบอกสีขาว เช่น คำว่า “วอก” ในประโยค “ผิวกายเขียวคล้ำเหมือนปกคลุมไปด้วยตะไคร่น้ำ ทาหน้าขาววอก” (คงมรรณะ เล่มที่ 3) คำว่า ขาววอก ให้ความหมายว่า สีขาวที่ขาวจนเกินไป ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของนางเขียวที่ทาใบหน้าที่ตนเองจนขาวมาก ๆ

1.4 การใช้คำขยายบอกสีเหลือง เช่น คำว่า “จัด” ในประโยค “งาสีเหลืองจัด ทอดลงมาเกือบจะลงดิน” (ไพรมหาภาพ เล่มที่ 2) คำว่า เหลืองจัด ให้ความหมายว่า สีเหลืองที่เหลืองมากเกินไป ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของพญาช้างที่มีงาสีเหลืองมาก ๆ บ่งบอกถึงอายุของพญาช้างที่มากและการผ่านประสบการณ์ที่โชกโชน

1.5 การใช้คำขยายบอกสีอ่อน เช่น คำว่า “เรือ” ในประโยค “ประทุมถันแต่งตั้งชูชันงามสะพรั่งเกลี้ยงเกลาประดุจสลักเสลาด้วยงาช้าง และมีปลายยอดเป็นสีชมพูเรือ” (อาถรรพณ์ทรานคร เล่มที่ 1) คำว่าชมพูเรือ ให้ความหมายว่า สีชมพูอ่อน ๆ ใช้ในบรรยายให้เห็นภาพของหน้าอกเปลือยเปล่าของนางพันธุมาลี โดยที่ส่วนยอดพระถันมีสีชมพูอ่อน ๆ

1.6 การใช้คำบอกสีอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย เช่น คำว่า “ทอง” ในประโยค “ใช้! มาเรีย ฮอฟมัน แม่สาวผมทองอย่างแน่นอน” (ดงมรรณะ เล่มที่ 4) คำว่า ทอง เป็นคำที่ใช้เรียกสิ่งที่มีสีเหลือง ๆ อย่างสีทอง ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของหญิงสาวที่มีเส้นผมสีทอง

1.7 การใช้คำบอกสีซึ่งเป็นคำนามเพื่อระบุสี เช่น คำว่า “ฟาง” ในประโยค “เงาที่กระทบแสงแดดที่สาดส่องแ่งหินลงมาแลเห็นชั่วแวบเดียวว่าเป็นสีเหลืองฟาง” (อาถรรพณ์ทรานคร เล่มที่ 2) คำว่า เหลืองฟาง ให้ความหมายว่า สีเหลืองอย่างฟาง ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของเสื้อเขียวดาบที่มีสีขนเป็นสีเหลืองคล้ายฟางตลอดทั่วทั้งตัว

1.8 การใช้คำบอกสีสองสีที่ตัดกันมาเข้าคู่กัน เช่น คำว่า “เขียวคล้า-ขาววอก” ในประโยค “ผิวกายเขียวคล้าเหมือนปกคลุมไปด้วยตะไคร่น้ำ ทาหน้าขาววอก” (ดงมรรณะ เล่มที่ 3) คำว่า เขียวคล้า ให้ความหมายว่า สีเขียวที่ค่อนข้างดำ ส่วนคำว่า ขาววอก ให้ความหมายว่า สีขาวที่ขาวจนเกินไป เมื่อคำบอกสีทั้งสองมาปรากฏร่วมกันในสิ่งเดียวกัน ทำให้เกิดการตัดกันของสีในลักษณะที่ส่งเสริมสีใดสีหนึ่งอย่างชัดเจน คือ สีเขียวคล้าส่งเสริมสีขาววอก ทำให้สีขาวมีความโดดเด่นมากยิ่งขึ้น ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของสาวเขียวที่ทั่วทั้งร่างกายมีสีเขียวค่อนข้างไปทางสีดำ แต่บริเวณใบหน้ากลับมีสีขาวล้วน ทำให้ใบหน้ามีความโดดเด่น

1.9 การใช้คำบอกสีจำนวนสองสีขึ้นไปในสิ่ง ๆ เดียวกันหรือประเภทเดียวกัน เช่น คำว่า “แดง-เหลือง-เขียว” ในประโยค “ข้อปักษาสวรรค์ อันมีกลีบแข็ง สีแดงเข้ม สลับเหลืองและเขียวอยู่ในตัวเอง” (มงกุฎไพร เล่มที่ 4) สีทั้งสามสีใช้ในการบรรยายให้เห็นสีของดอกไม้ คือ ดอกปักษาสวรรค์ ว่ามีสีแดง สีเหลือง และสีเขียวปรากฏอยู่ในดอกเดียวกัน ทำให้รู้สึกได้ถึงความสดชื่น สดใส การแสดงความยินดีต่อการประสบความสำเร็จ และการเริ่มต้นใหม่ของเรื่องราวดี ๆ ที่จะเกิดขึ้น

2. การใช้คำบอกแสง

การใช้คำบอกแสงเพื่อสร้างจินตภาพที่พบ มี 2 ลักษณะ ได้แก่ การใช้คำบอกแสงสว่างเจิดจ้า และการใช้คำบอกแสงหม่นหรือมืด ซึ่งการใช้คำบอกสีทั้งสองลักษณะสามารถแบ่งย่อยได้อีก ดังนี้

2.1 การใช้คำบอกแสงสว่างเจิดจ้า แบ่งได้ทั้งหมด 3 ลักษณะ ได้แก่

2.1.1 การใช้คำบอกแสงสว่างเจิดจ้าจากสิ่งมีชีวิต เช่น คำว่า “วาวจ้า” ในประโยค “ปารอบด้านคู่มืดมืดไปหมด เห็นวาวจ้ำอยู่เฉพาะดวงตาสองคู่เท่านั้น” (ไพรมหากาฬ เล่มที่ 4) คำว่า วาวจ้ำ ให้ความหมายว่า มีแสงเรืองจ้ำกลิ้งกลอกอยู่ข้างใน ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของดวงตาของเสือโคร่งที่มีแสงตกกระทบจากแสงจันทร์ ทำให้ดวงตามีแสงวิบวับระยิบระยับ เห็นเด่นชัดในความมืด

2.1.2 การใช้คำบอกแสงสว่างเจิดจ้าจากวัตถุ เช่น คำว่า “แพรวพราววาววับ” ในประโยค “มงกุฎที่ประดับด้วยแก้วแก้ว สว่างวาว ทับทรวง ทองกร ชำมรงค์ ปลอกแห แพรวพราววาววับไปหมด” (อาถรรพณ์ทรานคร เล่มที่ 1) คำว่า แพรวพราววาววับ ให้ความหมายว่า มีประกายแวววาววับ ๆ วาบ ๆ ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของแสงที่สะท้อนออกมาจากเครื่องประดับของนางพันธุมาลี ซึ่งทำจากเพชร พลอย ทอง และอัญมณีล้ำค่าต่าง ๆ

2.1.3 การใช้คำบอกแสงสว่างเจิดจ้าจากธรรมชาติ เช่น คำว่า “สาดส่อง” ในประโยค “เงาที่กระทบแสงแดดที่สาดส่องเงาเห็นลงมาเงาเห็นชั่วแวบเดียวว่าเป็นสีเหลืองฟาง” (อาถรรพณ์ทรานคร เล่มที่ 2) คำว่า สาดส่อง ให้ความหมายว่า ฉายแสงส่องเข้ามา ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของแสงแดดที่ฉายลงมากระทบกับร่างของเสื้อเขียวดาบเพียงชั่วครู่

2.2 การใช้บอกแสงหม่นหรือมืด แบ่งได้ทั้งหมด 2 ลักษณะ ได้แก่

2.2.1 การใช้คำบอกแสงหม่นหรือมืดจากการกระทำของสิ่งมีชีวิต เช่น คำว่า “ราง ๆ” ในประโยค “เงาราง ๆ ที่นั่งเกาะไหวอยู่นั้น ทรวดทรงน่าจะเป็นมนุษย์!” (ดงมรณะ เล่มที่ 1) คำว่า ราง ๆ ให้ความหมายว่า ไม่กระจ่าง ไม่ชัดเจน ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของเงามืดในเวลากลางคืนที่มองเห็นได้ไม่ชัดคั่นก แต่ดูรูปร่างแล้วคือมนุษย์

2.2.2 การใช้คำบอกแสงหม่นหรือมืดจากธรรมชาติ เช่น คำว่า “ทึบ” ในประโยค “มือถือไรเฟิลดินงูด ๆ ราวกับตามควายหายอยู่ในดงทึบ” (จอมพราน เล่มที่ 2) คำว่า ทึบ ให้ความหมายว่า หนาแน่น ไม่โปร่ง มีลมอากาศหรือแสงสว่างเข้าออกได้ไม่เพียงพอ ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของป่าที่มีต้นไม้ขึ้นอย่างหนาแน่นที่แสงหรืออากาศผ่านเข้าออกได้อย่างยากลำบาก

3. การใช้คำบอกกลิ่น

คำบอกกลิ่นที่สร้างจินตภาพมี 2 ลักษณะ ได้แก่ คำบอกกลิ่นเพื่อบอกลักษณะของกลิ่นและการใช้คำบอกกลิ่นตัว ดังนี้

3.1 การใช้คำบอกกลิ่นเพื่อบอกลักษณะของกลิ่น เช่น คำว่า “บริสุทธิ์” ในประโยค “หล่อนหยุดยืนสูดลมหายใจบริสุทธิ์ยามเช้า แล้วควักบุหรี่ออกมาสูบซ้ำ ๆ” (จิตรางคนางค์ เล่มที่ 3) คำว่า บริสุทธิ์ ให้ความหมายว่า ไม่มีอะไรเจือปน ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของบรรยากาศยามเช้าที่มีอากาศสดชื่นปลอดโปร่ง ไม่มีกลิ่นอื่นใดมาประสม

3.2 การใช้คำบอกกลิ่นตัว เช่น คำว่า “กลิ่นเขา” ในประโยค “พวกมันรู้จักหน้าและจำกลิ่นเขาได้ทุกตัว เขาคือ ‘เจ้าป่า’ อย่างแท้จริง” (จอมพราน เล่มที่ 1) คำว่า เขา ในที่นี้หมายถึง รพินทร์ ไพรวลัยพรานหนุ่มที่เป็นมัลลเทศก์ให้กับคณะเดินทาง เขาเป็นคนที่มีความชำนาญในการเดินป่าแห่งนี้มาก รู้จักทุกซอกทุกมุมของผืนป่า คำว่า กลิ่นเขา จึงเป็นการเปรียบให้เห็นว่ารพินทร์เดินป่าบ่อยและชำนาญในผืนป่านั้นมาก จนสัตว์ในป่าทุกตัวจำกลิ่นตัวของเขาได้ดี ซึ่งเป็นกลิ่นเฉพาะตัวในแบบของเพศชายโดยเฉพาะ

4. การใช้คำเพื่อแสดงอาการและการเคลื่อนไหว

การใช้คำเพื่อแสดงอาการและการเคลื่อนไหว พบคำแสดงอาการและการเคลื่อนไหวในลักษณะและทิศทางที่ต่างกันเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1 การใช้คำเพื่อแสดงอาการและการเคลื่อนไหวไปด้านหน้าหรือเข้าประชิดอย่างรวดเร็ว แบ่งได้ทั้งหมด 3 ลักษณะ ได้แก่

4.1.1 การใช้คำเพื่อแสดงอาการและการเคลื่อนไหวไปด้านหน้าหรือเข้าประชิดอย่างรวดเร็วที่เกิดจากสัตว์ เช่น คำว่า “กระโจน” ในประโยค “เจ้าสัตว์ร้ายคำรามสนั่น กระโจนข้ามศีรษะของเขาเลยไปอย่างหวุดหวิด” (อาถรรพณ์นิทรานคร เล่มที่ 2) คำว่า กระโจน ให้ความหมายว่า พุ่งตัวลงไปโดยเร็ว กระโดดไปโดยเร็ว ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของเสือเขี้ยวคาบที่พุ่งตัวกระโดดข้ามหัวไชยันต์ไปด้วยความเร็ว

4.1.2 การใช้คำเพื่อแสดงอาการและการเคลื่อนไหวไปด้านหน้าหรือเข้าประชิดอย่างรวดเร็วที่เกิดกับสิ่งของ เช่น คำว่า “เล่น” ในประโยค “แต่ในพื้นที่โล่งแลเห็นท้องฟ้าครอบเป็นกระเพาะคว่ำอยู่รอบตัว ประหนึ่งเรือที่เล่นอยู่ในห้วงมหาสมุทรเช่นนี้” (ป่าโลกล้านปี เล่มที่ 3) คำว่า เล่น ให้ความหมายว่า เคลื่อนไปด้วยเครื่องยนต์หรือแรงลม ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของเรือที่เคลื่อนที่ไปข้างหน้าในมหาสมุทร

4.1.3 การใช้คำเพื่อแสดงอาการและการเคลื่อนไหวไปด้านหน้าหรือเข้าประชิดอย่างรวดเร็วที่เกิดกับมนุษย์ เช่น คำว่า “เดินจุด ๆ” ในประโยค “มือถือไรเฟิลเดินจุด ๆ ราวกับตามควายหายอยู่ในดงทึบ” (จอมพราน เล่มที่ 2) คำว่า เดินจุด ๆ ให้ความหมายว่า อาการก้มหน้าก้มตาและเคลื่อนที่ก้าวไปข้างหน้าอย่างตั้งอกตั้งใจ ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของรพินทร์ที่ก้าวขาเข้าไปด้านหน้า สายตามองเพียงเส้นทางด้านหน้าเพื่อทำหน้าที่นำทางในป่าอย่างตั้งอกตั้งใจ

4.2 การใช้คำเพื่อแสดงอาการและการเคลื่อนไหวไปด้านหลัง เช่น คำว่า “หงายหลังตั้ง” ในประโยค “อดีตนายทหารปืนใหญ่ร้องควาคลั่นออกไปสุดเสียง ไม่เจตนาอะไรทั้งนั้น นอกจากความตกใจแล้วหงายหลังตั้ง” (อาถรรพณ์นิทรานคร เล่มที่ 2) คำว่า หงายหลังตั้ง ให้ความหมายว่า อาการที่พลิกเอาด้านหน้าขึ้นโดยด้านหลังกระทบพื้นแข็งจนเกิดเสียงดัง ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของไชยันต์ที่ถอยหลังและล้มลงกระทบพื้นจนเกิดเสียงดังดัง

4.3 การใช้คำเพื่อแสดงอาการและการเคลื่อนไหวขึ้นที่สูง เช่น คำว่า “พวยพุ่ง” ในประโยค “จับพลัน ลักษณะของรัศมีประหลาดก็ม้วนเป็นเกลียวเส้นดิ่ง เหมือนไฟที่พวยพุ่งขึ้นมาจากพื้นดิน” (นาทเทวี เล่มที่ 3) คำว่า พวยพุ่ง ให้ความหมายว่า พุ่งเป็นลำออกไปโดยเร็ว ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของลำแสงที่พุ่งขึ้นมาจากดินอย่างรวดเร็ว

4.4 การใช้คำเพื่อแสดงอาการและการเคลื่อนไหวจากสูงลงต่ำ เช่น คำว่า “ทรุดตัว” ในประโยค “ที่พูรากไม้ใหญ่ อันมีรอยแกะสลักไว้เป็นตัวอักษร ดารินทรุดตัวลงนั่งบังไว้เสียเพื่อไม่ให้คนอื่น ๆ เห็น”

(ไฉ่จ๋า เล่มที่ 4) คำว่า ทรุดตัว ให้ความหมายว่า ลดตัวลง ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของคารินที่กำลังลดตัวลงนั่งข้าง ๆ ต้นไม้เพื่ออ่านรอยแกะสลัก

4.5 การใช้คำเพื่อแสดงอาการและการเคลื่อนไหวอย่างช้า ๆ เช่น คำว่า “งุ่มง่าม” ในประโยค “และจากอาการคันรบกวนกับเสียงนั่นเอง ดูเหมือนจะเป็นการเรียกเร่งให้เจ้าของสายใยที่ขึงไว้ เคลื่อนตัวงุ่มง่ามจากหินผาฝั่งตรงข้าม ใต้สายใยตรงเข้ามาที่เหยื่อเร็วขึ้นอีก” (จอมพิศมัย มั่นตรัย เล่มที่ 3) คำว่า งุ่มง่าม ให้ความหมายว่า ชักช้า ไม่คล่องแคล่ว ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของแมงมุมยักษ์ที่เคลื่อนตัวอย่างช้า ๆ ไม่คล่องแคล่ว

4.6 การใช้คำเพื่อแสดงอาการและการเคลื่อนไหวไปมา เช่น คำว่า “คิ่นรนอยู่ไหว ๆ” ในประโยค “เสียงกรีดอย่างสุดเสียง ดังมาจากร่างอันคิ่นรนอยู่ไหว ๆ นั้น” (จอมพิศมัย มั่นตรัย เล่มที่ 3) คำว่า คิ่นรนอยู่ไหว ๆ ให้ความหมายว่า อาการเคลื่อนไหวไปมาเพื่อให้พ้นจากความทุกข์ทรมาน ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของคารินที่กำลังเคลื่อนไหวไปมาเพื่อให้หลุดพ้นจากสายใยแมงมุม

4.7 การใช้คำเพื่อแสดงอาการและการเคลื่อนไหวกระทบกัน เช่น คำว่า “ตบมือ” ในประโยค “มนุษย์หรืออะไรชนิดหนึ่งที่นั่งคร่อมมาบนหลังของมัน ตบมือครั้งหนึ่ง แล้วแขนงขึ้นมายังคาบ... ตำแหน่งที่หล่อนและรพินทร์นั่งอยู่” (ไพรมหาภาพ เล่มที่ 4) คำว่า ตบมือ ให้ความหมายว่า เอาฝ่ามือตีกันให้เกิดเสียงเพื่อทำให้เกิดจังหวะ ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของคารินร่างแปลงที่เอาฝ่ามือทั้งสองข้างตีกันเพื่อให้เกิดเสียงหนึ่งครั้ง

4.8 การใช้คำเพื่อแสดงอาการและการเคลื่อนไหวออกแรงดึงเข้าหรือนำมารวมกัน เช่น คำว่า “ม้วน” ในประโยค “ฉับพลัน ลักษณะของรัศมีประหลาดก็ม้วนเป็นเกลียวเส้นดิ่ง” (นาคเทวี เล่มที่ 3) คำว่า ม้วน ให้ความหมายว่า หมุนพันเข้าไปให้มีลักษณะกลมอย่างรูปทรงกระบอก ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของลำแสงหลาย ๆ สีที่หมุนพันเป็นเกลียวคล้ายไฟพุ่งขึ้นมาจากพื้นดิน

4.9 การใช้คำเพื่อแสดงอาการและการเคลื่อนไหวออกแรงดันออกหรือทำให้แยกออกจากกัน เช่น คำว่า “กางแผ่” ในประโยค “แต่ละปีกที่กางแผ่ออกไปนั้น ยาวเหยียดรวม 20 ฟุต จะงอยปากอันแหลมคมยาวเป็นวา” (ปาโลกล้านปี เล่มที่ 1) คำว่า กางแผ่ ให้ความหมายว่า อาการเหยียดออกไปให้กว้างกว่าเดิม ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของเทอโรซอร์ที่กำลังเหยียดปีกออก

4.10 การใช้คำเพื่อแสดงอาการและการเคลื่อนไหวเปลี่ยนทิศทาง เช่น คำว่า “เฉ” ในประโยค “เงชายเริ่มเดินหลีกเบี่ยงลงริมทาง เลออกนอกเส้นด่าน ปะปนไปกับฝูงที่เดินขนานที่ละน้อย และเริ่มไถลแยกห่างออกไปเป็นลำดับ” (ปาโลกล้านปี เล่มที่ 2) คำว่า เฉ ให้ความหมายว่า เบี่ยงหรือเบนออกไปไม่ตรงเส้นแนว ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของเงชายที่เปลี่ยนทิศทางการเดินจากเดินตรงไปด้านหน้าเป็นเดินเบี่ยงออกมาด้านข้างแทน

4.11 การใช้คำเพื่อแสดงอาการและการเคลื่อนไหวกลางอากาศ เช่น คำว่า “เลื่อนลอย” ในประโยค “ผากอนาคตไว้กับหมู่เมฆอันเลื่อนลอย” (เงชายจอมจักรา เล่มที่ 3) คำว่า เลื่อนลอย ให้ความหมาย

ว่า ไม่คงที่ ไม่แน่นอน ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของก้อนเมฆที่เคลื่อนที่อยู่บนท้องฟ้าอย่างไม่คงที่ ไม่แน่นอน

4.12 การใช้คำเพื่อแสดงอาการและการเคลื่อนไหวโดยใช้คำนามเพื่อระบุการเคลื่อนไหว เช่น คำว่า “วันทยาหัตถ์” ในประโยค “รพินทร์ ไพรวลัย บัดนี้ก็น้ำตาซึม เขาพิจารณาอยู่นาน ท่ามกลางความเงียบ สงัดนั้น แล้วบรรจงหย่อนลงกระเป๋าสีเสื้อ ชิดเท้าตรง วันทยาหัตถ์อีกครั้ง” (เงาขอมจกกรา เล่มที่ 4) คำว่า วันทยาหัตถ์ หรือ วันทยหัตถ์ ให้ความหมายว่า ท่าเคารพด้วยมือของทหาร ดำรง ลูกเสือ เป็นต้น ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของรพินทร์ที่เคลื่อนไหวโดยการยกมือขวาขึ้นทำท่าทำความเคารพแก่ยศรัยเงา

5. การใช้คำเพื่อแสดงอารมณ์และความรู้สึก

การใช้คำเพื่อแสดงอารมณ์และความรู้สึกที่ทำให้เกิดจินตภาพ พบในลักษณะที่ต่างกันไป ดังนี้

5.1 การใช้คำเพื่อแสดงอารมณ์และความรู้สึกเศร้า เหงา ว้าเหว่ สิ้นหวัง เช่น คำว่า “รันทคว้าเหว่” ในประโยค “ฝ่ายหนึ่งล่วงหน้าไปก่อน อีกฝ่ายหนึ่งติดตามค้นหา มีแต่ความถวิลหาอาวรณ์ซึ่งกัน และกัน...ความเจ็บปวด...รันทคว้าเหว่...สิ้นหวัง!” (มงกุฎไพร เล่มที่ 4) คำว่า รันทคว้าเหว่ ให้ความหมายว่า ความรู้สึกอ้างว้างจนจิตใจหวนไหวด้วยความเศร้า ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของรพินทร์ดำรินที่พลัดพรากจากกัน ทำให้ทั้งคู่รู้สึกเศร้า หวนไหว และเกิดความอ้างว้างในจิตใจของทั้งคู่

5.2 การใช้คำเพื่อแสดงอารมณ์และความรู้สึกเจ็บปวด ทุกข์ ทรมาน เช่น คำว่า “โอดโอย” ในประโยค “เสียงร้องโอดโอยของผู้ต้องคมอาวุธ เสียงพละเพลิงที่โหมฮือลุกไหม้ผาผลาญ” (แต่ปางบรรพ์ เล่มที่ 1) คำว่า โอดโอย ให้ความหมายว่า ร้องเพราะความเจ็บปวด ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของคนที่ยังออกมาด้วยความเจ็บปวดจากการถูกทำร้ายร่างกายด้วยอาวุธมีคม

5.3 การใช้คำเพื่อแสดงอารมณ์และความรู้สึกตกใจ ตกตะลึง เช่น คำว่า “ตวาดลั่น” ในประโยค “อดีตนายทหารปืนใหญ่ร้องตวาดลั่นออกไปสุดเสียง ไม่เจตนาอะไรทั้งนั้น นอกจากความตกใจ และหงายหลังตั้ง” (อาถรรพณ์ทรานคร เล่มที่ 2) คำว่า ตวาดลั่น ให้ความหมายว่า เสียงที่เผดออกมาดังมาก ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของไชยยันต์ที่เผดเสียงออกมาดังมากด้วยความตกใจที่ถูกเสือเขียวคาบโจมตี

5.4 การใช้คำเพื่อแสดงอารมณ์และความรู้สึกหวนไหว หวาดกลัว ระแวงระวัง เช่น คำว่า “สะพริงกลัวหวาดสยอง” ในประโยค “บัดนี้...ดวงตาของเจ้านกตัวหนึ่งหันมาเห็นเขาเข้าพอดี! คนที่ตกนรก อบายภูมิ และต้องเผชิญกับความน่าสะพริงกลัวหวาดสยองสารพัดชนิดมีอยู่เช่นไร ก็คือความรู้สึกของรพินทร์ ไพรวลัย ในยามนี้” (อาถรรพณ์ทรานคร เล่มที่ 4) คำว่า สะพริงกลัวหวาดสยอง ให้ความหมายว่า ความรู้สึกหวนกลัวจนขนลุกขนชัน ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของรพินทร์ที่อยู่ในอารมณ์หวนกลัวจนขนลุกเพราะสบตาเข้ากับลูกนกยักษ์

5.5 การใช้คำเพื่อแสดงอารมณ์และความรู้สึกไม่พอใจ เกลียดชัง โกรธแค้น เช่น คำว่า “เกลียดแค้น พยาบาท” ในประโยค “เชื่อว่า วิญญาณร้ายของไอ้ผีดิบมันตรัย จะจ้องลงเหลืออยู่ ช้ายังเต็มไปด้วยความเกลียดแค้นพยาบาท มันแค้น...ที่เราไปทำลายอำนาจคำสาปของมัน ปลดปล่อยวิญญาณของพันธุ์มวดี” (จิตรางคนางค์ เล่มที่ 1) คำว่า เกลียดแค้น พยาบาท ให้ความหมายว่า ความรู้สึกผูกใจเจ็บ โกรธแค้น อยาก

แก้แค้น ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของวิญญาณของมณตรีที่ผูกใจเจ็บ เต็มไปด้วยความแค้น และอยากแก้แค้นผู้ที่ทำลายอำนาจคำสาปของตน

5.6 การใช้คำเพื่อแสดงอารมณ์และความรู้สึกหลงใหล หลงรัก ปลายปลี้ม เช่น คำว่า “ดื่มน้ำคำซาบทรงว” ในประโยค “รสเสน่ห์ที่ผ่านมามีในถ้ำเมื่อคำคินวาน ดื่มน้ำคำซาบทรงวจิตสุด ชนิดที่เขาไม่เคยได้พบจากผู้หญิงคนใดมาก่อน” (จิตรางคนางค์ เล่มที่ 3) คำว่า ดื่มน้ำคำซาบทรงว ให้ความหมายว่า ความซาบซึ่งจับใจที่ซึมลึกเข้าไปในใจ ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของเชิดวุธที่มีความสัมพันธ์กับคริสตินาแล้วเกิดความรู้สึกปลายปลี้มจับใจซึมลึกเข้าไปถึงจิตใจ ก่อให้เกิดความรักในตัวคริสนาอย่างเต็มเปี่ยมหัวใจ

5.7 การใช้คำเพื่อแสดงอารมณ์และความรู้สึกไม่สงบ เช่น คำว่า “โกลาหลอลหม่าน” ในประโยค “ป่าไฟรอบด้าน เต็มไปด้วยศิระมะหิมาโผล่ประดังเข้ามาทุกเส้นทาง จนแลดูมืดสนิทยิ่งอล ความโกลาหลอลหม่านจิตสุด” (ไอ้เงี้ยว เล่มที่ 1) คำว่า โกลาหลอลหม่าน ให้ความหมายว่า บรรยากาศขุลมุนวุ่นวายที่มีเสียงอื้ออึงดังสนั่น ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของโกลาหลซึ่งที่บุกเข้ามาจนทำให้บรรยากาศขุลมุนวุ่นวาย มีเสียงดังอื้ออึงไปทั่ว

5.8 การใช้คำเพื่อแสดงอารมณ์และความรู้สึกไร้ความรู้สึก เช่น คำว่า “เฉยเมย” ในประโยค “ที่เห็นแข็งทื่อ สงบนิ่ง และเฉยเมยเท่า ๆ กับหินภูเขาก้อนหนึ่งอยู่บนนั้น นั่นแหละ มันคือสิ่งที่จอมพราน และผู้ร่วมคณะทุกคน โรแมนติกหน้ากับมันแล้วอย่างโชกโชน โดยไม่สามารถจะกำจัดมันลงได้เลย” (จอมผีดิบ มณตรี เล่มที่ 2) คำว่า เฉยเมย ให้ความหมายว่า นิ่งอยู่ไม่แสดงอาการอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา ใช้ในการบรรยายให้เห็นภาพของเสือดำที่นิ่งอยู่นิ่ง ๆ ไม่แสดงอาการใดออกมา

จากการศึกษาการใช้คำสร้างจินตภาพที่ปรากฏในคำโปรยปกหลังหนังสือนวนิยายเรื่องเพชรพระอุมา ได้แก่ การใช้คำบอกสี การใช้คำบอกแสง การใช้คำบอกกลิ่น การใช้คำแสดงอาการและการเคลื่อนไหว และ การใช้คำเพื่อแสดงอารมณ์และความรู้สึก พบว่าการใช้คำสร้างจินตภาพในคำโปรยปกหลังนวนิยายเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาภายในเล่ม เนื่องจากคำโปรยปกหลังเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อเรื่องภายในเล่มแต่ละเล่ม ซึ่งการใช้คำสร้างจินตภาพที่สามารถสื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพได้อย่างชัดเจนนั้น เป็นส่วนสำคัญในการสร้างความน่าสนใจให้ผู้อ่านรู้สึกอยากอ่านนวนิยายเรื่องนี้และติดตามเนื้อเรื่องไปจนจบอีกด้วย ดังนั้นการใช้คำสร้างจินตภาพจึงมีส่วนส่งเสริมให้เกิดความน่าสนใจแก่นวนิยายเรื่องเพชรพระอุมาได้เป็นอย่างมาก

อภิปรายผล

จากการศึกษาการใช้คำสร้างจินตภาพที่ปรากฏในคำโปรยปกหลังหนังสือนวนิยายเรื่องเพชรพระอุมา พบประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

การใช้คำสร้างจินตภาพในนวนิยายเรื่องเพชรพระอุมา มีความหลากหลาย อาทิ การใช้คำบอกสี การใช้คำบอกแสง การใช้คำบอกกลิ่น การใช้คำแสดงอาการและการเคลื่อนไหว รวมถึงการใช้คำเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึก ทั้งนี้เนื่องมาจากนวนิยายเรื่องเพชรพระอุมาเป็นนวนิยายแนวผจญภัย บุกด้าฝ่าดง และ

ต่อผู้ฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ดังนั้นสิ่งที่ปรากฏหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดในเรื่องจึงไม่ใช่สิ่งที่บุคคลทั่วไปจะสามารถพบเห็นได้เป็นปกติในชีวิตประจำวัน ผู้เขียนจึงเลือกใช้คำที่สามารถเปลี่ยนความเป็นนามธรรมให้กลายเป็นรูปธรรมขึ้นในจินตภาพของผู้อ่าน และคำที่เลือกใช้จะต้องเป็นคำที่กระชับ มีใจความชัดเจน และเข้าใจได้ง่าย เพื่อให้ผู้อ่านเกิดภาพและเข้าใจภาพเหตุการณ์หรือบรรยากาศที่เกิดขึ้นในเรื่องได้เป็นอย่างดี

การใช้คำสร้างจินตภาพที่พบมากที่สุด คือ การใช้คำเพื่อแสดงอาการและการเคลื่อนไหว ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนวนิยายเรื่องเพชรพระอุมาเป็นนวนิยายแนวผจญภัยในป่าลึกลับ ซึ่งภายในป่าก็มีอุปสรรคและอันตรายมากมาย เช่น แมงมุมยักษ์ สางเขิน มนุษย์อมตะมันตรัย และอื่น ๆ อีกมากมาย เหล่าคณะเดินทางจึงต้องทำการต่อสู้เพื่อเอาชีวิตรอดในป่าลึกลับนี้ให้ได้ โดยคำแสดงอาการและการเคลื่อนไหวส่วนมากจะเป็นคำที่เกี่ยวข้องกับการออกแรง การใช้อาวุธ และการเคลื่อนที่เพื่อเข้าโจมตีหรือหลบหลีกศัตรู ทำให้ผู้อ่านเกิดการลุ้นระทึก ตื่นเต้น และเอาใจช่วยไปกับตัวละครว่าจะสามารถฝ่าฟันอุปสรรคและเอาชีวิตรอดได้หรือไม่

การใช้คำสร้างจินตภาพที่พบมากรองลงมา คือ การใช้คำเพื่อแสดงอารมณ์และความรู้สึก เนื่องจากนวนิยายเรื่องเพชรพระอุมาเป็นนวนิยายแนวผจญภัย ตัวละครต้องเผชิญกับอุปสรรคอันตรายมากมาย จึงมีการแสดงอารมณ์และความรู้สึกออกมา เช่น เมื่อตัวละครตกต้องเผชิญหน้ากับสัตว์ร้ายอย่างกะทันหัน ตัวละครก็แสดงอารมณ์ตกใจและหวาดกลัวออกมา เป็นต้น การใช้คำเพื่อแสดงอารมณ์และความรู้สึกทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพในการรับรู้อารมณ์ของตัวละครและรับรู้บรรยากาศในขณะนั้นว่าเป็นสถานการณ์กับชนที่ตัวละครจะต้องตื่นตัวและคิดหาทางเอาตัวรอดจากสถานการณ์นั้นให้ได้เร็วที่สุด นอกจากจากการต่อสู้แล้ว ยังมีฉากที่แสดงออกซึ่งความรักด้วย โดยเมื่อตัวละครที่มีความรักความสัมพันธ์กันมาอยู่ด้วยกัน ก็จะแสดงอารมณ์และความรู้สึกรักกันออกมา แต่เมื่อตัวละครต้องพลัดพรากจากกัน ก็จะแสดงอารมณ์และความรู้สึกเศร้าโศกเสียใจออกมา การที่ผู้เขียนใช้คำแสดงอารมณ์และความรู้สึกในการสร้างจินตภาพดังกล่าว ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกร่วมไปกับพัฒนาการความสัมพันธ์ของตัวละครนั้น ๆ ด้วย

ส่วนการใช้คำสร้างจินตภาพที่พบน้อยที่สุด คือ การใช้คำบอกกลิ่น เนื่องจากกลิ่นคือสิ่งที่รับรู้ได้ด้วยจมูก โดยการรับรู้ความแตกต่างของกลิ่นของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามความพึงพอใจและประสบการณ์ด้านกลิ่นของแต่ละบุคคล เช่น กลิ่นตัวเพศหญิง ผู้อ่านแต่ละคนอาจมีประสบการณ์การรับรู้ด้านกลิ่นตัวเพศหญิงที่แตกต่างกัน บางคนมีภาพว่ากลิ่นตัวเพศหญิงคล้ายกลิ่นดอกไม้ ในขณะที่บางคนมีภาพว่ากลิ่นตัวเพศหญิงเหมือนขนมหวาน ดังนั้นการใช้คำบอกกลิ่นจึงเป็นการใช้คำสร้างจินตภาพที่ก่อให้เกิดภาพในมโนทัศน์ของผู้อ่านได้ยากและอาจไม่ตรงตามที่คุณเขียนต้องการจะสื่อมากที่สุด

จากผลการศึกษาทำให้ทราบว่าคำโปรยปกหลังนั้น แม้จะเป็นเนื้อเรื่องโดยสังเขปหรือเป็นเพียงแค่นาฬิกาหนึ่งข้อมือของเนื้อเรื่องภายในเล่ม แต่หากผู้แต่งมีการใช้ถ้อยคำในหลากหลายลักษณะ เช่น การใช้ภาษาสร้างจินตภาพ โดยเลือกใช้คำที่ทำให้เข้าใจได้ง่าย ให้ภาพที่เด่นชัด ก็จะส่งผลให้ผู้อ่านเกิดภาพบุคคล ภาพเหตุการณ์ และภาพเรื่องราวของนวนิยายเรื่องนั้น ตลอดจนทำให้ผู้อ่านเข้าถึงอารมณ์ของตัวละครได้

ภายในฉากสั้น ๆ ในคำโปรยปกหลังอีกด้วย นอกจากนี้การใช้ภาษาสร้างจินตภาพยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงความรู้ความสามารถของผู้แต่งที่สามารถเลือกใช้คำที่ทำให้เกิดจินตภาพได้อย่างชัดเจน ส่งผลให้ผู้อ่านสามารถสร้างจินตภาพได้อย่างแจ่มชัดตรงตามจินตนาการที่ผู้แต่งต้องการสื่ออีกด้วย ซึ่งผลการศึกษาี้แสดงให้เห็นถึงคุณค่าของการใช้ภาษาสร้างจินตภาพในงานวรรณกรรมได้อย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่พบการศึกษาการใช้ภาษาสร้างจินตภาพในนวนิยายเรื่องเพชรพระอุมา มากนัก จึงควรมีการศึกษาการใช้ภาษาสร้างจินตภาพในเนื้อเรื่องของนวนิยายเรื่องเพชรพระอุมา นอกจากนี้ยังควรมีการศึกษาการใช้ภาษาสร้างจินตภาพที่ปรากฏในคำโปรยปกหลังหนังสือนวนิยายประเภทอื่น ๆ เช่น นวนิยายแนวโรแมนติก นวนิยายแนวคอมเมดี้ นวนิยายแนวสืบสวนสอบสวน เป็นต้น เพื่อให้เกิดเป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับการใช้ภาษาสร้างจินตภาพที่กว้างขวางต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กษมา ศิธรานุ. (2553). *วิเคราะห์การใช้ภาษาและเนื้อหาในคำโปรยปกหลังหนังสือวรรณกรรมบันเทิง*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชลฤทัย ขาวดีเดช. (2540). *ภาษาจินตภาพในเรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติ*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เถลิง พันธุ์เถลิงอมร. (2541). *นวนิยายและเรื่องสั้น การศึกษาเชิงวิเคราะห์และวิจารณ์*. สงขลา: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา.
- เบญจวรรณ ขุนฤทธิ์. (2546). *วิเคราะห์จินตภาพในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลของกฤษณา อโศกสิน*. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พนมเทียน. (2548). *เพชรพระอุมา ตอนไพรมหากาฬ เล่มที่ 2* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.
- พนมเทียน. (2548). *เพชรพระอุมา ตอนไพรมหากาฬ เล่มที่ 4* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.
- พนมเทียน. (2548). *เพชรพระอุมา ตอนคงมรณะ เล่มที่ 1* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.
- พนมเทียน. (2548). *เพชรพระอุมา ตอนคงมรณะ เล่มที่ 3* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.
- พนมเทียน. (2548). *เพชรพระอุมา ตอนคงมรณะ เล่มที่ 4* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.
- พนมเทียน. (2548). *เพชรพระอุมา ตอนจอมผีดิบมันตรัย เล่มที่ 2* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.
- พนมเทียน. (2548). *เพชรพระอุมา ตอนจอมผีดิบมันตรัย เล่มที่ 3* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.
- พนมเทียน. (2548). *เพชรพระอุมา ตอนจอมผีดิบมันตรัย เล่มที่ 4* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.

พนมเทียน. (2548). เพชรพระอุมา ตอนอาถรรพ์นิทรานคร เล่มที่ 1 (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ:
ณ บ้านวรรณกรรม.

พนมเทียน. (2548). เพชรพระอุมา ตอนอาถรรพ์นิทรานคร เล่มที่ 2 (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ:
ณ บ้านวรรณกรรม.

พนมเทียน. (2548). เพชรพระอุมา ตอนอาถรรพ์นิทรานคร เล่มที่ 4 (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ:
ณ บ้านวรรณกรรม.

พนมเทียน. (2548). เพชรพระอุมา ตอนป่าโลกล้านปี เล่มที่ 1 (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.

พนมเทียน. (2548). เพชรพระอุมา ตอนป่าโลกล้านปี เล่มที่ 2 (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.

พนมเทียน. (2548). เพชรพระอุมา ตอนป่าโลกล้านปี เล่มที่ 3 (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.

พนมเทียน. (2548). เพชรพระอุมา ตอนเงชาจอมจักรา เล่มที่ 3 (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ณ บ้าน
วรรณกรรม.

พนมเทียน. (2548). เพชรพระอุมา ตอนเงชาจอมจักรา เล่มที่ 4 (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ณ บ้าน
วรรณกรรม.

พนมเทียน. (2548). เพชรพระอุมา ตอนจอมพราน เล่มที่ 1 (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.

พนมเทียน. (2548). เพชรพระอุมา ตอนจอมพราน เล่มที่ 2 (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.

พนมเทียน. (2548). เพชรพระอุมา ตอนไอ้จาดำ เล่มที่ 1 (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.

พนมเทียน. (2548). เพชรพระอุมา ตอนไอ้จาดำ เล่มที่ 4 (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.

พนมเทียน. (2548). เพชรพระอุมา ตอนจิตรางคนางค์ เล่มที่ 1 (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.

พนมเทียน. (2548). เพชรพระอุมา ตอนจิตรางคนางค์ เล่มที่ 3 (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.

พนมเทียน. (2548). เพชรพระอุมา ตอนนาคเทวี เล่มที่ 3 (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.

พนมเทียน. (2548). เพชรพระอุมา ตอนแต่ปางบรรพ์ เล่มที่ 1 (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.

พนมเทียน. (2548). เพชรพระอุมา ตอนมงกุฎไพร เล่มที่ 4 (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.

รัชดา เสพมงคลเลิศ. (2539). จินตภาพในนิทานประโลมโลกท้องถิ่นภาคใต้. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วรรณพร พงษ์เพ็ง. (2547). ภาษาจินตภาพในเรื่องไกลบ้าน พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระ

พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สายทิพย์ นุกูลกิจ. (2539). วรรณกรรมไทยปัจจุบัน (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เอส. อาร์. พรินติ้ง แมส
โปรดักส์.

สุวัฒนา วรรณรังษี. (2540). ภาษาในวรรณกรรมของสุวรรณีย์ สุคนธา : ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด
กับจินตภาพ. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การใช้คำอุทานในภาษาไทยของกลุ่มเจนวายบนสื่อออนไลน์ Thai Interjections Usage of Gen Y Group on Social Media

ณัฐวรรณ ชั่งใจ¹

Nattawan Changjai

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบ และแนวโน้มของการใช้คำอุทานในภาษาไทยของกลุ่มเจนวายบนสื่อออนไลน์ โดยรวบรวมข้อมูลมาจากข้อความแสดงความคิดเห็นของกลุ่มเจนวายที่ปรากฏบนสื่ออินสตาแกรมชื่อว่า @naya_44 ผลการศึกษาพบการใช้คำอุทานในภาษาไทยจำแนกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

ด้านรูปแบบของการใช้คำอุทานในภาษาไทยพบ 6 ประเภท ได้แก่ (1) คำอุทานที่ใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) กำกับ (2) คำอุทานที่ไม่มีเครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) กำกับ (3) คำอุทานที่มีการซ้ำพยัญชนะ (4) คำอุทานที่มีการซ้ำรูปสระ (5) คำอุทานที่ใช้ ๖ เป็นตัวสะกด โดยไม่มีรูปใช้ในภาษาไทยมาก่อน และ (6) คำอุทานที่ใช้เครื่องหมายอื่นกำกับส่วนท้ายพบ 3 ประเภทคือ 6.1) การใช้เครื่องหมายมหัพภาคหรือจุด (.) กำกับ 6.2) การใช้เครื่องหมายไม้ยมก (ฯ) กำกับ และ 6.3) การใช้เครื่องหมายทิลเดอหรือตัวหนอน (~) กำกับ และด้านแนวโน้มของการใช้คำอุทานในภาษาไทยบนสื่อออนไลน์ที่ปรากฏมากที่สุดคือ การใช้รูปแบบคำอุทานที่ไม่มีเครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) กำกับ ทั้งนี้พบข้อสังเกตว่า การใช้คำอุทานในภาษาไทยของกลุ่มเจนวายบนสื่อออนไลน์มักพบรูปแบบการใช้คำอุทานได้อย่างมีอิสระโดยไม่คำนึงความถูกต้องตามหลักการใช้คำที่ใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) กำกับส่วนท้ายของคำ เช่น การใช้คำอุทานที่มีการซ้ำพยัญชนะ หรือสระ การใช้เครื่องหมายอื่น หรือการใช้ตัวเลขเพื่อแสดงอารมณ์ขบขัน เป็นต้น

คำสำคัญ: คำอุทานในภาษาไทย, รูปแบบการใช้คำอุทาน, กลุ่มเจนวาย, สื่อออนไลน์

Abstract

This research studied the use of Thai interjections by Gen Y Group in on Social Media. The objectives are to study forms and trends of the use of Thai interjections. The data were collected from the messages posted on Instagram by a Gen Y named @naya_44. The results revealed two types of Thai interjections usage as follows:

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์วิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

E-mail: nattawan.c@ru.ac.th

* Manuscript received June 10, 2022; revised July 20, 2022 and accepted September 23, 2022

There were six forms of Thai interjections used which were (1) interjections with exclamation marks (!), (2) interjections with no exclamation marks (!), (3) interjections with repeated consonants, 4) interjections with repeated vowel letters, (5) interjections with the final consonant ‘w’ which had not been used in the Thai language, and (6) interjections with other symbols at the end of the words which could be further categorized into 6.1) the use of the period symbol (.), 6.2) the use of the Thai repetition symbol (ๆ), and 6.3) the use of the tilde symbol (~). And, Trends of Thai interjections used in online media, It was found that forms of interjections was interjections with no exclamation marks (!) which were used the most. Nevertheless, it was interesting that Thai interjections used by the Gen Y group in online media were freely expressed without taking into account the grammatical correctness of the exclamation mark (!) used at the end of expressions such as the interjections with repeated consonants and vowel letters, the use of the other symbol or the use of numbers to show humor.

Keywords: Thai Interjections, Forms of Thai Interjections Usage, Gen Y Group, Social Media

บทนำ

คำอุทาน มีความหมายตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ว่า “อุทาน คือ เสียงหรือที่เปล่งออกมาเวลาตกใจ ดีใจหรือเสียใจ เป็นต้น ในไวยากรณ์เรียกคำหรือเสียงที่เปล่งออกมาเช่นนั้นว่าคำอุทาน” ราชบัณฑิตยสถาน (2556, หน้า 1424) คำอุทานในภาษาไทยตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงสมัยปัจจุบัน มีผู้เสนอไว้ในตำราหรือหนังสือ โดยพบรูปแบบการใช้คำอุทานในลักษณะคำที่มีเครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) กำกับส่วนท้าย เช่น เอ๊ะ! พุทโธ! (พระยาอุปทิศศิลปสาร, 2541; กำชัย ทองหล่อ, 2550; อุดม วโรตม์สถิตยศักดิ์, 2555) ซึ่งรูปแบบนี้ตรงตามหลักเกณฑ์การใช้เครื่องหมายของราชบัณฑิตยสถาน (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2558) และพบการใช้คำอุทานโดยไม่มีเครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) กำกับส่วนท้าย เช่น เอ้อ โธ (นพวรรณ พันธุเมธา, 2554; อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2553; คุณบรรจบ พันธุเมธา, 2559)

อีกทั้งพบงานวิจัยที่ผ่านมา มีการศึกษาคำอุทานจากวรรณกรรมแปล เช่น เบญจมา บุญเดิม (2552) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาการแปลคำอุทานในวรรณกรรมเรื่อง Harry Potter and the Order the Phoenix และ Harry Potter and the Half-Blood Prince” พบคำอุทานว่า ดี แทนคำว่า Well หรือ ตายๆ แทนคำว่า Dear, Dear และ วรวิทย์ กิจเจริญไพบูลย์ (2557) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาการถ่ายทอดความหมายของคำอุทาน Well และ Oh จากวรรณกรรมเยาวชนแปลเรื่อง ‘แฮร์รี่ พอตเตอร์’” พบการใช้คำว่า เฮ้ เซอะ ฯลฯ แทนคำว่า Well หรือคำว่า อ้า โอ๊ยตายจริง ฯลฯ แทนคำว่า Oh เป็นต้น

ทั้งนี้การใช้คำอุทานด้านรูปแบบตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงสมัยปัจจุบันทั้งที่ปรากฏข้อมูลในหนังสือตำรา หรืองานวิจัยดังที่กล่าวมานั้น มีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันคือ การใช้คำอุทานปรากฏทั้งในรูปคำ หรือวลี และมีการใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) กำกับและไม่กำกับส่วนท้าย ซึ่งลักษณะดังกล่าวสะท้อนรูปแบบการใช้คำอุทานแบบคงที่ แต่ยังไม่สะท้อนการใช้ภาษาของคนในสังคมสมัยปัจจุบันที่ก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัล ซึ่งผู้นิยมสื่อสารกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์หรือโซเชียลมีเดียอย่างแท้จริง พบว่า กลุ่มเจนวาย (Gen Y) เป็นเจนเนอเรชัน¹ ที่ถือว่าเติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีและการใช้อินเทอร์เน็ต ทั้งยังถือว่าเป็นกลุ่มที่ใช้อินเทอร์เน็ตและโซเชียลมีเดียมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91 ขณะที่กลุ่มอื่นเรียงลำดับรองลงมาจากมากไปน้อยคือ กลุ่มเจนเอ็กซ์ คิดเป็นร้อยละ 83.4 กลุ่มเจนแซด คิดเป็นร้อยละ 83.2 และกลุ่มเจนเบบี้ บูมเมอร์ คิดเป็นร้อยละ 77.9 ตามลำดับ (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, สำนักยุทธศาสตร์, 2560, หน้า 36, 146) ดังนั้นการศึกษาการใช้คำอุทานของกลุ่มเจนวาย ขอมสะท้อนลักษณะการใช้คำอุทานบนสื่อออนไลน์ได้ชัดเจนที่สุด และชี้ให้เห็นจุดเปลี่ยนการใช้คำอุทานของกลุ่มเริ่มต้นใช้สื่อออนไลน์ในการสื่อสารได้

ทั้งนี้กล่าวได้ว่า คำอุทานในภาษาไทยยังไม่พบการศึกษาที่สอดคล้องกับลักษณะการสื่อสารในสมัยปัจจุบัน ที่นิยมใช้สื่อออนไลน์ในการสื่อสารอย่างแท้จริง โดยเฉพาะกลุ่มเจนวายซึ่งเป็นกลุ่มที่ใช้สื่อออนไลน์มากที่สุดและเป็นกลุ่มที่เติบโตมาพร้อมกับการใช้สื่อออนไลน์ ซึ่งอาจสะท้อนการใช้คำอุทานในรูปแบบใหม่ หรือชี้บ่งแนวโน้มการใช้คำอุทานในภาษาไทย เหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาในประเด็น (1) รูปแบบ และ (2) แนวโน้มของการใช้คำอุทานในภาษาไทยของกลุ่มเจนวายบนสื่อออนไลน์ เพื่อให้เห็นลักษณะการใช้คำอุทานที่ปรากฏใช้จริงในภาษาไทยสมัยปัจจุบัน

วิธีการศึกษา

บทความวิจัยเรื่อง “การใช้คำอุทานในภาษาไทยของกลุ่มเจนวายบนสื่อออนไลน์” นี้ได้ศึกษารูปแบบและแนวโน้มของการใช้คำอุทาน มีวิธีการศึกษาดังต่อไปนี้

1. เลือกเครื่องมือและกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้รวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาวิจัย ได้แก่

1.1 กำหนดใช้อินสตาแกรมเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ภาษา เนื่องจากมีคุณสมบัติที่เหมาะสมในการทดลองการใช้ภาษาของกลุ่มตัวอย่างได้ นั่นคือสามารถแชร์รูปภาพหรือวิดีโอผ่านสมาร์ตโฟน เป็นผลให้ผู้ใช้งานแสดงอารมณ์ความรู้สึกด้วยคำอุทานได้อย่างทันทีทันใด และมี

¹ เจนเนอเรชันในที่นี้คือ 1) กลุ่มเจนเบบี้ บูมเมอร์ (Baby Boomer) คือผู้ที่เกิดในปีพ.ศ. 2489-2507, 2) กลุ่มเจนเอ็กซ์ (Gen X) คือผู้ที่เกิดในปี พ.ศ. 2508-2523, 3) กลุ่มเจนวาย (Gen Y) คือผู้ที่เกิดในปี พ.ศ. 2524-2543 และ 4) กลุ่มเจนแซด (Gen Z) คือ ผู้ที่เกิดตั้งแต่พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, สำนักยุทธศาสตร์, 2560, หน้า. 65, 68)

คุณสมบัติสำคัญซึ่งแตกต่างจากสื่อออนไลน์ประเภทอื่นคือ เจ้าของอินสตาแกรมสามารถลบความเห็นของผู้ติดตามได้ทันที (อินสตาแกรม, 2561) หากพบข้อความที่ไม่พึงประสงค์ต่อความรู้สึกของเจ้าของหรือผู้ใช้ อินสตาแกรม เพื่อเลี่ยงความเสี่ยงด้านจิตใจที่มีต่อกลุ่มตัวอย่างตามหลักจริยธรรมของการศึกษาวิจัยในมนุษย์ เหตุนี้งานวิจัยนี้จึงใช้อินสตาแกรมเป็นเครื่องมือในการศึกษา โดยกำหนดใช้อินสตาแกรมของผู้วิจัย ชื่อ @naya_44

1.2 กำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้งานด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง กลุ่มตัวอย่างต้องเป็นผู้ที่ระบุคำว่า “อนุญาต” บนสื่ออินสตาแกรม และเป็นกลุ่มเจนวาย ซึ่งเป็นผู้ที่เกิดระหว่างปีพ.ศ. 2524-2543 (อายุ 19-38 ปี) เท่านั้น อันถือเป็นข้อกำหนดในเรื่อง “จริยธรรมของการศึกษาวิจัยในมนุษย์” โดยงานวิจัยนี้มีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 84 คน

2. สืบหาและรวบรวมข้อความคำอุทานทั้งหมดที่ปรากฏบนสื่ออินสตาแกรมชื่อว่า @naya_44 ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2561 จนถึง 31 ธันวาคม 2562

3. คัดเลือกข้อความเพื่อใช้ศึกษาวิจัย โดยกรรมการคัดเลือกรูปแบบของคำอุทาน ใช้เกณฑ์การปรากฏซ้ำ เพื่อจำแนกข้อมูลออกเป็นประเภท ซึ่งต้องปรากฏซ้ำรูปแบบอย่างน้อย 5 ข้อความจากจำนวนข้อความทั้งหมดในแต่ละรูปแบบ โดยการจัดประเภทรูปแบบของคำอุทาน กำหนดให้คำอุทาน 1 คำจะปรากฏเพียง 1 รูปแบบหรือโครงสร้างเท่านั้น

4. วิเคราะห์ข้อมูล จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ได้แก่

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบของการใช้คำอุทานในภาษาไทย ตามกรอบแนวคิดของผู้รู้ อาทิ พระยาอุปกิตศิลปสาร (2541), กำชัย ทองหล่อ (2550), อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553), นววรรณ พันธุเมธา (2554), อุดม วโรตม์สถิตจิตต์ (2555) และคุณบรรจบ พันธุเมธา (2559) สรุปได้ดังนี้

4.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับประเภทของคำอุทานในภาษาไทย

คำอุทานในภาษาไทย พบการจัดประเภทของคำของผู้ตั้งแต่มัยอดีตจนถึงสมัยปัจจุบันแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่คือ 1) คำอุทานที่แสดงสภาวะของจิตใจหรือการแสดงอารมณ์ความรู้สึกต่อบางสิ่ง เช่น เอ๊ะ! เออ! (พระยาอุปกิตศิลปสาร, 2541; กำชัย ทองหล่อ, 2550; คุณบรรจบ พันธุเมธา, 2559) รวมทั้งใช้บอกอาการหรือความรู้สึกที่มีจุดประสงค์ เช่น เฮ้ย (นววรรณ พันธุเมธา, 2554) หรือ เอ๊ว! (อุดม วโรตม์สถิตจิตต์, 2555) และ 2) คำอุทานเสริมบท มักปรากฏในบทประพันธ์ หรือคำเสริมถ้อยคำให้ยาวโดยไม่มีความหมาย เช่น แขนแมน หนังสือหนังสือ (พระยาอุปกิตศิลปสาร, 2541; กำชัย ทองหล่อ, 2550; คุณบรรจบ พันธุเมธา, 2559)

แนวคิดดังกล่าวสรุปนิยามเพื่อใช้เป็นเกณฑ์กำหนดชนิดและประเภทของคำอุทานได้ว่า คำอุทาน คือ เสียงที่เปล่งออกมาเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง รวมทั้งใช้แสดงท่าทีของผู้ส่งสาร

4.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบของคำอุทานในภาษาไทย

คำอุทานในภาษาไทยตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงสมัยปัจจุบันพบว่า คำอุทานประเภทบอกอาการไม่สัมพันธ์กับคำอื่นใดในประโยค มักปรากฏในตำแหน่งส่วนต้นหรือส่วนท้ายของประโยค (พระยาอุปทิศศิลปสาร, 2541; กำชัย ทองหล่อ, 2550; อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2553) รวมทั้งพบการใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) กำกับไว้ท้ายคำ (พระยาอุปทิศศิลปสาร, 2541; กำชัย ทองหล่อ, 2550; สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2558) และยังพบการไม่ใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) กำกับไว้ท้ายคำ (คุณบรรจบ พันธุเมธา, 2559; นววรรณ พันธุเมธา, 2554; อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2553) ส่วนคำอุทานเสริมบทอาจมีหน้าที่สัมพันธ์กับคำอื่นบ้าง โดยทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของคำเดิมที่กล่าวเลยออกมา เช่น ไม่รู้ไม่ชี้ (พระยาอุปทิศศิลปสาร, 2541)

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มของการใช้คำอุทานในภาษาไทยด้านรูปแบบ ด้วยการแสดงจำนวนอัตราการปรากฏของการใช้ภาษาในรูปความถี่แสดงร้อยละ

5. นำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์และข้อมูลเชิงปริมาณด้วยตาราง

ผลการศึกษา

บทความวิจัยนี้ศึกษาเรื่อง “การใช้คำอุทานในภาษาไทยของกลุ่มเจนวายบนสื่อออนไลน์” จำแนกตามจุดประสงค์ของการศึกษาเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. รูปแบบของการใช้คำอุทานในภาษาไทยของกลุ่มเจนวายบนสื่อออนไลน์

รูปแบบของการใช้คำอุทาน คือ โครงสร้างของคำอุทานที่ปรากฏออกมาเป็นรูปลักษณะหนึ่งลักษณะใด ผลการศึกษาพบข้อความคำอุทานที่เป็นไปตามเกณฑ์การคัดเลือกรูปแบบทั้งหมดจำนวน 1579 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 96.69 และคำอุทานที่ไม่ตรงตามเกณฑ์การคัดเลือกรูปแบบจำนวน 54 ข้อความคิดเป็นร้อยละ 3.31 จากจำนวนข้อความอุทานทั้งหมด 1633 ข้อความ บทความวิจัยนี้นำเสนอผลการศึกษาเฉพาะคำอุทานที่เป็นไปตามเกณฑ์การคัดเลือกรูปแบบ ซึ่งรูปแบบคำอุทานในภาษาไทยจำแนกเป็น 6 ประเภท ได้แก่

1.1 คำอุทานที่ใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) กำกับ กล่าวคือ คำอุทานที่มีการใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) กำกับไว้ส่วนท้ายของคำ คำอุทานประเภทนี้ถือเป็นรูปแบบปกติที่ใช้บอกอาการ ดังที่พระยาอุปทิศศิลปสาร (2541, น. 110) ระบุไว้ว่า คำอุทานบอกอาการต้องใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) กำกับเพื่อให้ผู้อ่านทำเสียงให้เหมือนจริง ผลการศึกษาพบจำนวน 161 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 10.20 จากจำนวนข้อความทั้งหมด ตัวอย่าง

โห! คลองอยู่ใกล้ถนนมาก (l_1, 19 ก.พ 62)

เอ๊ะ!! เจ้าตั๊กแตนไปทำอะไรตรงนั้นลูก (d_2, 26 ธ.ค 61)

โอ้โห!! รถติดจัง (f_1, 20 ธ.ค 61)

ตัวอย่างดังกล่าวพบคำอุทานที่ใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) กำกับส่วนท้าย มีโครงสร้างแบบ

คำเดี่ยวและคำสองพยางค์ รูปแบบคำอุทานนี้มีลักษณะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับจำนวนอักษะที่กำกับส่วนท้ายของคำอุทาน อาทิ ใช้เครื่องหมายหนึ่งตัว เช่น โห! หรือใช้เครื่องหมายสองตัว เช่น เอ๊ะ!! โอ้โห!! ทั้งพบคำปรากฏในส่วนต้นประโยค โดยที่คำอุทานมีรูปแบบทั้งมีและไม่มีการแบ่งวรรคตอนระหว่างคำอุทานกับประโยคข้อความ

1.2 คำอุทานที่ไม่มีเครื่องหมายอักษะ (!) กำกับ กล่าวคือ คำอุทานที่ไม่มีโครงสร้างแบบการใช้เครื่องหมายอักษะ (!) กำกับไว้ส่วนท้ายของคำ ผลการศึกษาพบจำนวน 686 ข้อความคิดเป็นร้อยละ 43.45 ของจำนวนข้อความทั้งหมด ตัวอย่าง

หุ้ย น้ำลายสอ (v_1, 8 ส.ค 62)

โอ้โห ปลาแดงเขียว (m_2, 23 ก.ย 62)

โอ้โห ฟองเยอะเลยคะ (n_6, 12 ส.ค 62)

ตัวอย่างข้างต้นพบคำอุทานที่ไม่มีเครื่องหมายอักษะ (!) กำกับส่วนท้าย มีโครงสร้างแบบคำเดี่ยว เช่น หุ้ย และคำสองพยางค์ เช่น โอ้โห โอ้โห โดยพบข้อสังเกตคือ คำอุทานแสดงความประหลาดใจว่า “โอ้โห” มีการเล่นเสียงวรรณยุกต์ในพยางค์ที่สองคือ “โห” ซึ่งเล่นเสียงว่า โห โห เป็นต้น

1.3 คำอุทานที่มีการซ้ำพยัญชนะ กล่าวคือ คำอุทานที่มีโครงสร้างส่วนพยัญชนะอยู่ในรูปการซ้ำมากกว่าหนึ่งครั้ง ผลการศึกษาพบจำนวน 264 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 16.72 จากจำนวนข้อความทั้งหมด ตัวอย่าง

โหหห พริกกินเผ็ดแน่นอน (t_3, 4 ธ.ค 61)

ว้าว น่ากินมากคะ (o_1, 21 ก.พ 62)

อึ้งยยะ! เห็นรูปแล้วอยากกินเลย หิวๆ (b_2, 27 ธ.ค 61)

ตัวอย่างข้างต้นพบคำอุทานที่มีการซ้ำพยัญชนะ แบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ 1) การซ้ำพยัญชนะต้น ซึ่งพบเฉพาะการซ้ำพยัญชนะต้น ห- ในคำว่า โหหห และ 2) การซ้ำพยัญชนะสะกด ในที่นี้พบการซ้ำพยัญชนะสะกด -ย ในคำว่า อึ้งยยะ! และการซ้ำพยัญชนะสะกด -ว ในคำว่า ว้าว ทั้งยังพบข้อสังเกตคือจำนวนของพยัญชนะที่ซ้ำกัน ใช้เพื่อบ่งน้ำหนักเสียงของคำของผู้ส่งสารด้วย

1.4 คำอุทานที่มีการซ้ำรูปสระ กล่าวคือ คำอุทานที่มีโครงสร้างส่วนสระอยู่ในรูปการซ้ำมากกว่าหนึ่งครั้ง โดยอาจปรากฏการใช้เครื่องหมายอักษะ (!) กำกับท้ายคำหรือไม่ก็ได้ ผลการศึกษาพบจำนวน 82 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 5.19 จากจำนวนข้อความทั้งหมด ตัวอย่าง

ว้า พอโตแล้วอดได้เลย เห้อออ (s_6, 4 ก.พ 62)

เอ๊ะอะ ใครจะสนใจสน ไม่รู้ แต่นี่ดันสน (t_3, 13 พ.ค 62)

เอ๊ะอะอะ!! คืออะไรคะ (c_1, 12 ธ.ค 61)

ตัวอย่างดังกล่าวพบคำอุทานที่มีการซ้ำรูปสระ อาทิ การซ้ำรูปสระอา [-า] ในคำว่า ว้า และการซ้ำรูปสระอูของรูปสระเอะ [-ะ] ในคำว่า เอ๊ะอะ เอ๊ะอะอะ!! เป็นต้น ทั้งยังพบข้อสังเกตคือ รูปแบบจำนวนของสระที่ซ้ำกัน สะท้อนให้เห็นถึงระดับอารมณ์ของผู้ส่งสารด้วย

1.5 คำอุทานที่ใช้ ว เป็นตัวสะกด โดยไม่มีรูปใช้ในภาษาไทยมาก่อน กล่าวคือ คำอุทานที่ใช้ -ว เป็นตัวสะกด ซึ่งเป็นคำที่ไม่มีรูปศัพท์ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน อาทิ ฉบับพ.ศ. 2493 ฉบับพ.ศ. 2525 ฉบับพ.ศ. 2543 และฉบับพ.ศ. 2554 ในที่นี้พบโครงสร้างของการใช้ ว เป็นพยัญชนะร่วมกับคำที่มีเสียงสระโอ และสระอุ ผลการศึกษาพบจำนวน 137 ข้อความคิดเป็นร้อยละ 8.68 จากจำนวนข้อความทั้งหมด ตัวอย่าง

โ้วว ซ้อนสวยๆทั้งนั้นเลย (l_1, 17 มิ.ย. 62)

อูวววน่ากินจัง (t_3, 13 มี.ค 62)

โ้วววว! งามนัก (p_4, 3 ม.ค 62)

ตัวอย่างข้างต้นพบคำอุทานที่ใช้ ว เป็นตัวสะกด โดยไม่มีรูปใช้ในภาษาไทยมาก่อน ปรากฏ 2 ลักษณะคือ 1) คำอุทานที่ใช้ ว เป็นตัวสะกดเพียงอย่างเดียว ซึ่งใช้ร่วมกับคำที่มีเสียงสระโอ เช่น โ้วว หรือเสียงสระอุ เช่น อูวว และ 2) คำอุทานที่มีการซ้ำพยัญชนะสะกด -ว โดยมีเครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) กำกับ ซึ่งใช้ร่วมกับคำที่มีเสียงสระโอ เช่น โ้วววว! เป็นต้น คำอุทานประเภทนี้พบว่า ไม่มีรูปใช้ในภาษาไทยมาก่อน เพราะเมื่อพิจารณาด้านเสียงพบว่า ระบบเสียงในภาษาไทยจะไม่ปรากฏเสียงพยัญชนะสะกด -ว ร่วมกับสระหลัง เสียงยาว อย่างสระอุ สระโอ และสระออ ดังที่คุณบรรจบ พันธุเมธา (2559, หน้า 13) เสนอว่า “เสียง ว จะมากับสระกลางกับสระหน้าเท่านั้น มากับสระหลังไม่ได้ ไม่มีที่ใช้” ในปัจจุบันพบคำอุทานประเภทนี้ เพราะอาจรับอิทธิพลการยืมเสียงมาจากภาษาอังกฤษ เช่น โชว์ (show) โดยเสียง -ว [-w] จะใช้รูปแทนทศกัณฐ์กับ วั เนื่องจากคนไทยออกเสียงไม่ถนัด (คุณบรรจบ พันธุเมธา, 2559, หน้า 13) แต่รูปคำอุทานที่ปรากฏใช้บนสื่ออินสตาแกรมพบการใช้แทนทศกัณฐ์กับ เช่น โ้วว อูววว โ้วววว! เป็นต้น

1.6 คำอุทานที่ใช้เครื่องหมายอื่นกำกับ กล่าวคือ คำอุทานที่ใช้เครื่องหมายอื่นหรือใช้ร่วมกับเครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) กำกับแทน ผลการศึกษาพบจำนวน 250 ข้อความจากจำนวนข้อความทั้งหมด แบ่งเป็น 3 ประเภทใหญ่ ได้แก่

1.6.1 คำอุทานที่มีการใช้เครื่องหมายหัพภาค หรือจุด (.) กำกับ เป็นคำอุทานที่มีรูปแบบการใช้เครื่องหมายหัพภาคกำกับไว้ส่วนท้ายของคำ แทนการใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) ที่เป็นรูปแบบปกติของคำอุทาน พบจำนวน 216 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 13.68 จากจำนวนข้อความทั้งหมด ตัวอย่าง

แหม...เวลาช่างผ่านไปเร็วจริงๆ (l_1, 21 ม.ค 62)

หืมมม..เหมือนจะตอบถูก.แต่ผิดซะงั้น5555 (n_4, 9 ธ.ค 61)

หahaha...แล้วมันเท่ากันยังไงละ งง (p_3, 8 ธ.ค 61)

ตัวอย่างข้างต้นพบคำอุทานที่มีการใช้เครื่องหมายหัพภาค หรือจุด (.) กำกับ ปรากฏ 2 ลักษณะคือ 1) คำอุทานที่ไม่ปรากฏการซ้ำรูปตัวอักษร เช่น แหม... และ 2) คำอุทานที่ปรากฏการซ้ำรูปตัวอักษร อาทิ การซ้ำพยัญชนะสะกด -ม ในคำว่า หึम्मมม.. และการซ้ำสระอา [-า] ในคำว่า หาาา... ทั้งนี้พบว่า การที่ผู้ส่งสารใช้เครื่องหมายหัพภาคหรือจุด (.) แทนการใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) นั้น อาจสื่อถึงความต้องการในการใช้เพื่อแบ่งวรรคตอนระหว่างข้อความกับคำอุทานให้ชัดเจนขึ้น

1.6.2 คำอุทานที่มีการใช้เครื่องหมายไม้ยมก (ๆ) กำกับ เป็นคำอุทานที่มีรูปแบบการใช้เครื่องหมายไม้ยมก (ๆ) กำกับไว้ส่วนท้ายของคำ หรือใช้ร่วมกับเครื่องหมายอื่น เพื่อแสดงการซ้ำคำ ผลการศึกษาค้นพบจำนวน 20 ข้อความคิดเป็นร้อยละ 1.27 จากจำนวนข้อความทั้งหมด ตัวอย่าง

เอ๊ะๆ มดไซ้ไหมคะ	(t_3, 6 ม.ค 62)
ฮือๆๆๆแม่่นั่นอียังนอน	(s_3, 12 ธ.ค 62)
ฮึบๆๆ!!! สู้ๆคะ	(n_4, 17 ต.ค 61)

ตัวอย่างข้างต้นพบคำอุทานที่มีการใช้เครื่องหมายไม้ยมก (ๆ) กำกับ เพื่อแสดงในรูปแบบการซ้ำคำ แบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ 1) คำอุทานที่ใช้เครื่องหมายไม้ยมกเพียงอย่างเดียว เช่น เอ๊ะๆ ฮือๆๆๆ และ 2) คำอุทานที่ใช้เครื่องหมายไม้ยมกพร้อมกับเครื่องหมายอื่น ในที่นี้พบ การใช้ร่วมกับเครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) ใน คำว่า ฮึบๆๆ!!! ทั้งนี้พบว่า รูปแบบคำอุทานนี้ปรากฏการใช้คำในภาษาไทยมาก่อน ดังที่ผู้รู้เสนอไว้ อาทิ คำอุทานที่ใช้เครื่องหมายไม้ยมกเพียงอย่างเดียว เช่น ฮ่า ๆ (อนันต์ อ่วมศาสตร์ และเนาวรัตน์ อ่วมศาสตร์, 2514, หน้า 116) และคำอุทานที่ใช้เครื่องหมายไม้ยมกพร้อมกับเครื่องหมายอัศเจรีย์ เช่น ชะๆ! (พระยาอุปทิศศิลปสาร, 2541, หน้า 109) หรือ กุ้ยๆ! (อุดม วโรตม์ลิขิตดี, 2555, หน้า 121)

1.6.3 คำอุทานที่มีการใช้เครื่องหมายทิลเดอหรือตัวหนอน (~) กำกับ เป็นคำอุทานที่มีรูปแบบการใช้เครื่องหมายทิลเดอหรือตัวหนอน (~) กำกับไว้ส่วนท้ายของคำ แทนการใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) ที่เป็นรูปแบบปกติของคำอุทาน เพื่อแสดงการซ้ำคำ ผลการศึกษาค้นพบจำนวน 13 ข้อความคิดเป็นร้อยละ 0.82 จากจำนวนข้อความทั้งหมด ตัวอย่าง

หุย ~ เก๋ามาก	(p_7, 13 ก.ย 62)
หุย~~ ของดีพีะนะ	(p_7, 8 ส.ค 62)
โอ้ยยยยย ~~~อยากกินนนนน	(n_7, 10 พ.ค 62)

ตัวอย่างข้างต้นพบคำอุทานที่มีการใช้เครื่องหมายทิลเดอหรือตัวหนอน (~) กำกับไว้ส่วนท้ายของคำ เช่น หุย ~ ทั้งพบการใช้เครื่องหมายทิลเดอหรือตัวหนอนซ้ำหลายครั้ง อาทิ การซ้ำเครื่องหมายสองครั้ง ในคำว่า หุย~~ และการซ้ำเครื่องหมายสามครั้ง ในคำว่า โอ้ยยยยย ~~~ เป็นต้น

2. แนวโน้มของการใช้คำอุทานในภาษาไทยของกลุ่มเจนวายบนสื่อออนไลน์

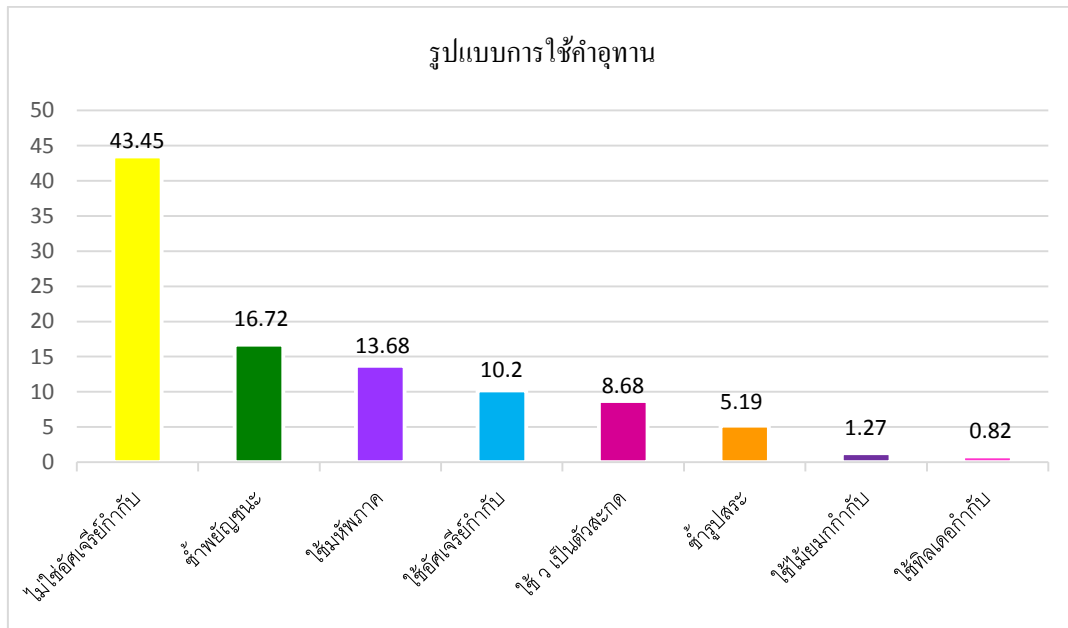
แนวโน้มของการใช้คำอุทาน เป็นการแสดงข้อมูลการใช้คำอุทานในรูปการจัดลำดับความถี่ของข้อความโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ผลการศึกษาพบแนวโน้มเกี่ยวกับรูปแบบของการใช้คำอุทานซึ่งนำข้อมูลจำนวน 6 ประเภทจากผลการศึกษาในข้อ 1 มาจัดกลุ่มเรียงลำดับความถี่ข้อความจากมากไปน้อยโดยรูปแบบประเภทที่ 6 คือ คำอุทานที่ใช้เครื่องหมายอื่นกำกับ ได้จัดประเภทย่อยออกเป็นประเภทต่างหากเพื่อสะท้อนแนวโน้มการใช้ภาษาที่ชัดเจนขึ้น ทั้งนี้การแสดงความถี่ของข้อความคำอุทานจะเสนอเฉพาะจำนวนข้อความที่เป็นไปตามเกณฑ์การคัดเลือกรูปแบบเท่านั้น ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความถี่เกี่ยวกับรูปแบบของการใช้คำอุทาน

ที่	รูปแบบ	ความถี่ (ข้อความ)	ร้อยละ
1	คำอุทานที่ไม่มีเครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) กำกับ	686	43.45
2	คำอุทานที่มีการซ้ำพยัญชนะ	264	16.72
3	คำอุทานที่มีการใช้เครื่องหมายมหัพภาคหรือจุด (.) กำกับ	216	13.68
4	คำอุทานที่ใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) กำกับ	161	10.20
5	คำอุทานที่ใช้ ั เป็นตัวสะกด โดยไม่มีรูปไข่ในภาษาไทยมาก่อน	137	8.68
6	คำอุทานที่มีการซ้ำรูปสระ	82	5.19
7	คำอุทานที่มีการใช้เครื่องหมายไม้ยมก (๗) กำกับ	20	1.27
8	คำอุทานที่มีการใช้เครื่องหมายทิลเดอหรือตัวหนอน (~) กำกับ	13	0.82
รวม		1579	100

ตารางที่ 1 ความถี่เกี่ยวกับรูปแบบของการใช้คำอุทานดังกล่าว ปรากฏการใช้คำอุทานในภาษาไทยของกลุ่มเจนวายบนสื่อออนไลน์จำนวนทั้งหมด 1579 ข้อความ สะท้อนแนวโน้มการใช้คำอุทานในแง่รูปแบบ ผลการศึกษาพบว่า คำอุทานที่ปรากฏข้อความซึ่งมีจำนวนมากที่สุด คือ คำอุทานที่ไม่มีเครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) กำกับ ปรากฏ 686 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 43.45 จากจำนวนข้อความทั้งหมด อันดับที่สอง คำอุทานที่มีการซ้ำพยัญชนะ ปรากฏ 264 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 16.72 จากจำนวนข้อความทั้งหมด อันดับที่สาม การใช้เครื่องหมายมหัพภาคหรือจุด (.) กำกับ ปรากฏ 216 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 13.68 จากจำนวนข้อความทั้งหมด อันดับที่สี่ คำอุทานที่ใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) กำกับ ปรากฏ 161 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 10.20 จากจำนวนข้อความทั้งหมด อันดับที่ห้า คำอุทานที่ใช้ ั เป็นตัวสะกด โดยไม่มีรูปไข่ในภาษาไทยมาก่อน ปรากฏ 137 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 8.68 จากจำนวนข้อความทั้งหมด อันดับที่หก คำอุทานที่มีการซ้ำรูปสระ ปรากฏ 82 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 5.19 จากจำนวนข้อความทั้งหมด อันดับที่เจ็ด การใช้เครื่องหมายไม้ยมก (๗) กำกับ ปรากฏ 20 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 1.27 จากจำนวนข้อความทั้งหมด และ

อันดับสุดท้ายคือ การใช้เครื่องหมายทิลเดอ หรือตัวหนอน (~) พบจำนวนน้อยที่สุดคือ 13 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 0.82 จากจำนวนข้อความทั้งหมด ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 แนวโน้มการใช้รูปแบบของคำอุทาน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้คำอุทานในภาษาไทยของกลุ่มเจนวายบนสื่อออนไลน์ จากข้อความแสดงความคิดเห็นบนสื่ออินสตาแกรมชื่อว่า @naya_44 ของกลุ่มเจนวายจำนวน 84 คน พบข้อสังเกตจำแนกเป็น 2 ประเด็นตามจุดประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

ประเด็นแรก รูปแบบของการใช้คำอุทานในภาษาไทยของกลุ่มเจนวายบนสื่อออนไลน์ มีข้อสังเกตประเด็นต่าง ๆ ได้แก่

1. การปรากฏรูปแบบคำอุทานในภาษาไทย พบ 2 กลุ่มคือ กลุ่ม 1) คำอุทานที่เคยปรากฏในภาษาไทยมาก่อน กล่าวคือ รูปแบบที่ผู้รู้ทางภาษาไทยกล่าวไว้แล้วในตำราวิชาการก่อนการศึกษาวิจัยนี้ พบ 3 รูปแบบ คือ 1.1) คำอุทานที่ใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) กำกับ เช่น โห! โอ้โฮ!! ซึ่งเป็นหลักของการใช้คำอุทานในภาษาไทย ดังที่ผู้รู้เสนอไว้เช่น พระยาอุปทิศศิลปสาร (2541) และสำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2558) 1.2) คำที่ไม่ใช่เครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) กำกับ เช่น โหย ว้าว สอดคล้องกับแนวคิดของนววรรณ พันธุเมธา (2554) และคุณบรรจบ พันธุเมธา (2559) เป็นต้น โดยรูปแบบกลุ่มนี้ยังพบในภาษาอื่น เช่น ภาษาพูดของชาวกาน่า ใช้ wow! หรือ TWEAA (Thompson, 2019, p. 4) หรือภาษาพูดของชาวไนจีเรีย ใช้ oh! หรือ wow (Honkanen and Müller, 2021, p. 616) ย่อมสะท้อนรูปแบบการใช้คำอุทานที่มีความคล้ายกัน และ 1.3) กลุ่มคำอุทานที่ใช้เครื่องหมายไม้ยมก (ๆ) กำกับ

ส่วนกลุ่ม 2) คำอุทานมีรูปแบบการใช้คำที่ไม่เคยปรากฏในภาษาไทยมาก่อน กล่าวคือ รูปแบบที่ผู้รู้ภาษาไทยมิได้กล่าวไว้ในตำราวิชาการมาก่อนการศึกษาวิจัยนี้ โดยพบ 4 รูปแบบ จำแนกออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่ 1) กลุ่มคำอุทานที่ปรากฏการซ้ำ อาทิ 1.1) การซ้ำพยัญชนะ และ 1.2) การซ้ำสระ หรือ 2) กลุ่มคำอุทานที่ใช้ ั เป็นตัวสะกด และ 3) กลุ่มคำอุทานที่ใช้เครื่องหมายอื่นแทนหรือใช้ร่วมกับเครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) อาทิ 3.1) การใช้เครื่องหมายมหัพภาคหรือจุด (.) กำกับ และ 3.2) การใช้เครื่องหมายทิลเดอหรือตัวหนอน (~) กำกับ โดยรูปแบบคำอุทานที่เกิดขึ้นใหม่ในภาษาไทยบนสื่อออนไลน์อย่างอินสตาแกรมนี้ สะท้อนลักษณะการใช้ภาษาได้อย่างมีอิสระ มิได้ถูกจำกัดในกรอบของการใช้คำอุทานในภาษาไทยซึ่งมักใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) กำกับในส่วนท้ายคำเท่านั้น

2. รูปแบบการใช้วิธีซ้ำรูปคำ พบ 3 ลักษณะได้แก่ (1) การซ้ำพยัญชนะ เช่น การซ้ำพยัญชนะต้น ห- ในคำว่า โหหห และ การซ้ำพยัญชนะสะกด -ย ในคำว่า อู๊ยยยย! หรือ (2) การซ้ำสระ เช่น การซ้ำรูปวิสรรชนีย์ของรูปสระเอะ [เะ] ในคำว่า เอ๊ะะะ และ 3) การซ้ำรูปเครื่องหมาย อาทิ การซ้ำเครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) เช่น เอ๊ะ!! หรือการซ้ำเครื่องหมายไม้ยมก (ๆ) เช่น อือออๆๆ และการซ้ำเครื่องหมายทิลเดอหรือตัวหนอน (~) เช่น หุย~ รูปแบบการซ้ำเหล่านี้ชี้บ่งให้เห็นถึงระดับการเน้นน้ำเสียงของผู้ส่งสาร ณ ขณะนั้นได้ โดยจำนวนรูปคำยิ่งมากแสดงให้เห็นการเน้นน้ำหนักเสียงในระดับมาก ทั้งรูปแบบนี้ยังพบในภาษาอื่น เช่น รูปแบบการซ้ำสระใน ภาษาพูดของชาวแคนาดาใช้ Tweeeaaaa (Thompson, 2019, p. 5) หรือ ภาษาพูดของชาวไนจีเรียใช้ shoooooooo (Honkanen & Müller, 2021, p. 616) สะท้อนได้ว่า การใช้คำอุทานบนสื่อออนไลน์มีรูปแบบคล้ายกัน อาจมีลักษณะเป็นสากลก็เป็นได้

3. การไม่แบ่งวรรคตอนระหว่างคำอุทานกับข้อความ ซึ่งโครงสร้างคำอุทานมักปรากฏการวางคำอุทานไว้ส่วนต้นหรือส่วนท้ายของข้อความ เช่น โอ้! สวยจัง หรือ เมื่อจ้งเลย เอ้อ! โดยบทความวิจัยนี้พบลักษณะการไม่แบ่งวรรคตอนระหว่างคำอุทานกับประโยคข้อความ เช่น “เอ๊ะ!!เจ้าตึกแดนไปทำอะไรตรงนั้นลูก (d_2, 26 ธ.ค 61) ข่อมสะท้อนความไม่สนใจรูปแบบความเป็นทางการของการใช้ภาษา โดยคำนึงเฉพาะความสะดวกในการพิมพ์ข้อความแสดงความเห็นของผู้ส่งสารเท่านั้น

นอกจากนี้ยังพบการใช้คำอุทานซึ่งไม่เป็นไปตามเกณฑ์การคัดเลือกรูปแบบ อาทิ การใช้เครื่องหมายปริศนีย์ (?) หรือคำถาม แทนที่ใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) มักพบในคำอุทานที่แสดงอารมณ์สงสัย เช่น “หือ?” ในความว่า “หือ? ยังสงสัยอยู่ว่านี่คืออะไร” (p_4, 23 มี.ค 62) สะท้อนให้เห็นถึงการเลือกใช้เครื่องหมายที่ตรงกับการสื่อความหมาย เนื่องจากคำอุทานที่สื่ออารมณ์สงสัยมักใช้ข้อความในเชิงคำถามมาขยายเสมอ จึงเป็นไปได้ว่า มีการเลือกใช้เครื่องหมายปริศนีย์ (?) หรือคำถามขึ้นแทน หรือการใช้ตัวเลข คือคำว่า 555 ดังตัวอย่างที่ว่า “555 เป็นตาแซบแท้้นอออออ” (p_1, 4 ม.ค 62) สะท้อนการใช้ภาษาของกลุ่มเจนวายบนสื่อออนไลน์ที่ไม่คำนึงถึงความถูกต้องตามหลักภาษาไทยที่ควรเลือกใช้คำอุทานแสดงอาการขบขันว่า “ฮา” โดยเลือกใช้คำอุทานด้วยการใช้รูปแบบอื่นที่มีลักษณะเทียบเคียงในเชิงพ้องเสียงแทน ทั้งนี้การใช้รูปแบบนี้อาจเป็นผลมาจากความอิสระในการใช้ภาษา หรือผู้ส่งสารมุ่งเน้นการสื่อสารที่ตรงประเด็นและเข้าใจง่าย ประกอบกับสื่อออนไลน์อย่างอินสตาแกรม ไม่ได้เป็นสื่อที่ต้องอาศัยความถูกต้อง

ตรงตามภาษาไทยมาตรฐาน ทั้งมิได้มีองค์กรใดตรวจสอบ จึงเป็นผลให้เกิดรูปแบบการใช้คำอุทานที่ใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์ หรือแบบใช้ตัวเลขขึ้น

ประเด็นที่สอง แนวโน้มของการใช้คำอุทานในภาษาไทยของกลุ่มเจนวายบนสื่อออนไลน์ สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมในการใช้ภาษาของกลุ่มเจนวายมีความแตกต่างจากผู้ใช้ภาษามาก่อนดังที่ผู้รู้ อาทิ พระยาอุปถัมภ์คัลปสาร (2541) และกำชัย ทองหล่อ (2550) เสนอว่า คำอุทานที่ใช้ในภาษาพูดจะใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) กำกับ โดยสมัยปัจจุบันพบการใช้คำอุทานที่ไม่มีเครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) กำกับ เป็นที่นิยมมากที่สุดแทน อาจเป็นเพราะความสะดวกต่อการพิมพ์ข้อความบนสื่อออนไลน์ และเน้นความรวดเร็ว สอดคล้องกับรูปแบบลำดับที่ 3 การใช้เครื่องหมายมหัพภาค (.) กำกับ ที่มีการใช้เครื่องหมายนี้แทนการใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) เพราะเครื่องหมายนี้เมื่อใช้พิมพ์ข้อความบนสื่ออินสตาแกรมจะอยู่บนแป้นพิมพ์เดียวกับตัวอักษรซึ่งง่ายต่อการพิมพ์ข้อความ เหตุนี้ย่อมสะท้อนได้ว่า ค่านิยมในการใช้คำอุทานที่ไม่มีเครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) กำกับ เป็นผลมาจากความสะดวกในการพิมพ์ข้อความบนสื่อออนไลน์

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยพบว่า รูปแบบการใช้คำอุทานระหว่างภาษาไทยกับภาษาอื่น เช่น ภาษาของชาวเกาหลีหรือชาวไนจีเรีย ที่ปรากฏการใช้ภาษาบนสื่อออนไลน์ มีรูปแบบคล้ายกันอยู่รูปแบบการซ้ำสระ เช่น ภาษาไทยใช้ว่า ว้า ภาษาของชาวเกาหลีใช้ว่า Tweeeaaaa และภาษาของชาวไนจีเรียใช้ว่า shooooooooo เหตุแห่งความคล้ายคลึงนี้ จึงควรศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำอุทานในด้านรูปแบบระหว่างภาษาไทยกับภาษาอื่น อาจทำให้เห็นความเป็นสากลเกี่ยวกับลักษณะการใช้คำอุทานบนสื่อออนไลน์ได้ รวมทั้งควรศึกษารูปแบบการใช้คำอุทานอื่นในภาษาไทยบนสื่อออนไลน์ เช่น คำเรียก-ร้อง ด้วยอาจพบรูปแบบการใช้คำที่ต่างไปจากสมัยก่อนได้

เอกสารอ้างอิง

- กำชัย ทองหล่อ. (2550). *หลักภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น (1977).
- นววรรณ พันธุมธธา. (2554). *ไวยากรณ์ไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บรรจบ พันธุมธธา, คุณ. (2559). *ลักษณะภาษาไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 22). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เบญจมา บุญเดิม. (2552). การศึกษาการแปลคำอุทานในวรรณกรรมเรื่อง Harry Potter and the Order the Phoenix และ Harry Potter and the Half-Blood Prince. *วารสารภาษาและภาษาศาสตร์*, 27 (2), 75-88. สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <https://www.tcithaijo.org/index.php/joling/article/>.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วรวิทย์ กิจเจริญไพบูลย์. (2557). รายงานวิจัยเรื่อง การศึกษาการถ่ายทอดความหมายคำอุทาน Well และ Oh จากวรรณกรรมเยาวชนแปล “แฮรี่ พอตเตอร์”. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, สำนักยุทธศาสตร์. (2560). รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยปี 2560. กรุงเทพฯ: สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2558). *อัศเจรีย์*. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2565, จาก http://legacy.orst.go.th/?page_id=10433.
- อนันต์ อ่วมศาสตร์ และเนาวรัตน์ อ่วมศาสตร์. (2514). *หลักภาษาไทย ป.กศ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2553). *ชนิดของคำในภาษาไทย: การวิเคราะห์ทางวากยสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: เอเอสพี.
- อินσταแกรม. (2561). *การแก้ไขและการลบโพสต์*. สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2561 จาก <https://help.instagram.com/997924900322403>.
- อุดม วโรตม์สิขิตติ์. (2555). *ไวยากรณ์ไทยในภาษาศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อุปกิตศิลปสาร, พระยา. (2541). *หลักภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- Honkanen & Müller. (2021). Interjections and emojis in Nigerian online communication. *World Englishes*, 40, 611–630.
- Thompson, R. (2019). Tweaa! – A Ghanaian interjection of “contempt” in online political Comments. *Ampersand*, 6, 1-7.

วิเคราะห์พระอุปนิสัยของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรจากเอกสารประวัติศาสตร์และพระนิพนธ์
Prince Dhamatibet 's Characters analyzed from historical documents and his writings

ณัฐวุฒิ คล้ายสุวรรณ¹
Natawut Klaisuwan¹

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพระอุปนิสัยของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรจากเอกสารประวัติศาสตร์และพระนิพนธ์ ผลการศึกษาปรากฏว่าเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรทรงมีพระอุปนิสัย 6 ลักษณะ ได้แก่ (1) ทรงเป็นคนเลือดร้อน (2) ทรงเป็นนักรัก (3) ทรงมีพระอารมณ์อ่อนไหวลึกซึ้งกับความงดงาม (4) ทรงเชื่อมั่นและภาคภูมิใจพระทัยในตนเอง (5) ทรงเป็นคนช่างสังเกต และ (6) ทรงอ่อนโยนและพูดจาอ่อนหวาน ต่อมาอันเป็นที่รัก พระอุปนิสัยทั้ง 6 ประการ มีส่วนทำให้พระนิพนธ์ของพระองค์เกิดความไพเราะ และเป็นที่ประทับใจมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ยังทำให้เข้าใจถึงเหตุผลที่เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรลักลอบเข้าหาเจ้าฟ้าสังวาลย์พระสนมของพระราชบิดา เพราะจากการศึกษาพบว่าเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรกับเจ้าฟ้าสังวาลย์เคยเป็นคู่รักกันมาก่อน และด้วยพระอุปนิสัยที่เป็นคนเลือดร้อน มีพระอารมณ์อ่อนไหวลึกซึ้งกับความงาม ประกอบกับทรงเชื่อมั่นและภาคภูมิใจพระทัยในตนเอง จึงทำให้พระองค์ล้าตาคิดสินใจกระทำเช่นนั้นจนเป็นสาเหตุทำให้ต้องสิ้นพระชนม์ในที่สุด

คำสำคัญ: พระอุปนิสัย, เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร, เอกสารประวัติศาสตร์

Abstract

This academic article aimed at studying Prince Dhamatibet' s characters from the historical documents and his writings. The result found that he had 6 characters were (1) Hot-tempered (2) Great lover (3) Sensitive (4) Self-confidence and proud (5) Observant and (6) Gentle and sweet for his lover. These 6 characters influenced his writings on euphony and made them impressive until now. In addition, his guilty having an affair with Princess Sangwan, his father's concubine, occurred because Princess Sangwan was his ex-lover. Under this situation and his characters, hot -tempered, self-confidence and proud, pushed him do wrong and led him passed away at last.

Keywords: character, Prince Dhamatibet, historical documents

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Faculty of Education Mahamakut Buddhist University E-mail: natawut.kla@mbu.ac.th

* Manuscript received June 27, 2022; revised July 26, 2022 and accepted September 27, 2022

บทนำ

เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรเป็นพระราชโอรสองค์ใหญ่ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ทรงดำรงตำแหน่งกรมพระราชวังบวรสถานมงคล นอกจากนี้ยังทรงเป็นกวีสำคัญในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย พระนิพนธ์ที่มีชื่อเสียงมากที่สุด คือ กาพย์เห่เรือ แต่น่าเสียดายที่พระองค์สิ้นพระชนม์ไปก่อนกาลอันควร เนื่องจากถูกจับได้ว่าเป็นชู้กับสนมของพระราชบิดา

ความที่กล่าวมานี้เป็นเรื่องราวของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรที่รับรู้กันตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้พอเห็นภาพกว้าง ๆ ของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรที่เกี่ยวกับพระประวัติและชีวิตได้บ้าง แต่ยังมองไม่เห็นถึงพระอุปนิสัยอันแท้จริงของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร ผู้วิจัยจึงศึกษาเรื่องนี้เพื่อจะชี้ให้เห็นว่าเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรทรงมีพระอุปนิสัยอย่างไร ทั้งนี้หากรู้ว่าเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรทรงมีพระอุปนิสัยอย่างไรก็จะทำให้เข้าใจพระประวัติและชีวิตของพระองค์ได้มากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาพระอุปนิสัยของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรที่ปรากฏจากเอกสารประวัติศาสตร์และพระนิพนธ์

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (documentary research) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. **ขอบเขตเนื้อหาในการวิจัย** ผู้วิจัยศึกษาและวิเคราะห์พระประวัติของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรเพื่อค้นหาพระอุปนิสัยจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ คือ คำให้การขุนหลวงวัดประดู่ทรงธรรม คำให้การขุนหลวงหาวัด และจากพระนิพนธ์ประเภทกาพย์ห่อโคลงและกาพย์เห่เรือ
2. **การนำเสนอข้อมูลและการนำเสนอผลการวิเคราะห์** ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากคำให้การขุนหลวงวัดประดู่ทรงธรรม คำให้การขุนหลวงหาวัด และจากพระนิพนธ์ประเภทกาพย์ห่อโคลงและกาพย์เห่เรือ แล้วนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (description analysis)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพระอุปนิสัยของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรที่ปรากฏจากเอกสารประวัติศาสตร์และพระนิพนธ์ ทำให้เห็นว่า เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรทรงมีพระอุปนิสัย ดังนี้

1. ทรงเป็นคนเล็ดร้อน

ความเป็นคนเล็ดร้อนของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร เห็นได้จากเหตุการณ์ที่พระองค์เสด็จตรวจกำลังพลของฝ่ายวังหลวงที่ประกาศเป็นศัตรูกับสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ เมื่อเสด็จมาถึงค่ายของขุนศรีคงยศ ได้ตรัสถามผู้ตามเสด็จว่าค่ายนี้เป็นของใคร ผู้ตามเสด็จกราบทูลว่าเป็นค่ายของขุนศรีคงยศ เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรจึงสั่งให้ขุนรามเกณฑ์หัดไปลอบสังหารขุนศรีคงยศ จากนั้นจึงกลับมากราบทูลสมเด็จพระ

พระเจ้าอยู่หัวบรมโกศพระราชบิดาให้ทรงทราบพร้อมกราบทูลเหตุผลว่า จะเอาฤกษ์เอาชัย (คำให้การขุนหลวงหาวัด, 2553 ,หน้า 472)

2. ทรงเป็นนักรัก

เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร	ไชยเชษฐาสุริวงศ์ทรง
นางรักนักรักสนมองค์	อำห้อมล้อมพร้อมบริบูรณ์
เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรเชื้อ	รพิพงศ์
ไชยเชษฐาสุริวงศ์ทรง	เลิศล้ำ
นางรักนักรักสนมองค์	อภิชาติ
คับคั่งนั่งเรียงหน้า	เฟ้าพร้อมบริบูรณ์

(กรมศิลปากร, 2545, หน้า 296)

คำประพันธ์จากกาพย์ห่อโคลงนิราศธารโศกข้างต้น แสดงถึงความเป็นนักรักของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร เพราะทรงมีสตรีเคียงข้างพระวรกายหลายนาง สอดคล้องกับที่ชนิด อยู่โพธิ์ (2505, หน้า 25) ให้ข้อมูลเรื่องชายของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรว่าทรงมีชายถึง 11 องค์/นาง ได้แก่ (1) พระอัครชายา (2) เจ้าฟ้าเส (3) หม่อมพัน (4) หม่อมเหม (เหญก) (5) หม่อมเจ้าสวย (6) หม่อมจัน (7) หม่อมสรวย (8) หม่อมทองแดง (9) หม่อมเจ้าสร้อย (10) หม่อมสุน และ (11) หม่อมต่วน และจากการศึกษาบทเห่กาพย์ยังทำให้เห็นถึงความเป็นนักรักของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรด้วย เพราะปรากฏข้อความพื้นฐานว่าทรงลักลอบเข้าหานางอันเนื่องมาจากความรัก ดังคำว่า *ประสงค์จันทรัก จึงลอบลักเข้ามาหา* (กรมศิลปากร, 2545, หน้า 207)

3. ทรงมีพระอารมณ์อ่อนไหวลึกซึ้งกับความงดงาม

แม้เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรจะเป็นคนเลื้อยร้อน แต่ก็ทรงมีพระอารมณ์อ่อนไหวลึกซึ้งกับความงดงาม สิ่งเร้าที่ทำให้พระองค์เกิดพระอารมณ์ดังกล่าว คือ ธรรมชาติและความรัก ดังนี้

3.1 ธรรมชาติ มีอิทธิพลต่อพระอารมณ์ของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร เพราะทำให้พระองค์เกิดความรู้สึกในลักษณะต่าง ๆ คือ

3.1.1 คิดถึงนาง ในบทเห่ชมปลาจากกาพย์เห่เรือ เมื่อเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรทรงเห็นฝูงปลาชนิดต่าง ๆ ทำให้พระองค์โทษตัวเองว่าเหตุใดจึงไม่พานางมาด้วย ครั้นทรงเห็นปลานวลจันทร์ ปลาหางเบื้อน ปลาตะเพียนทอง และปลากระแห ก็ทำให้พระองค์คิดถึงอาภักดิ์ของนางอันเป็นที่รัก ดังคำว่า

พิศพรรณปลาวายเค็ล้า	คิดถึงเจ้าเศร้าอารมณ์
มัตস্যยังรู้ชม	สมสาใจไม่พามา
นวลจันทร์เป็นนวลจริง	เง้ามพริ้งยิ่งนวลปลา
คางเบื้อนเบื้อนหน้ามา	ไม่งามเท่าเจ้าเบื้อนชาย

เพียนทองงามดั่งทอง
กระแหแห่ทางชาย

ไม่เหมือนน้องห่มดาบพราย
คั่งสายสวาทคลาดจากสม

(กรมศิลปากร, 2545 , หน้า 202)

3.1.2 เกิดความรื่นรมย์ใจ ความสวยงามของธรรมชาติทำให้เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร รู้สึกสดชื่น ผ่อนคลาย จนระบายนามณ์ออกจากจิตใจผ่านตัวอักษรได้อย่างไพเราะ ดังเช่น ความสวยงามของลำน้ำที่ธารทองแดง เมื่อเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร ได้เห็นก็ทรงพอใจในความสวยงามและในขณะที่ทรงนั่งเล่นก็ทรงเห็นฝูงปลาที่แหวกว่ายอยู่ในน้ำ จึงทรงโปรยข้าวให้ปลาอย่างมีความสุข ดังที่ทรงพรรณนาไว้ในกาพย์ห่อโคลงนิราศธารทองแดง ความว่า

ธารไหลใสสะอาด	มัจฉาชาติคายนานา
หวั่นวายกินไคลคลา	ตามกันมาให้เห็นตัว
ธารไหลใสสะอาดน้ำ	รินมา
มัจฉาชาติคายนานา	หวั่นหวัย
จอกสร่ายกินไคลคลา	เซยหมู่
ตามคู่มากล้ายคล้าย	ผูกให้เห็นตัว
นั่งเล่นเห็นหมู่ปลา	พรั่งพรมาเหล่าเหลือหลาย
กินเข้าเอาโปรยปราย	ปลามาใกล้ได้เห็นตัว
นั่งชมปลาหมิวหมู่	เรียงราย
พรั่งพรมาเหลือหลาย	วายหวัง
กินเข้าเอาโปรยปราย	ลงบ่อ
ปลาว่ายใกล้ได้ทั้ง	ห่อเข้าคูปลา

(กรมศิลปากร, 2545 , หน้า 243)

3.2 ความรัก มีผลทำให้เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรเกิดพระอารมณ์และความรู้สึกใน 2 ลักษณะ คือ

3.2.1 ความสุข เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรจะทรงมีความสุขมาก เมื่อได้รับการปรนนิบัติดูแลเป็นอย่างดีจากนางที่พระองค์รักและรู้ใจพระองค์ ดังที่ทรงกล่าวไว้ในกาพย์ห่อโคลงนิราศธารโศก ความว่า

โหมงเข้าแล้วเข้าที่	เจ้าถ้วนถี้ดีการเรือน
หญิงใดไม่มีเหมือน	ใช้สอยดีที่เคยชม

โหม่งหนึ่งคะนึงเจ้าเร่ง	สติเพื่อน
เจ้าถ้วนถึกการเรือน	สั่งชี้
หญิงใดไม่มีเหมือน	นางเนตร
รู้นพครบการผี	ช่วยต้องใจหม

(กรมศิลปากร, 2545, หน้า 261)

3.2.2 ความทุกข์ เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรจะทรงเป็นทุกข์อย่างยิ่ง เมื่อยามที่พระองค์กับนางอันเป็นที่รักต้องพลัดพรากจากกัน และความทุกข์อันเกิดจากความคิดถึงนาง บางครั้งก็ทำให้เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรทรงหิวแหว่ได้ยินเสียงนาง ได้กลิ่นกายของนางลอยมาตามลม มองเห็นว่านางมาหาหรือไม่ก็ฝันถึงนาง ดังที่ทรงกล่าวไว้ในบทเห่ครวญ ซึ่งทำให้เห็นภาพความทุกข์ของพระองค์ที่ต้องจากนางว่า เข้าก็ทุกข์ ฝันก็ทุกข์ ดังความว่า

เสียงสรวลระเร่	เสียงแก้วที่ฤาเสียงใคร
เสียงสรวลเสียงทรมวย	สุดสายใจที่ตามมา
ลมซวยร่ายกลิ่นน้อง	หอมเรื่อยต้องคลองนาสา
เคลือบกลิ่นเห็นคล้ายมา	เหลียวหาเจ้าเปล่าวังเวง
ยามสองซ้องยามย่ำ	ทุกคืนคำย่ำเอง
เสียงปี่มีครวญเครง	เหมือนเรียมคร่ำรำครวญนาน
ล่องสามยามปลายแล้ว	จนไก่อ้วแล้วชันขาน
มอยหลับกลับบันดาล	ฝันเห็นน้องต้องติดตา
เพรางายวายเสพยศ	แสนกำสรดอดโอาสา
อัมทุกข์อัมชลนา	อัมโศกาหนานองชล

(กรมศิลปากร, 2545, หน้า 213)

4. ทรงเชื่อมั่นและภาคภูมิพระทัยในตนเอง

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากพระนิพนธ์ ไม่ว่าจะเป็นพระนิพนธ์ประเภทกาพย์ห่อโคลงและกาพย์เห่เรือหรือพระนิพนธ์ประเภทคำหลวง ก็จะเห็นถึงความเชื่อมั่นและภาคภูมิพระทัยในตนเองของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรว่า ทรงมีความเชื่อมั่นและภาคภูมิพระทัยในตนเองสูงมาก โดยจะพิจารณาให้เห็น ดังนี้

กาพย์ห่อโคลงนิราศธารทองแดง มีหลักฐานที่ปรากฏให้เห็นถึงความเชื่อมั่นและภาคภูมิพระทัยในตนเองของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร ดังที่ทรงกล่าวไว้ในตอนสุดท้ายของเรื่องว่า ทรงรักและเชิดชูการแต่งคำประพันธ์ และกาพย์ห่อโคลงนิราศธารทองแดงนี้ พระองค์ทรงเป็นผู้แต่งขึ้น โปรดช่วยกันรักษาไว้ให้

คงอยู่ นอกจากนี้เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรยังทรงภาคภูมิใจพระทัยยิ่งกว่าทรงเปี่ยมไปด้วยโพธิสมภาร และแวดล้อมไปด้วยขุนนางที่มาเข้าเฝ้าตั้งแต่เช้าจนค่ำ ดังความว่า

เจ้าฟ้า หนุ่มน้อยราช	กุมาร
ธรรม ชำรงกลอนการ	ยั่วแยม
ธิเบศร์ วราสถาน	ไชยเชษฐ
สุริยวงศ์ ทรงโคลงเต็ม	แต่งไว้วานสงวน
เจ้าฟ้า ลำเลิศโพธิ	สมภาร
กรมขุน หลวงพญากราน	กราบเกล้า
เสนา นราบาน	ใจชื่น ชมนา
พิทักษ์ รักษาเข้า	คำด้วยใจเกษม

(กรมศิลปากร, 2545, หน้า 248)

ทั้งนี้เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรยังได้กล่าวถึงพระนิพนธ์กาพย์ห่อโคลงนิราศธารทองแดงยิ่งกว่า ทรงแต่งขึ้นด้วยถ้อยคำที่งดงามและไพเราะ เหมาะกับผู้ที่จะมาอ่านให้เกิดเสียงเสนาะ หากผู้ไม่รู้อ่านงานของพระองค์ก็จะทำให้สูญเสียความไพเราะไป ดังความว่า

อักษรเรียบร้อยถ้อย	คำเพราะ
ผู้อ่านสารเสนาะ	เรื่อยหรี
ไม่รู้่านไม่เหมาะ	ตรงเท่ง ไปนา
ทำให้โคลงทั้งนี้	ชั่วช้า เสียไป
อักษรสรรคส์ร้างช่าง	ชูปจาน
โคลงก็เพราะเสนาะสาร	แต่งไว้
ผู้อ่านกลอนการ	พาชื่น ใจนา
ผู้ไม่รู้่านให้	ขัดข้องเสียโคลง

(กรมศิลปากร, 2545, หน้า 249)

พระนิพนธ์เรื่องนั้นโทปนันทบุตรคำหลวง เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรได้ทรงบอกไว้ว่าพระองค์เป็นผู้แต่งอันเป็นการแสดงให้เห็นถึงความมั่นใจพระทัยในตนเอง ดังความว่า

อห อันว้าข้า สิริปาโล นาม ผู้ซื่อมหาสิริบาล เมื่อในกาลบรรพช ครั้นนิวัตินิเวส
เป็นกระษัตริย์เพศวร่า ทุมมธิเปสฺสชยเชษฐสุริยวิส นาม กษัตริย์เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร ไชยเชษฐ
สุริยวงษ

(กรมศิลปากร, 2545, หน้า 115)

ทั้งนี้ความในตอนท้ายของนันโทปนันทสูตรคำหลวง เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรได้กล่าวถึงการแต่งมหาชาติ คำหลวงเอาไว้ด้วย ซึ่งการกล่าวอ้างเทียบดังกล่าวผู้วิจัยตีความว่า เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรทรงเห็นว่าพระนิพนธ์เรื่องนันโทปนันทสูตรคำหลวง มีความเพียบพร้อมทุกประการเท่ากับมหาชาติคำหลวง ดังความว่า

เมื่อแรกแต่งพระมหาชาติคำหลวงนั้น จุลศักราชได้ 844 ศก แต่นันโทปนันทสูตร
คำหลวงครั้งนี้ จุลศักราชได้ 1098 ศก ว่างกันอยู่ถึง 254 ปี

(กรมศิลปากร, 2545, หน้า 154)

5. ทรงเป็นคนช่างสังเกต

ภาพห่อโคลงนิราศธารทองแดงเป็นพระนิพนธ์ที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นคนช่างสังเกตของพระองค์ได้เป็นอย่างดี เพราะปรากฏความรู้ทางธรรมชาติวิทยาและสัตววิทยาอย่างละเอียด การพรรณนาถึงไม้ดอก ไม้ผล สัตว์บก สัตว์น้ำ สัตว์เลื้อยคลาน ล้วนถูกต้องตามสภาพที่เป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นลักษณะ ทำทาง นิสัยหรือแม้กระทั่งเสียงร้องของสัตว์ชนิดต่าง ๆ เช่น

นกกระเรียนเวียนลงหนอง	ตรอมเที่ยวร้องแกร์แกร์
ริมทุ่งกระต่ายลอยแพ	เคียดคายแลเหล่เหลื่อหลาย
นกกระเรียนเวียนอ่อนน้ำ	เลงแล
ลงย่องร้องแกร์แกร์	แจ่มจ้า
ริมทุ่งกระต่ายลอยแพ	ลงล่อง
บินกลาคกลุ้มท้องฟ้า	ร่อนร้องเหลื่อหลาย

(กรมศิลปากร, 2545, หน้า 232)

ความจากภาพห่อโคลงนิราศธารทองแดงที่ยกมาข้างต้น แสดงความเป็นคนช่างสังเกตของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร กล่าวคือ ทรงกล่าวถึงอาภัพกิจของนกกระเรียนที่กำลังย่อหาเหยื่อและส่งเสียงร้องแกร์แกร์ นอกจากนี้พระองค์ยังทรงสังเกตเห็นว่าที่ริมทุ่งนั้นยังมีนกอีกพวกหนึ่ง คือ นกกระต่ายที่อยู่กันเป็นฝูงลอยเป็นแพอยู่ในน้ำ และยังมีบินส่งเสียงร้องอยู่บนท้องฟ้า

ความช่างสังเกตของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรยังทำให้ทราบว่าสัตว์บางจำพวก เช่น ลิงคนัด มีอยู่ในสมัยกรุงศรีอยุธยา แต่ปัจจุบันได้สูญพันธุ์ไปแล้ว และด้วยความเป็นคนช่างสังเกตของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรจึงทำให้ทราบลักษณะและพฤติกรรมของสัตว์ชนิดนี้ว่ามีเขาเป็นวงโค้ง บิดเป็นเกลียว สูง แหลม ตัวเตี้ย สกปรก มีลักษณะว่องไว ดังความว่า

สิงคนัดเขาเลี้ยวเลี้ยว	บิดเป็นเกลียวเรียวสูงแหลม
ตัวต่ำคำมอมแมม	ย่อมเล่น โลด โคลง โจนลอย
สิงคนัดเขาเลี้ยวเซี้ยว	สูงแหลม
บิดเป็นเกลียวเรียวแนม	คู่หยื่น
ตัวต่ำคำมอมแมม	คราวตื่น
ย่อมเล่น โลด โคลงครื้น	คู่ฟ้าโจนลอย

(กรมศิลปากร, 2545, หน้า 224)

6. ทรงอ่อนโยนและพุดจาอ่อนหวานต่อนางอันเป็นที่รัก

เมื่ออ่านพระนิพนธ์ประเภทกาพย์ห่อโคลง กาพย์เห่เรือ จะเห็นว่าเจ้าฟ้าพระมธิเบศรทรงอ่อนโยน และพุดจาอ่อนหวานต่อนางอันเป็นที่รักของพระองค์อย่างยิ่ง ทั้งนี้ทรงแสดงออกในลักษณะอาการต่าง ๆ ดังนี้

6.1 ทรงปฏิบัติต่อนางอันเป็นที่รักด้วยความอ่อนโยน ความจากกาพย์เห่เรือแสดงให้เห็นถึงความอ่อนโยนของเจ้าฟ้าพระมธิเบศรที่มีต่อนางอันเป็นที่รัก เช่น ทรงประคองนางอันเป็นที่รักอย่างพิถีพิถัน ดังความว่า

นกแก้วแจ้วแจ่มเสียง	จับไม้เรียงเคียงคู่สอง
เหมือนพีนีประคอง	รับขวัญน้องต้องมือเรา

(กรมศิลปากร, 2545, หน้า: 205)

แม้ในขณะที่เจ้าฟ้าพระมธิเบศรกับนางอันเป็นที่รักมีความสัมพันธ์เชิงสังวาสก็ยังเห็นถึงความอ่อนโยน ดังความจากบทเห่กาถีกว่า

สองสุขสองสังวาส	แสนสุขสวาทสองคู่สม
สองสนิทนิตราภรณ์	กลมเกลียวคู่สมสอง
แย้มยิ้มพริ้มพักตรา	สาภิรมสมจิตปอง
แสนสนุกสุขสมพอง	ในห้องแก้วแพรพรรณราย
ลมพัดกลัดเมฆเกลื่อน	ฟ้านเลื่อนแลบแสงพราย
วลาหกตกโปรยปราย	สายสินธุ์นองท้องธารา
เหราว่าเริงริน	ว่าเคล้าคลื่นหั้นหรราย
สองสมกลมกริษา	เป็นผาสุกทุกนิรันดร์

(กรมศิลปากร, 2545, หน้า 209)

6.2 ทรงพูดจาอ่อนหวานต่อนางอันเป็นที่รัก มีหลักฐานจากบทเห่กรวญว่า เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรทรงพูดจาอ่อนหวานต่อนางอันเป็นที่รัก หลักฐานดังกล่าวเห็นได้จากคำประพันธ์ตอนที่ว่า *ร่วมเรือนเพื่อนพิงแขนย เคยวิงวอนอ่อนหวานคำ* (กรมศิลปากร, 2545 , หน้า 211)

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาพระอุปนิสัยของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรที่ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์และพระนิพนธ์ ทำให้ทราบว่า เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรทรงมีพระอุปนิสัยหลายลักษณะ คือ 1) ทรงเป็นคนเลื้อยร่อน 2) ทรงเป็นนักรัก 3) ทรงมีพระอารมณ์อ่อนไหวลึกซึ้งกับความงาม 4) ทรงเชื่อมั่นและภาคภูมิใจพระทัยในตนเอง 5) ทรงเป็นคนช่างสังเกต 6) ทรงอ่อนโยนและพูดจาอ่อนหวานต่อนางอันเป็นที่รัก จากพระอุปนิสัยทั้ง 6 ประการ ทำให้คลายความสงสัยว่า เหตุใดเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรจึงกล้าลักลอบเป็นชู้กับเจ้าฟ้าสังวาลย์ พระสนมของพระราชบิดา

เหตุที่เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรกล้าตัดสินใจลักลอบเป็นชู้กับเจ้าฟ้าสังวาลย์ พระสนมของพระราชบิดานั้น เทพมนตรี ลิ้มปพยอม (2539 , หน้า 114) สันนิษฐานว่าเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรกับเจ้าฟ้าสังวาลย์เคยเป็นคู่รักกันมาก่อน แต่เหตุที่พระบิดาของเจ้าฟ้าสังวาลย์ คือ พระองค์เจ้าแก้ว ต้องโทษกบฏถูกจับสำเร็จโทษด้วยท่อนจันทน์ทำให้เจ้าฟ้าสังวาลย์ตกเป็นสมบัติของหลวง และต้องถวายตัวเป็นพระสนมของพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศในเวลาต่อมา

เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรคงจะยอมรับความจริงไม่ได้ แต่ก็ทำอะไรมาไม่ได้เช่นกัน ดังนั้นพระองค์จึงได้ถ่ายทอดพระอารมณ์ต่างๆ ลงในพระนิพนธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระนิพนธ์ประเภทกาพย์ห่อโคลงและกาพย์เห่เรือได้ปรากฏคำรำพันของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรถึงเจ้าฟ้าสังวาลย์อยู่มาก นอกจากนี้ยังมีหลักฐานอีกว่า เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรกับเจ้าฟ้าสังวาลย์เขียนเพลงยาวส่งถึงกันด้วย ทั้งนี้ความในเพลงยาวของเจ้าฟ้าสังวาลย์ฉบับหนึ่ง มีเนื้อหาตักเตือนเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรให้พระทัยเย็น อย่าทำการวุ่นวาย รอให้ถึงเวลาและโอกาสอันควรเสียก่อน

แต่ด้วยพระอุปนิสัยที่เป็นคนเลื้อยร่อน จึงทำให้พระทัยร้อน และทรงมีความรู้สึกอ่อนไหวลึกซึ้งกับความงาม ประกอบกับทรงเชื่อมั่นและภาคภูมิใจพระทัยในตนเองอยู่แล้ว ทำให้เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรมิได้เกรงกลัวราชภัย และกล้าเสี่ยงที่จะลักลอบเข้าหาเจ้าฟ้าสังวาลย์ถึงในพระบรมมหาราชวัง ในที่สุดก็ถูกจับได้จนต้องรับราชภัยจนสิ้นพระชนม์

จากที่กล่าวมานี้ ผู้เขียนต้องการให้เกิดความเข้าใจร่วมกันว่า การที่เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรลักลอบเป็นชู้กับเจ้าฟ้าสังวาลย์นั้น มิใช่ว่าพระองค์เป็นคนไม่ดี ไม่มีคุณธรรม แต่เป็นเพราะเหตุการณ์แวดล้อมต่าง ๆ ประกอบกับพระอุปนิสัยดังที่กล่าวมา จึงทำให้เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรตัดสินใจกระทำเช่นนั้นลงไปจนเป็นเหตุให้สิ้นพระชนม์

ข้อเสนอแนะงานวิจัย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ควรมีการนำผลการวิจัยไปใช้ในการสอนรายวิชาวรรณคดีไทยในระดับอุดมศึกษา เช่น วรรณกรรมสมัยอยุธยา วรรณกรรมเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร วรรณกรรมเฉพาะบุคคล เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

ควรรูปแบบการวิจัยเรื่องนี้ ไปวิจัยเพื่อหาพระอุปนิสัยหรืออุปนิสัยของกวีอื่น ๆ เช่น พระอุปนิสัยของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ที่ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์และพระนิพนธ์ หรือพระอุปนิสัยของสมเด็จพระบวรราชเจ้า กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท ที่ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์และพระนิพนธ์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2545). *วรรณกรรมสมัยอยุธยา เล่ม 3*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คำให้การขุนหลวงวัดประดู่ทรงธรรม. (2553). ใน *ประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา รวม 3 เรื่อง*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- คำให้การขุนหลวงหาวัด. (2553). ใน *ประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา รวม 3 เรื่อง*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- เทพมนตรี ลิมปพยอม. (2539). *การเมืองไทยสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ พ.ศ. 2276-2310*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธนิต อยู่โพธิ์. (2505). *เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร พระประวัติและพระนิพนธ์*. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

การศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับสัตว์ในสำนวนไทยและเยอรมัน

A Comparative Study on Metaphorical Concepts of Animals in Thai and German Idioms

นิชนันท์ คงกระพันซ์ /Nichanun Kongkrapun¹กรกช อัดตวิริยะนุภาพ/Korakoch Attaviriyapunap²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับ “สัตว์” ในสำนวนไทยและเยอรมัน โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ เพื่อระบุชนิดสัตว์ที่ปรากฏทั้งในสำนวนไทยและเยอรมัน เพื่อวิเคราะห์มโนทัศน์ความหมายของสัตว์แต่ละชนิด และเพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์จากความหมายของสัตว์ที่ใช้ในสำนวนทั้งสองภาษา ผลการศึกษาพบว่าในทั้งสองภาษามี 481 สำนวนที่มีสัตว์ชนิดเดียวกันรวม 27 ชนิด เมื่อนำสำนวนเหล่านี้มาวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์พบมโนทัศน์ความหมาย 14 ประเภท คือ “ลักษณะเชิงลบของมนุษย์” “การกระทำ/การแสดงออก” “สภาพ” “วัตถุ” “ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล” “สิ่งที่เป็นนามธรรมในแง่ดี” “บุคคล” “ลักษณะเฉพาะ” “เพศ” “นิสัย” “สิ่งที่เป็นนามธรรมในแง่ลบ” “ปริมาณ” “เวลา” และ “ลักษณะเชิงบวกของมนุษย์” ในการเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์จากความหมายของสัตว์ในสำนวนของทั้งสองภาษาพบว่า กรณีที่สัตว์สะท้อนมโนทัศน์ความหมายแบบเดียวกันในทั้งสองภาษาเกิดจากภาพสะท้อนของลักษณะโดยทั่วไปของสัตว์เหล่านั้นเห็นได้อย่างชัดเจนโดยไม่จำเป็นต้องตีความ ทำให้สำนวนที่ปรากฏสัตว์และมโนทัศน์ความหมายนั้น ๆ เป็นไปตามธรรมชาติ ในขณะที่ความแตกต่างที่พบเกิดจากแนวคิดเฉพาะของสังคมเจ้าของภาษา โดยอาจมีผลจากความเชื่อ วัฒนธรรม วิถีชีวิต รวมถึงอิทธิพลจากวรรณกรรมชื่อดังในท้องถิ่น

คำสำคัญ: อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์; สำนวนไทย; สำนวนเยอรมัน; สำนวนเกี่ยวกับสัตว์

Abstract

This paper focuses on a comparative study of conceptual metaphors about “animals” in Thai and German idioms with three objectives: to identify types of animals that appear in both Thai and German idioms; to analyze the conceptual meanings of each animal; and to compare the similarities and

¹ ภาควิชาภาษาเยอรมัน คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร E-mail: kongkrapun_n@silpakorn.edu

² ภาควิชาภาษาเยอรมัน คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร E-mail: attaviriyapunap_k@su.ac.th

*Manuscript received May 27, 2022; revised June 29, 2022 and accepted July 22, 2022

differences of conceptual metaphors from the meaning of animals in idioms from both languages. The results showed that there were 481 idioms with 27 types of animals found in both languages. The conceptual metaphor analysis of these idioms revealed 14 types of conceptual meanings: “negative human character”, “action/expression”, “condition”, “object”, “interpersonal relationship”, “positive abstract meaning”, “person”, “specific attribute”, “gender”, “habit”, “negative abstract meaning”, “quantity”, “time”, and “positive human character”. The results of the comparison of similarities and differences revealed that, in the case of animals that reflect the same conception in both languages, the reflection of their characteristics is clearly evident without the need for interpretation. Therefore, animals used in idioms and their conceptual meanings are perceived as they are in the nature, while the differences were due to the specific concepts of native-speaking societies. These concepts are influenced by beliefs, cultures, lifestyles, as well as influences from famous local literatures.

Keywords: Conceptual metaphor; Thai idioms; German idioms; Animal idioms

บทนำ

“สำนวน” ปรากฏทั่วไปในชีวิตประจำวัน ผ่านทั้งทางโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ตลอดจนบทสนทนาในชีวิตประจำวัน สำนวนเป็นส่วนหนึ่งของภาษาต่าง ๆ ในโลกที่เกิดจากการนำคำทั่วไปหลาย ๆ คำ ประกอบรวมกันอย่างมีวาทศิลป์ กลุ่มคำที่มีชั้นเชิงทางภาษา บางสำนวนอาจไม่ตรงไปตรงมาแต่มีความหมายแฝงในถ้อยคำนั้น ๆ ซึ่งต้องอาศัยการตีความเพื่อทำความเข้าใจถ้อยคำเหล่านี้ (ขุนวิจิตรมาตรา, 2513, หน้า 1) เนื่องจากคำส่วนใหญ่ที่ประกอบในสำนวนมีความหมายไม่ตรงตามตัวอักษร คำเหล่านั้นมักเป็นเพียงสัญลักษณ์แทนมโนทัศน์บางอย่างของเจ้าของภาษา โดยมโนทัศน์เหล่านั้นมักจะแตกต่างกันไปตามความเชื่อ วัฒนธรรม รวมทั้งค่านิยมของสังคมเจ้าของภาษาและอาจยากต่อการเข้าใจข้ามภาษาและข้ามวัฒนธรรม

หนึ่งในวงศัพท์ที่มักใช้เป็นสัญลักษณ์ถ่ายทอดมโนทัศน์ความหมายในสำนวนอยู่บ่อยครั้ง คือ “สัตว์” เนื่องจากสัตว์มีอิทธิพลอย่างมากต่อชีวิตมนุษย์ พวกมันเป็นทั้งอาหารหรือแม้กระทั่งสัตว์เลี้ยง และในบางสังคมยังเป็นสัญลักษณ์ของความเชื่อบางอย่างที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ (conceptual metaphor) หมายถึง ความคิดที่ผู้ใช้ภาษามีต่อสิ่งที่กล่าวถึงในเชิงเปรียบเทียบ อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับสัตว์ในสำนวน จึงหมายถึง ชุดความคิดที่ผู้ใช้ภาษาที่มีต่อสัตว์แต่ละชนิดที่ปรากฏในสำนวน ซึ่งแต่ละภาษามีภาพสะท้อนของอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับสัตว์แต่ละชนิดแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับวิถีชีวิตและความเชื่อของสังคมเจ้าของภาษา สัตว์ในสำนวนนั้นสามารถนำมาวิเคราะห์จำแนกอุปลักษณ์ต่าง ๆ ได้ทั้งสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ และสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ ตัวอย่างเช่น “การกระทำ” “สภาพ” “คุณลักษณะ” “จำนวน” “หลักคำสอน (ความเชื่อ ความคิดเห็น)” “อันตราย” “นิสัย” “เวลา” “สิ่งที่เป็นไปได้

ไม่ได้” “ผู้คน” “ความเท่าเทียมทางเพศและเพศ” และ “ระยะทาง” เป็นอุปลักษณะเชิงมนทัศน์ของสัตว์ที่พบในสำนวนภาษาอังกฤษ (พิมพ์ประไพ บุญสม, 2556)

เนื่องจากความหลากหลายของอุปลักษณะที่พบ จึงพบงานวิจัยมากมายที่ศึกษาอุปลักษณะเชิงมนทัศน์เกี่ยวกับสัตว์ในสำนวนหลายภาษาในเชิงเปรียบเทียบ ตัวอย่างเช่น การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ (พิริยา สุรขจร, 2544) หรือการศึกษาเปรียบเทียบมนทัศน์ของสัตว์ที่ปรากฏในสำนวนภาษาเยอรมันและภาษาอัลเบเนีย (Sadiku, 2011) จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นแม้ว่าจะมีผู้วิจัยสนใจศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณะเชิงมนทัศน์ของสัตว์ระหว่างสำนวนภาษาต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก แต่พบว่าจนถึงปัจจุบันยังไม่พบการศึกษาเปรียบเทียบในประเด็นนี้ระหว่างสำนวนภาษาไทยและภาษาเยอรมันที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ จึงเป็นหัวข้อที่ควรศึกษาเนื่องจากจะไม่ได้ให้เพียงความรู้ด้านภาษาศาสตร์เท่านั้น แต่ยังรวมถึงความรู้ด้านสังคมและศาสนาที่สะท้อนผ่านอุปลักษณะเชิงมนทัศน์ของสัตว์ในสำนวน นอกจากนี้การศึกษานี้ยังนำไปสู่องค์ความรู้ใหม่ ๆ และยังสามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลอ้างอิงสำหรับผู้สนใจศึกษาต่อไปในอนาคต

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของอุปลักษณะเชิงมนทัศน์เกี่ยวกับสัตว์ที่ปรากฏในสำนวนภาษาไทยและภาษาเยอรมัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบคำถามวิจัย 3 คำถามดังนี้

1. สัตว์ประเภทใดที่ปรากฏทั้งในสำนวนเยอรมันและสำนวนไทย
2. สัตว์แต่ละประเภทแสดงมนทัศน์ความหมายใดบ้าง
3. อุปลักษณะเชิงมนทัศน์ของสัตว์ในสำนวนภาษาไทยและภาษาเยอรมันมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

กรอบแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษา “สำนวน” ที่มีสัตว์เป็นส่วนประกอบ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายของคำว่า “สำนวน” ไว้ว่า

“คำนาม: ถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบต่อกันมาช้านานแล้ว มีความหมายไม่ตรงตามตัวหรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่ [...]” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

ขุนวิจิตรมาตรา (2513, หน้า 1-3) ยังกล่าวถึงความหมายของคำว่า “สำนวน” เพิ่มเติมว่า เป็นส่วนหนึ่งของถ้อยคำที่ต้องตีความความหมายแฝงเพื่อทำความเข้าใจ ด้นกำเนิดของสำนวนสามารถมาจากสาเหตุต่าง ๆ รอบตัว ตั้งแต่ธรรมชาติ สภาพแวดล้อม ความเชื่อตลอดจนเรื่องราวหรือตำนานที่เล่าขานต่อกันมาเป็นเวลานานในสังคม ซึ่งกรอบแนวคิดเกี่ยวกับสำนวนดังที่ได้กล่าวมานี้เป็นกรอบแนวคิดสำคัญในการจำกัดความคำว่า “สำนวน” ที่คัดเลือกมาศึกษาในงานวิจัยนี้

การศึกษาวิเคราะห์อุปลักษณะเชิงมนทัศน์ของสัตว์ในสำนวนไม่ได้เป็นเรื่องใหม่ มีการศึกษาเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการศึกษานี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเชิงเปรียบเทียบไว้บ้างแล้ว ทั้งที่เปรียบเทียบ

ระหว่างสำนวนภาษาเยอรมันและสำนวนภาษาไทยกับสำนวนภาษาอื่น ๆ ดังตัวอย่างเช่น พิริยา สุรขจร (2544) ศึกษาเปรียบเทียบสัตว์สี่ชนิดจากสำนวนไทยและจีน ได้แก่ ม้า เสือ มังกร และปลา ผลการศึกษาพบว่ามีความหมายเกี่ยวกับ “การเมืองการปกครองประเทศ” “การรบหรือการทหาร” “การทำงานในชีวิตประจำวัน” “การศึกษา” “ความรู้” “การสนทนาหรือการพูด” “การเขียน” “ศิลปะและดนตรี” “การแต่งงาน” “ความเชื่อในสังคม” โดยความเหมือนและความแตกต่างของมโนทัศน์ความหมายของสัตว์ระหว่างสองภาษาขึ้นอยู่กับค่านิยมและทัศนคติของคนในสังคม (พิริยา สุรขจร, 2544, หน้า 102-103)

Sadiku (2011) วิเคราะห์สำนวนที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ในภาษาเยอรมันจำนวน 283 สำนวนและสำนวนแอลเบเนียจำนวน 235 สำนวน พบว่ามโนทัศน์ความหมายที่พบบ่อยที่สุดคือลักษณะพฤติกรรมเชิงลบของมนุษย์ โดยสัตว์ที่แสดงมโนทัศน์ความหมายดังกล่าวที่โดดเด่นที่สุดของทั้งสองภาษา ได้แก่ สุนัข กระต่าย หมี หมาป่า และงู ในงานวิจัยนี้พบว่า สุนัข ถ่ายทอดมโนทัศน์ของ “ความดื้อออย” “ความชั่วร้าย” “ความก้าวร้าว” และ “การทะเลาะวิวาท” ในขณะที่ กระต่าย เกี่ยวข้องกับ “ความขี้ลาด” และ “ความกลัว” ส่วนหมี เป็นสัญลักษณ์แทน “ข้อเสีย” และ “ความเสียหาย” หมาป่า แสดงมโนทัศน์ของ “ความหิว” “อันตราย” และ “ความชั่วร้ายและความก้าวร้าว” และสัตว์ชนิดสุดท้ายคือ งู ในทั้งสองภาษาใช้เป็นสัญลักษณ์แทน “การหลอกลวง” และ “ความชั่วร้าย” (Sadiku, 2011, pp.149-150)

Canaj (2021) ศึกษาเปรียบเทียบสัตว์ในสำนวนระหว่างภาษาเยอรมัน อังกฤษ และแอลเบเนีย ผลการวิจัยระบุว่าสัตว์เป็นตัวแทนของความหมายเชิงสัญลักษณ์บางอย่างที่เป็นลักษณะของมนุษย์ เช่น “ความโง่เขลา” “ความดื้อรั้น” “ความปากเพียร” และ “โหดเหี้ยม” โดยการกำหนดความหมายดังกล่าวขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ผลการศึกษายังเผยให้เห็นความแตกต่างระหว่างสำนวนภาษาเยอรมันและภาษาอังกฤษที่อยู่ในตระกูลภาษาเดียวกัน ซึ่งบ่งชี้ว่าความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์และความคล้ายคลึงทางประวัติศาสตร์สามารถมีอิทธิพลต่อภาษามากกว่าตระกูลภาษา (Canaj, 2021, pp. 256-257)

ในส่วนของงานวิจัยที่ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างสำนวนภาษาไทยกับสำนวนภาษาเยอรมันนั้น พบว่ายังไม่เคยมีการศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับสำนวนที่มีสัตว์เป็นส่วนประกอบเลย มีแต่การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนที่เกี่ยวกับอวัยวะอย่างเช่น งานวิจัยของ Poolsawasdhi/Attaviriyannupap (2016) ที่ศึกษาเปรียบเทียบสำนวนที่มี “มือ” และ “เท้า” ในภาษาเยอรมันและภาษาไทย และ Inkong/Attaviriyannupap (2017) ที่ศึกษาสำนวนที่มีคำว่า “ใจ” โดยศึกษาเปรียบเทียบต่างภาษาเยอรมันกับภาษาไทย

ระเบียบวิธีวิจัยและคลังข้อมูล

การศึกษานี้ใช้วิธีการสร้างคลังข้อมูลขึ้นเองจากการรวบรวมสำนวนไทยและเยอรมันจากแหล่งต่าง ๆ จากนั้นจึงนำมาแยกแยะตามประเภทของสัตว์ จากนั้นวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับสัตว์ในแต่ละสำนวนเพื่อนำมาจัดหมวดหมู่ และศึกษาเปรียบเทียบหาความเหมือนและความต่างในภาษาไทยและภาษาเยอรมันควบคู่ไปทั้งสองขั้นตอน

คลังข้อมูลสำนวนไทยและเยอรมันที่มีสัตว์เป็นส่วนประกอบผู้วิจัยรวบรวมจากพจนานุกรมที่มีการตีพิมพ์เผยแพร่จำนวน 5 เล่มต่อไปนี้ คือ *Idiomatische Redewendungen von A-Z. Ein Übungsbuch* (Herzog et al., 1993) *Duden Band 11 Redewendungen* (Duden, 2020) *สำนวนเยอรมันน่ารู้* (วรรณ แสงอร่ามเรือง, 2555) *สำนวนไทย* (ขุนวิจิตรมาตรา, 2513) และ *สำนวนไทย* (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544)

ในการรวบรวมข้อมูลจะไม่นับสำนวนที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์อยู่ในรูปคำผสมกับคำชนิดอื่น เช่น “Schlosshund” (ปราสาท + สุนัข) หรือ “Affenschande” (ลิง + ความอับยศ) สัตว์ชนิดเดียวกันแต่ต่างสายพันธุ์จะนับรวมอยู่ในกลุ่มเดียวกัน เช่น “สุนัข” และ “พุดเคิล” จะจัดอยู่ในกลุ่ม “สุนัข” ยกเว้นประเภทย่อยของสัตว์บางชนิดที่มีอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ที่โดดเด่นในทั้งสองภาษา ได้แก่ “กา” และ “กาเหว่า” จะแยกกลุ่มออกมา ไม่ได้นับรวมในกลุ่ม “นก” และในกรณีที่มีสัตว์มากกว่าหนึ่งชนิดปรากฏในสำนวนเดียวจะจำแนกสำนวนนั้นตามชนิดของสัตว์ที่ปรากฏทั้งหมด เช่น *แมวไม่อยู่หนูร่าเริง* จะนับสัตว์ในสำนวนนี้ทั้งในกลุ่ม “แมว” และ “หนู”

คลังข้อมูลที่ผู้วิจัยใช้วิเคราะห์มีสำนวนไทยจำนวน 351 สำนวน และสำนวนเยอรมันจำนวน 272 สำนวน รวมทั้งหมด 623 สำนวนที่มีสัตว์เป็นส่วนประกอบ

ผลการศึกษา

สัตว์ที่ปรากฏในสำนวนไทยและเยอรมัน

จากสำนวนที่มีสัตว์เป็นส่วนประกอบในคลังข้อมูลจำนวน 623 สำนวน สามารถจำแนกประเภทสัตว์ที่พบได้ถึง 77 เมื่อจำแนกข้อมูลตามประเภทของสัตว์ที่ปรากฏทั้งในสำนวนไทยและสำนวนเยอรมันที่ปรากฏพบว่าสำนวนที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ประเภทเดียวกันที่พบทั้งในภาษาไทยและภาษาเยอรมันมีทั้งหมด 481 สำนวน และสามารถจำแนกประเภทสัตว์ต่าง ๆ ได้ 27 ชนิด ดังรายละเอียดดังแสดงไว้ในตารางที่ 1 ซึ่งเรียงลำดับความถี่ในการปรากฏจากมากไปหาน้อย

ตารางที่ 1: จำนวนและผลการจำแนกประเภทสัตว์ที่พบในสำนวนไทยและเยอรมัน

ลำดับที่	ประเภทสัตว์	จำนวนสำนวนไทย	จำนวนสำนวนเยอรมัน	ผลรวม
1	สุนัข	27 (9.85%)	46 (16.79%)	73 (15.18%)
2	ปลา	22 (8.03%)	18 (6.57%)	40 (8.23%)
3	หมู	14 (5.11%)	23 (8.39%)	37 (7.69%)
4	ไก่	19 (6.93%)	16 (5.84%)	35 (7.28%)
5	วัว	15 (5.47%)	19 (6.93%)	34 (7.07%)
6	ม้า	6 (2.19%)	28 (10.22%)	34 (7.07%)
7	ลิง	12 (4.38%)	14 (5.11%)	26 (5.41%)
8	แมว	10 (3.65%)	16 (5.84%)	26 (5.41%)
9	นก	14 (5.11%)	11 (4.01%)	25 (5.20%)
10	หนู	4 (1.46%)	20 (7.30%)	24 (4.99%)
11	ช้าง	14 (5.11%)	4 (1.46%)	18 (3.74%)

ลำดับที่	ประเภทสัตว์	จำนวนสำนวนไทย	จำนวนสำนวนเยอรมัน	ผลรวม
12	งู	12 (4.38%)	4 (1.46%)	16 (3.33%)
13	กา	11 (4.01%)	3 (1.09%)	14 (2.91%)
14	กระต่าย	5 (1.82%)	8 (2.92%)	13 (2.70%)
15	กาเหว่า	2 (0.73%)	8 (2.92%)	10 (2.08%)
16	หนอน	3 (1.09%)	7 (2.55%)	10 (2.08%)
17	แมลงเม่า	1 (0.36%)	6 (2.19%)	7 (1.46%)
18	หมี	1 (0.36%)	5 (1.82%)	6 (1.25%)
19	กบ	2 (0.73%)	4 (1.46%)	6 (1.25%)
20	แกะ	2 (0.73%)	4 (1.46%)	6 (1.25%)
21	เหา	2 (0.73%)	2 (0.73%)	4 (0.83%)
22	หงส์	3 (1.09%)	1 (0.48%)	4 (0.83%)
23	ยุง	1 (0.36%)	2 (0.73%)	3 (0.62%)
24	สิงโต	1 (0.36%)	2 (0.73%)	3 (0.62%)
25	แพะ	2 (0.73%)	1 (0.48%)	3 (0.62%)
26	คางคก	1 (0.36%)	1 (0.48%)	2 (0.42%)
27	จิ้งหรีด	1 (0.36%)	1 (0.48%)	2 (0.42%)
		274	207	481

จากข้อมูลทั้งหมดสัตว์ที่มีความถี่มากที่สุดคือ “สุนัข” พบในสำนวนมากถึง 73 สำนวน ในทางกลับกันสัตว์ที่ใช้ในสำนวนทั้งสองภาษาน้อยที่สุดคือ “คางคก” และ “จิ้งหรีด” ซึ่งพบการใช้ในสำนวนเพียงภาษาละหนึ่งครั้ง มีข้อน่าสังเกตคือ ในขณะที่ในภาพรวมสัตว์ที่แสดงความถี่สูงสุด 5 อันดับแรก คือ “สุนัข” “ปลา” “หมู” “ไก่” และ “วัว” แม้ว่าจะมีส่วนคล้ายคลึงกันกับความถี่ของสัตว์เหล่านี้ในสำนวนของทั้งสองภาษา แต่พบว่ามี ความแตกต่างในรายละเอียด ดังจะเห็นได้ว่าสัตว์ที่ปรากฏในสำนวนภาษาไทยบ่อยที่สุด 5 อันดับแรกได้แก่ “สุนัข” “ปลา” “ไก่” “วัว” และ “หมู” ตามลำดับ ในขณะที่สัตว์ที่ปรากฏในสำนวนภาษาเยอรมันบ่อยที่สุด 5 อันดับแรก คือ “สุนัข” “ม้า” “หมู” “หนู” และ “วัว” ในขณะที่ “ปลา” และ “วัว” ปรากฏเป็นอันดับที่ 2 และ 4 ในสำนวนภาษาไทย แต่ในสำนวนภาษาเยอรมันเป็น “ม้า” และ “หนู” ส่วน “ปลา” และ “ไก่” ปรากฏอยู่ในลำดับที่ 6 และ 7 ในสำนวนภาษาเยอรมันตามลำดับ

อุปลักษณเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับสัตว์ในสำนวนไทยและเยอรมัน

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบมโนทัศน์ความหมายที่ใช้สัตว์เป็นสัญลักษณ์ในสำนวนในภาษาไทยและเยอรมันจำนวน 481 สำนวน สามารถจำแนกอุปลักษณเชิงมโนทัศน์ได้ 14 ประเภท โดยเรียงลำดับตามความถี่ได้ดังนี้ 1) ลักษณะเชิงลบของมนุษย์ 2) การกระทำ/การแสดงออก 3) สภาพ 4) วัตถุ 5) ความสัมพันธ์

ระหว่างบุคคล 6) สิ่งที่เป็นนามธรรมในแง่ดี 7) คน 8) ลักษณะเฉพาะ 9) เพศ 10) นิสัย 11) สิ่งที่เป็นนามธรรมในแง่ลบ 12) ปริมาณ 13) เวลา และ 14) ลักษณะเชิงบวกของมนุษย์ ประเภทอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์พร้อมด้วยประเภทสัตว์ที่พบในสำนวนภาษาเยอรมันและภาษาไทยปรากฏความถี่ดังเสนอไว้ในตารางที่ 2:

ตารางที่ 2: อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์พร้อมชนิดของสัตว์ที่พบในสำนวนไทยและเยอรมัน

ลำดับที่	อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์	จำนวน ประเภท สัตว์ (ไทย)	จำนวน ประเภท สัตว์ (เยอรมัน)	จำนวนสำนวนไทย	จำนวนสำนวนเยอรมัน
1	ลักษณะเชิงลบของมนุษย์	17	12	สุนัข (15), ลิง (5), หมู (4), แมว (4), ไก่ (3), นก (3), กา (3), วัว (3), กบ (2), หนอน (1), แกะ (1), งู (1), แมลงเม่า (1), กระจ่าง (1), ปลา (1), นกกาเหว่า (1), ช้าง (1)	สุนัข (4), หมู (2), งู (2), ไก่ (2), นก (2), ม้า (2), กบ (1), หนอน (1), แมว (1), แกะ (1), หนู (1), ลิง (1)
2	การกระทำ/การแสดงออก	10	19	ลิง (3), กระจ่าง (2), นกกาเหว่า (1), ไก่ (1), ช้าง (1), ปลา (1), หมี (1), แพะ (1), จิ้งหรีด (1), กา (1)	หมู (7), สุนัข (5), กาเหว่า (5), หนู (3), วัว (3), แมลงเม่า (3), ไก่ (2), กระจ่าง (2), ปลา (2), ลิง (2), นก (2), ม้า (2), ช้าง (1), เหา (1), แมว (1), หงส์ (1), ลิงโต (1), ยุง (1), หนอน (1)
3	สภาพ	9	14	ม้า (3), หมู (3), ปลา (2), หนู (2), ช้าง (2), วัว (2), นก (1), สุนัข (1), งู (1)	ปลา (5), สุนัข (5), ไก่ (3), กระจ่าง (3), ลิง (3), นกกาเหว่า (2), หมี (2), กบ (2), หนู (2), หมู (1), งู (1), วัว (1), นก (1), ม้า (1)
4	วัตถุ	9	10	ปลา (7), หมู (4), ช้าง (3), วัว (2), แมว (1), ไก่ (1), ลิง (1), แกะ (1), นก (1)	ม้า (8), ปลา (5), สุนัข (4), วัว (4), แมว (2), ไก่ (2), หมู (1), หนู (1), กระจ่าง (1), แพะ (1)

ลำดับที่	อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์	จำนวน ประเภท สัตว์ (ไทย)	จำนวน ประเภท สัตว์ (เยอรมัน)	จำนวนสำนวนไทย	จำนวนสำนวนเยอรมัน
5	ความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคล	14	8	สุนัข (4), ปลา (4), วัว (3), งู (3), ช้าง (3), กา (2), แมว (1), หนู (1), สิงโต (1), นก (1), หนอน (1), หมู (1), ไก่ (1), หงส์ (1)	สุนัข (6), แมว (3), ม้า (2), ปลา (1), วัว (1), หนู (1), สิงโต (1), งู (1)
6	สิ่งที่เป็นนามธรรมใน แง่ดี	3	15	นก (2), ช้าง (1), งู (1)	สุนัข (9), ม้า (7), ปลา (3), หนอน (1), วัว (3), แมลงเม่า (1), หมู (2), ลิง (2), ไก่ (2), นก (2), แกะ (2), กระต่าย (1), หมี (1), กบ (1), แมว (1)
7	บุคคล	10	10	นก (4), ปลา (4), ไก่ (4), สุนัข (3), ลิง (2), วัว (1), ม้า (1), แพะ (1), แมว (1), ช้าง (1)	หนู (4), หมู (3), สุนัข (3), นก (3), ลิง (2), วัว (1), ม้า (1), ปลา (1), กา (1), กระต่าย (1)
8	ลักษณะเฉพาะ	4	10	กา (3), นก (2), ชูง (1), คางคก (1)	วัว (6), สุนัข (6), หนู (4), หมู (4), ม้า (3), แมว (3), ลิง (2), ไก่ (2), ช้าง (1), หมี (1)
9	เพศ	9	4	ไก่ (6), ม้า (2), ปลา (2), กระต่าย (2), วัว (2), งู (2), หนู (1), สุนัข (1), ลิง (1)	ไก่ (1), สุนัข (1), ม้า (1), จิ้งหรีด (1)
10	นิสัย	6	9	หมู (2), กา (2), สุนัข (2), แมว (2), หนอน (1), ช้าง (1),	หมู (3), ลิง (2), กา (1), ปลา (1), ช้าง (1), นก (1), ม้า (1), หนู (1), ไก่ (1)
11	สิ่งที่เป็นนามธรรมใน แง่ลบ	5	7	งู (3), เหา (2), วัว (2), ช้าง (1), สุนัข (1)	สุนัข (2), หนอน (4), เหา (1), หมี (1), แมลง เม่า (2), กาเหว่า (1), คางคก (1)

ลำดับที่	อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์	จำนวน ประเภท สัตว์ (ไทย)	จำนวน ประเภท สัตว์ (เยอรมัน)	จำนวนสำนวนไทย	จำนวนสำนวนเยอรมัน
12	ปริมาณ	3	6	แมว (1), ปลา (1), งู (1)	หนู (3), แมว (1), ชูง (1), สุนัข (1), กา (1), ช้าง (1)
13	เวลา	1	1	ไก่ (3)	ไก่ (1)
14	ลักษณะเชิงบวก ของมนุษย์	1	1	หงส์ (2)	แกะ (1)
				274	207

ลักษณะเชิงลบของมนุษย์

“ลักษณะเชิงลบของมนุษย์” เป็นประเภทอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ที่พบบ่อยที่สุดในสำนวนที่เกี่ยวข้องกับสัตว์คือพบมากถึง 70 สำนวน ลักษณะเชิงลบของมนุษย์หมายถึง ลักษณะของคนที่มีพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องตามหลักศีลธรรมหรือทำในสิ่งที่สังคมมองว่าผิด เช่น การเป็นคนเลว คนพาล คนหน้าซื่อใจคด คนเอาแต่ใจ คนหลงตัวเอง คนเห็นแก่ตัว หรือแม้แต่คนโง่ คนไม่เห็นค่าสิ่งที่ตนมี ตัวอย่างของสำนวนที่พบมโนทัศน์ดังกล่าวมีดังนี้

- (1) *Perlen vor die Säue werfen* [G-77]³ (ไทย: โยนไข่มุกให้หมู) ‘รับของมีค่าแต่ไม่รู้คุณค่า’
- (2) *bekannt sein wie ein bunter/scheckiger Hund* [G-1] (ไทย: เป็นที่รู้จักเหมือนสุนัขหลากสี/ต่าง) ‘เป็นที่รู้จักทุกที่เรื่องชื่อเสียงที่ไม่ดี’
- (3) *Sei kein Frosch!* [G-257] (ไทย: อย่าเป็นกบ) ‘อย่าเป็นคนขี้ฉลาด’
- (4) *ไก่ได้พลอย* [T-65] ‘ได้รับของมีค่าแต่ไม่รู้คุณค่า’
- (5) *หมาเห่าใบตองแห้ง* [T-16] ‘พูดอะไรเป็นทีว่าเก่งกล้า แต่ไม่มีทางทำอะไรได้’
- (6) *กาตาแววเห็นธนู* [T-230] ‘คนขี้ฉลาด’

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของทั้งสองภาษาพบว่าอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ประเภทนี้มักจะถ่ายทอดผ่านสัตว์ที่มีพฤติกรรมหรือลักษณะคล้ายคลึงกันกับลักษณะเชิงลบของมนุษย์เช่น “สุนัข” จากตัวอย่างสำนวนข้างต้น “สุนัข” เป็นสัญลักษณ์ของคนขี้ฉลาดที่ดีแต่พูดแต่ไม่เคยลงมือทำจริงซึ่งคล้ายกับพฤติกรรมสุนัขที่สุนัขเห่ามักจะไม่วัก มโนทัศน์ความหมายของสุนัขลักษณะนี้ปรากฏในสำนวนเยอรมันเช่นเดียวกัน ในขณะเดียวกันสัตว์ที่อยู่ใต้การควบคุมของมนุษย์และไม่ค่อยฉลาดอย่าง “ไก่” และ “หมู” จากตัวอย่างสำนวนที่กล่าวถึงด้านบน สัตว์ทั้งสองชนิดนี้นำมาถ่ายทอดมโนทัศน์ของคนโง่ คนไม่เห็นค่าสิ่งที่ตนมี

³ สำนวนที่รวบรวมมาในคลังข้อมูลจะมีการใส่รหัสกำกับไว้ ตัวอย่างเช่น [G-77] หมายความว่า เป็นสำนวนภาษาเยอรมันลำดับที่ 77 กรณีที่เป็นสำนวนไทย จะใช้สัญลักษณ์ย่อเป็น T แทน

เหมือนกันในทั้งสองภาษา นอกจากนั้นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ประเภทนี้ยังพบสำนวนที่มีต้นกำเนิดเดียวกัน คือเป็นไปตามธรรมชาติและเป็นสำนวนเดียวกับสำนวนภาษาอังกฤษอย่าง *แกะดำ* ที่หมายถึงคนนอกกริต เนื่องจากโดยปกติแล้วแกะจะไม่มีสีดำ

ตัวอย่างความแตกต่างระหว่างทั้งสองภาษาเกี่ยวกับอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ประเภทนี้คือ พบการใช้สัตว์ต่างชนิดกันเพื่อถ่ายทอดแนวคิดเดียวกัน เช่น ดังตัวอย่างสำนวนด้านบน “กา” ในสำนวนภาษาไทยเป็นสัญลักษณ์ของคนชั่วลาด ในขณะที่ในสำนวนภาษาเยอรมันมโนทัศน์ลักษณะนี้ถ่ายทอดผ่าน “กบ” จากความแตกต่างที่กล่าวข้างต้นสามารถสรุปความแตกต่างของมโนทัศน์ความหมายและประเภทสัตว์ที่เป็นสัญลักษณ์ของอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์นี้ได้ว่าการกำหนดประเภทของสัตว์กับมโนทัศน์ความหมายขึ้นอยู่กับมุมมองและความเชื่อที่ถ่ายทอดต่อกันมาในสังคมเจ้าของภาษา

การกระทำ/การแสดงออก

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ประเภทต่อมาคือ “การกระทำ/การแสดงออก” พบในสำนวน 58 สำนวนจากทั้งสองภาษา การกระทำหมายถึง การใช้อวัยวะในร่างกายเพื่อกระทำบางสิ่ง เช่น ทำลาย อาเจียน หลอกหลวง ทำงาน หรือแม้แต่กิน ในขณะที่การแสดงออกหมายถึง การแสดงออกทางอารมณ์ เช่น โกรธ กลัว ประหลาดใจ หรือมีความสุข ตัวอย่างสำนวนที่พบมโนทัศน์ดังกล่าวมีดังนี้

(7) *Ich werd zur Sau!* [D-86] (ไทย: ฉันจะกลายเป็นหมู!) 'เสียงอุทานด้วยความประหลาดใจ'

(8) *sich zum Affen machen* [G-160] (ไทย: ทำตัวเป็นลิง) 'หลอกตัวเอง, ทำให้ตัวเองโง่เขลา'

(9) *ทำลิงทำค่าง* [T-109] 'ทำตัวซุกซน'

ผลการวิเคราะห์ประเภทสัตว์ที่ใช้ถ่ายทอดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ประเภทนี้แสดงให้เห็นว่ามโนทัศน์ความหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำหรือการแสดงออกของมนุษย์ในท่าทางหรืออารมณ์ต่าง ๆ เกิดจากการเปรียบเทียบกับพฤติกรรมหรือลักษณะที่เด่นชัดของสัตว์ประเภทนั้น ๆ โดยมโนทัศน์ความหมายประเภทนี้ใช้เพื่อแสดงภาพของการกระทำหรืออารมณ์ของมนุษย์ให้ชัดเจนมากขึ้น ผู้ฟังจะสามารถเข้าใจและมองเห็นระดับของอารมณ์หรือการกระทำนั้น ๆ ได้อย่างชัดเจน เช่น “ลิง” เป็นสัตว์ที่อยู่นิ่งและมักแก่งัดตัวชนิดอื่นรวมถึงพวกเดียวกันอยู่เสมอ ในทั้งสองภาษาลักษณะที่ชัดเจนเหล่านี้ของลิงกลายเป็นสัญลักษณ์ถ่ายทอดมโนทัศน์ของพฤติกรรมซุกซนและการหลอกหลวงดังที่ปรากฏในตัวอย่างสำนวนข้างต้น

ความแตกต่างที่เด่นชัดที่สุดระหว่างอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์และประเภทสัตว์ที่ใช้ถ่ายทอดในสำนวนไทยและเยอรมันคือ ในสำนวนเยอรมันพบการใช้สัตว์ประกอบเหตุการณ์สมมติที่ไม่เป็นความจริงหรือไม่มีทางเกิดขึ้นได้ เพื่อใช้สำนวนนั้นเป็นคำอุทานแสดงอาการตกใจหรือแปลกใจอย่างยิ่ง รูปแบบการใช้สัตว์แทนมโนทัศน์แสดงอารมณ์ลักษณะนี้ไม่ปรากฏในสำนวนไทย ความแตกต่างอีกอย่างหนึ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือ เมื่อเปรียบเทียบลักษณะการใช้สัตว์แสดงมโนทัศน์ประเภทนี้ระหว่างทั้งสองภาษาพบการใช้ความรู้สึกหรือการกระทำจากความสัมพันธ์ระหว่างสัตว์เปรียบกับการกระทำและอารมณ์

ของมนุษย์เพียงแค่ว่าในสำนวนเยอรมันเท่านั้น เช่น *wie das Kaninchen vor der Schlange* [D-231] (ไทย: เหมือนกระต่ายอยู่ต่อหน้างู) สำนวนนี้ใช้ความสัมพันธ์ของการเป็นผู้ล่าและเหยื่อของ “งู” และ “กระต่าย” โดยถ่ายทอดมโนทัศน์ความรู้สึกลัวของ “กระต่าย” เพื่อแสดงความกลัวที่มนุษย์ต้องประสบให้เห็นภาพอย่างชัดเจนมากขึ้น

สภาพ

สำนวนที่ปรากฏสัตว์ถ่ายทอดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ประเภท “สภาพ” ในทั้งสองภาษาพบทั้งหมด 53 สำนวน จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ามโนทัศน์ประเภทนี้เกี่ยวข้องกับสภาพร่างกายของมนุษย์ เช่น ความแข็งแรง ความอ่อนแอ ความมีเมตตา รวมถึงสภาพจิตใจ ตลอดจนสภาพของสถานการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เช่น ความไม่มีที่สิ้นสุด ตัวอย่างสำนวนที่ปรากฏมโนทัศน์ประเภทดังกล่าวมีดังนี้

- (10) *gesund sein wie ein Fisch im Wasser* [G-59] (ไทย: แข็งแรงเหมือนปลาในน้ำ) 'มีสุขภาพแข็งแรง'
- (11) *da beißt sich die Schlange in den Schwanz* [G-218] (ไทย: งูกินหาง) 'สิ่งที่เริ่มต้นใหม่ ไม่มีที่สิ้นสุด'
- (12) *ปลาหมอแฉกเหวี่ยง* [T-43] 'กระสือกระสันคืนวัน'
- (13) *งูกินหาง* [T-212] 'เกี่ยวกันเป็นวงจนหาจุดสิ้นสุดไม่ได้'

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ประเภท “สภาพ” กำหนดโดยการเปรียบเทียบสถานการณ์หรือสภาวะของสัตว์ในเหตุการณ์ต่าง ๆ กับสภาวะที่เหมือนกันของมนุษย์ เช่น “ปลา” พบการเปรียบเทียบลักษณะหรือสภาวะของ “ปลา” ในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อแสดงสภาพของคนในลักษณะเดียวกัน ดังที่แสดงในตัวอย่างข้างต้น ปลาในน้ำแสดงภาพของการมีสุขภาพดี ในขณะที่ปลาที่ไม่ได้อยู่ในน้ำแสดงมโนทัศน์ของสภาวะคืนวันเอาตัวรอด นอกจากนี้ยังพบสำนวนเดียวกันกับสำนวนภาษาอังกฤษ ดังตัวอย่าง (11) และ (13) ที่ใช้ “งู” แทนสัญลักษณ์การวนกลับมาที่เดิม รวมถึงสภาพของบางสิ่งที่มีจำนวนไม่มีที่สิ้นสุด มโนทัศน์ความหมายนี้เปรียบได้กับลักษณะของงูที่กินหางของตัวเอง

มโนทัศน์เกี่ยวกับสัตว์ที่แตกต่างกันเกิดจากความแตกต่างของภูมิหลังทางวัฒนธรรมและสังคมที่แตกต่างกันของสังคมเจ้าของภาษา มโนทัศน์ความหมายบางอย่างเกิดขึ้นเพียงแค่ว่าในภาษาใดภาษาหนึ่งเท่านั้น เช่น สภาพเม่าจะปรากฏเฉพาะในสำนวนเยอรมันเท่านั้น เนื่องจากประเทศแถบยุโรปอย่างเยอรมนีมีภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากมาย คนในสังคมมองเครื่องดื่มเหล่านี้นเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต ด้วยเหตุนี้จึงมีการเทียบลักษณะของสัตว์หลายชนิดกับสภาวะต่าง ๆ ของร่างกายคนที่เกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น สภาวะมีเมตตา อาการเมาค้าง เป็นต้น ดังตัวอย่างที่พบในสำนวน *einen Affen sitzen haben* [G-153] (ไทย: ให้ลิงนั่ง) ในสำนวนข้างต้น “ลิง” แสดงภาพของอาการมีเมตตา หรือสำนวน *einen Kater haben* [G-178] (ไทย: มีแมวตัวผู้) หมายถึงอาการเมาค้าง

วัตถุ

จากการวิเคราะห์พบสำนวน 50 สำนวนที่ใช้สัตว์แสดงมโนทัศน์เกี่ยวกับ “วัตถุ” ในหลายสำนวนจากทั้งสองภาษา สัตว์แสดงมโนทัศน์แทนสิ่งไม่มีชีวิตที่สามารถจับต้องได้ เช่น วัตถุ สิ่งของ สินค้าของขวัญ รวมถึงงาน เช่น

- (14) *einem geschenkten Gaul sieht/schaut/guckt man nicht ins Maul* [G-126] (ไทย: อย่ามองม้ากำนัลเข้าไปในปาก) ‘ควรพอกับของขวัญที่คนอื่นมอบให้ ไม่ควรวิจารณ์ของขวัญ’
 (15) *[das sind] kleine Fische* [G-51] (ไทย: [เหล่านี้คือ] ปลาตัวเล็ก) ‘[เหล่านี้คือ] ของไม่สำคัญ’
 (16) *วัวหายล้อมคอก* [T-92] ‘ของหายแล้วจึงจะเริ่มป้องกัน หรือเรื่องเกิดขึ้นแล้วจึงคิดแก้ไข’
 (17) *ฆ่าช้างเองา* [T-198] ‘ทำลายสิ่งมีค่าเพื่อหวังประโยชน์ส่วนเดียว’

ผลการเปรียบเทียบระหว่างสองภาษาแสดงให้เห็นว่าปศุสัตว์หรือสัตว์เศรษฐกิจที่มนุษย์เลี้ยงเพื่อหาเลี้ยงชีพ เช่น “วัว” จากตัวอย่าง (16) หรือ “ปลา” จากตัวอย่างสำนวน (15) เทียบได้กับสิ่งของและทรัพย์สินภูมิหลังของแนวคิดนี้คือการใช้สัตว์เหล่านี้เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพ คนสามารถแลกเปลี่ยนสัตว์เหล่านี้เป็นเงินหรือของมีค่าอย่างอื่นได้ ดังนั้นสัตว์เหล่านี้จึงไม่ต่างอะไรกับของมีค่าและทรัพย์สินประจำครัวเรือน

ในทางกลับกันความแตกต่างของการเลือกประเภทสัตว์และมโนทัศน์ความหมายของทั้งสองภาษาเกิดจากความข้องเกี่ยวระหว่างวิถีชีวิตของเจ้าของกับสัตว์ประเภทนั้น ๆ ตัวอย่างคนเยอรมันมีภูมิหลังที่เกี่ยวข้องกับ “ม้า” สัตว์ชนิดนี้จึงกลายเป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งของและงานในสำนวนภาษาเยอรมัน ในขณะที่ “ช้าง” ถือเป็นสัญลักษณ์ประจำชาติของสังคมไทยจึงกลายเป็นสัญลักษณ์ของสิ่งของมีค่าในสำนวนไทย นอกจากนี้ความแตกต่างอาจจะมีผลมาจากความเชื่อหรือตำนานที่เล่าต่อกันมาของเจ้าของภาษา เช่น *Tanz ums Goldene Kalb* [G-121] (ไทย: เต้นรอรอบลูกวัวทองคำ) “ลูกวัว” สำนวนดังกล่าวใช้ลูกวัวเพื่อแสดงมโนทัศน์เกี่ยวกับเงิน เป็นการสื่อความหมายการให้ความสำคัญแก่เงินและอยากได้เงินมากจนทำทุกอย่างเพื่อให้ได้เงินมา ภูมิหลังของแนวคิดนี้มีพื้นฐานมาจากข้อความในพระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเดิม ข้อพระคัมภีร์อพยพ 32 ที่กล่าวถึงการหล่อลูกวัวทองคำจากเครื่องประดับทองเพื่อถวายแด่พระเจ้า (Duden, 2020, p.394)

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าสำนวนที่ใช้สัตว์ถ่ายทอดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ประเภท “ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล” มีมากถึง 43 สำนวน สัตว์กลายเป็นสัญลักษณ์แทนบุคคลที่สัมพันธ์กันในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ผู้มีอำนาจ ผู้อยู่ใต้อำนาจ ลูกน้อง พวกพ้อง ศัตรู คนสนิท คนแปลกหน้า พ่อแม่หรือลูก เช่น

- (18) *wenn die Katze aus dem Haus ist, tanzen die Mäuse* [G-169] (ไทย: เมื่อแมวออกจากบ้านหนูก็เริ่มระบำ) ‘เมื่อผู้ใหญ่ไม่อยู่ ผู้น้อยก็เหลิงลี้กคะนอง’
 (19) *das beste Pferd im Stall* [G-127] (ไทย: ม้าที่ดีที่สุดในการคอก) ‘ลูกน้องที่ทำงานดีที่สุด’
 (20) *แมวไม่อยู่หนูร่าเริง* [T-118] ‘ผู้มีอำนาจไม่อยู่ ผู้น้อยก็เหลิงลี้กคะนอง’
 (21) *กาหน้าดำเขาจำได้* [T-232] ‘คนคุ้นเคยจนจำได้’

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ประเภทนี้เกิดจากการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างสัตว์กับมนุษย์หรือแม้แต่ความสัมพันธ์ระหว่างสัตว์ต่างประเภทกัน เช่น สัตว์ที่ทำงานให้มนุษย์หรืออยู่ภายใต้การควบคุมของมนุษย์ เช่น “สุนัข” และ “วัว” ใช้ถ่ายทอดมโนทัศน์ของผู้ได้บังคับบัญชา ผู้รับใช้หรือคนงาน ในขณะที่สัตว์ที่ดุร้ายและทรงพลังที่มนุษย์ไม่สามารถต่อกรได้ เช่น “หมี” “งู” และ “สิงโต” กลายเป็นสัญลักษณ์ของผู้เหนือกว่าหรือผู้มีอำนาจ ตัวอย่างสำนวนที่ปรากฏ “สิงโต” แทนบุคคลที่มีอำนาจ *ราชสีห์สองตัวอยู่ถ้ำเดียวกัน ไม่ได้* หมายถึง คนที่มีอำนาจหรืออิทธิพลพอ ๆ กันไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้ นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบทั้งสองภาษาพบสำนวนที่เหมือนกัน อีกทั้งยังเป็นสำนวนที่ปรากฏในภาษาอื่น ๆ อย่างเช่น ภาษาอังกฤษด้วย จึงอาจถือได้ว่าเป็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่เป็นสากล ตัวอย่างเช่น *แมวไม่อยู่หนูร่าเริง*⁴ [T-118] และ *ปลาใหญ่กินปลาเล็ก*⁵ [T-37] ซึ่งสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างสัตว์กับสัตว์

ความแตกต่างที่เด่นชัดระหว่างสองภาษาคือ ในสำนวนไทยพบการเปรียบเทียบระหว่างอวัยวะของสัตว์เพื่อบ่งบอกถึงสถานะความสัมพันธ์ ตัวอย่างเช่น *ช้างเท้าหน้า* หมายถึงหัวหน้าครอบครัว การเลือกใช้สัตว์ต่างชนิดกันเพื่อแทนมโนทัศน์ความหมายแบบเดียวกัน ดังตัวอย่างข้างต้นพบการใช้ “ม้า” เพื่อสะท้อนภาพของคนงานหรือลูกน้องในสำนวนเยอรมันเท่านั้น นอกจากนี้บางมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับระดับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในแง่ของคนคุ้นเคยพบได้เฉพาะในสำนวนภาษาไทยเท่านั้น โดยใช้สัตว์อย่าง “กา” ดังตัวอย่างสำนวนข้างต้น

สิ่งที่เป็นนามธรรมในแง่ดี

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ประเภท “สิ่งที่เป็นนามธรรมในแง่ดี” พบในสำนวนไทยและเยอรมัน 42 สำนวน สัตว์ที่ปรากฏในสำนวนถ่ายทอดมโนทัศน์ของสิ่งที่ไร้ตัวตน สิ่งที่เป็นเพียงนามธรรม ไม่สามารถจับต้องได้ที่ไม่สื่อความหมายในเชิงลบ เช่น โชคดี ผลประโยชน์ เจตนา ผลลัพธ์ สถานการณ์ รวมถึงสาเหตุมโนทัศน์ดังกล่าวเช่นสำนวนต่อไปนี้

- (22) *die Katze aus dem Sack lassen* [G-171] (ไทย: ปล่อยแมวออกจากกระสอบ) ‘บอกเจตนาที่แท้จริง’
- (23) *Schwein haben* [T-68] (ไทย: มีหมู) ‘มีโชค’
- (24) *สิ่งให้กากิน* [T-216] ‘ทำสิ่งที่ตนควรได้รับประโยชน์แต่ผลกลับไปตกแก่ผู้อื่น’
- (25) *ยิงปืนนัดเดียวได้นกสองตัว* [T-135] ‘ทำอย่างเดียวได้ผลสองอย่าง ลงทุนครั้งเดียวได้ผลกำไรสองทาง’

แม้ว่าคำอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ประเภทนี้พบบ่อยที่สุดเป็นลำดับที่ห้าในบรรดาประเภทของอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ทั้งหมด แต่ในสำนวนไทยกลับพบเพียงแค่สี่ครั้งเท่านั้น เมื่อเปรียบเทียบระหว่างสองภาษาพบว่าไม่ปรากฏความเหมือนของการใช้สัตว์แสดงมโนทัศน์ความหมาย ในสำนวนไทยพบการ

⁴ ตรงกับสำนวนภาษาอังกฤษ: *When the cat is away, the mice will play* (ไทย: เมื่อแมวไม่อยู่หนูจะเล่นกัน) สื่อความว่า เวลาที่ผู้ใหญ่หรือเจ้านายไม่อยู่ ผู้น้อยหรือลูกน้องก็จะมีความสุขสนุกสนานร่าเริง เนื่องจากไม่มีคนคอยควบคุมพฤติกรรม

⁵ ตรงกับสำนวนภาษาเยอรมัน: *Die großen Fische fressen die kleinen* (ไทย: ปลาตัวใหญ่กินปลาตัวเล็ก) สำนวนภาษาอังกฤษ *Big fish eat little fish* (ไทย: ปลาตัวใหญ่กินปลาตัวเล็ก) สื่อความถึงกรณีที่มีอำนาจกดขี่หมกเหม่งผู้ที่มีฐานะต่ำกว่า ส่วนใหญ่แล้วใช้ในบริบทของการแข่งขันทางธุรกิจที่บริษัทใหญ่ ๆ ทำให้บริษัทเล็ก ๆ ต้องหลุดหายไปจากตลาด

ถ่ายทอดมโนทัศน์ความหมายของสัตว์ จากมุมมองของมนุษย์ที่มองว่ามีค่าหรือสัตว์ที่สามารถแลกเปลี่ยนเป็นเงินหรือหาเลี้ยงชีพ รวมถึงสัตว์ที่เป็นเหยื่อในระดับความสัมพันธ์ในธรรมชาติจะใช้แสดงมโนทัศน์ของผลประโยชน์เช่น “งู” จากตัวอย่างสำนวนข้างต้นในธรรมชาติเป็นเหยื่อของ “กา” หรือ “นก” เกี่ยวข้องกับการล่าสัตว์ของมนุษย์เป็นเวลานาน สัตว์สองชนิดนี้แสดงมโนทัศน์เกี่ยวกับผลประโยชน์ในสำนวนไทยเหมือนกัน รวมถึงสัตว์บางชนิดที่แสดงมโนทัศน์ประเภทนี้เพียงแต่ในภาษาใดภาษาหนึ่ง เนื่องจากความเชื่อและมุมมองของสังคมเจ้าของภาษา เช่น “หมู” ถ่ายทอดมโนทัศน์ของโชคร้ายได้แค่ในสำนวนเยอรมันเท่านั้น รวมถึงสัตว์ในสำนวนเยอรมันบ่อยครั้งใช้เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของมโนทัศน์ที่ไม่ปรากฏในสำนวนไทยอย่าง ความคิด สาเหตุ ผลลัพธ์ หรือสถานการณ์ เช่น *da liegt der Hund begraben* [G-7] (ไทย: สุนัขถูกฝัง) จากตัวอย่างสำนวนข้างต้น “สุนัข” แสดงมโนทัศน์เกี่ยวกับสาเหตุ

บุคคล

สำนวนที่มีสัตว์ถ่ายทอดอุปนิสัยเชิงมโนทัศน์ประเภท “บุคคล” ในทั้งสองภาษามีจำนวน 42 สำนวน สำหรับการใช้อย่างสัตว์แสดงมโนทัศน์ลักษณะนี้เพื่อสื่อแทนบุคคล ผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งบุคคลในวิชาชีพต่าง ๆ เช่นสำนวนต่อไปนี้

- (26) *ein alter/kein heuriger Hase sein* [G-224] (ไทย: เป็นกระต่ายตัวเก่า/ไม่ใช่กระต่ายในปีนี้) ‘เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ เชี่ยวชาญเรื่องนั้นดี’
 (27) *keine Sau* [G-80] (ไทย: ไม่มีหมู) ‘ไม่มีใคร’
 (28) *Im Rinnloch fassen* [T-137] ‘ผู้มีวาสนาย่อมมีคนมาพึ่งบารมี’
 (29) *lingt dich nicht* [T-111] ‘ผู้เชี่ยวชาญในวิชาใดก็ตามอาจจะพลาดพลั้งในวิชานั้นได้’

จากการวิเคราะห์พบว่าในสำนวนทั้งสองภาษามีการใช้สัตว์ที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไป เพื่อถ่ายทอดมโนทัศน์บุคคล “นก” จากตัวอย่างสำนวนไทยตัวอย่างที่ 14 “ปลา” จากสำนวน *ein großer/dicker Fisch* [G-48]⁶ (ไทย: ปลาตัวใหญ่) และ “วัว” จากสำนวน *die Kuh hat die Milch* [T-87]⁷ ปรากฏในสำนวนเพื่อถ่ายทอดมโนทัศน์เดียวกันในทั้งสองภาษา ความแตกต่างในการใช้สัตว์ระหว่างสองภาษาในมโนทัศน์เดียวกันได้รับอิทธิพลจากมุมมองของเจ้าของภาษาที่มีต่อสัตว์ประเภทนั้น ๆ เช่น “หมู” ในตัวอย่างสำนวนเยอรมันตัวอย่างที่ 15 สื่อถึงบุคคลพบเพียงในสำนวนเยอรมันเท่านั้น นอกจากนี้ทั้งสองภาษาเลือกใช้สัตว์คนละประเภทสัตว์เพื่อถ่ายทอดมโนทัศน์ผู้เชี่ยวชาญดังตัวอย่างสำนวนข้างต้น ภาษาไทยแสดงมโนทัศน์ความหมายนี้ผ่าน “ลิง” ในขณะที่แนวคิดเดียวกันภาษาเยอรมันเลือกถ่ายทอดผ่าน “กระต่าย” และความแตกต่างที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับอาชีพปรากฏเฉพาะในสำนวนเยอรมันเท่านั้น ดังตัวอย่างสำนวน *weiße Maus* [G-197] (ไทย: หนูขาว) ที่ใช้ “หนู” เพื่อสื่อถึงตำรวจจราจร

⁶ หมายถึง คนที่เด่นดังในวงการนั้น ๆ

⁷ หมายถึง โกรธคนหนึ่งแต่ทำอะไรเขาไม่ได้ โพล่ไปปรังควานอีกคนหนึ่งที่เกี่ยวข้องและคนสามารถทำได้

ลักษณะเฉพาะ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบสำนวนที่ใช้สัตว์แสดงมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับ “ลักษณะเฉพาะ” จำนวน 39 สำนวน สัตว์ที่สื่อถึงอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เหล่านี้ในสำนวนไทยและเยอรมันแสดงถึงคุณลักษณะเฉพาะบางอย่าง เช่น รวดเร็ว ฉับพลัน ยาก ลิ่นชากหรือลิกทน เช่น

(30) *abgehen wie Schmidts Katze* [G-175] (ไทย: หนีไปเหมือนแมวของชมิทท์) ‘เคลื่อนที่อย่างรวดเร็วและราบรื่นโดยไม่ต้องใช้ความพยายามมาก’

(31) *arbeiten wie ein Pferd* [G-124] (ไทย: ทำงานเหมือนม้า) ‘ทำงานหนักและไม่เหน็ดเหนื่อย’

(32) *กาเหี่ยวเหี่ยวเอาไป* [T-231] ‘สูญหายไปทันที’

(33) *สับไม่ให้แค้นคอกกา* [T-227] ‘ทำลายล้างให้สิ้น’

อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ประเภท “คุณลักษณะเฉพาะ” ในสำนวนไทยและเยอรมันเกิดจากการเปรียบเทียบลักษณะเฉพาะของสัตว์ประเภทนั้น ๆ โดยขึ้นอยู่กับมุมมองของเจ้าของภาษา เช่น รวดเร็วหรือฉับพลัน คุณลักษณะเหล่านี้ในสำนวนเยอรมันถ่ายทอดโดยสัตว์ที่เป็นรู้จักด้านความว่องไวอย่าง “แมว” ดังในตัวอย่างสำนวนข้างต้น ในอีกด้านหนึ่งในสำนวนไทยถ่ายทอดผ่านสัตว์อย่าง “กา” ความแตกต่างระหว่างสำนวนเยอรมันและสำนวนไทยอีกหนึ่งอย่างที่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดในการใช้สัตว์เพื่อถ่ายทอดมโนทัศน์ประเภทนี้คือ แนวคิดบางอย่างปรากฏเฉพาะในสังคมเจ้าของภาษา ตัวอย่างเช่น ในสำนวนภาษาไทยที่กล่าวถึงด้านบนพบการเปรียบเทียบคุณสมบัติของอวัยวะของสัตว์กับลักษณะเฉพาะของสิ่งอื่นอย่างลักษณะคออีกาที่มีขนาดเล็กและแคบเพื่อแสดงภาพของบางสิ่งที่ถูกทำลายจนสามารถผ่านเข้าคออีกาไปได้ดัง ในขณะที่การใช้ “ม้า” ถ่ายทอดมโนทัศน์ของการทำงานหนักอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยในสำนวนเยอรมัน เนื่องจากลักษณะเฉพาะของม้าคือสัตว์ที่แข็งแกร่งสามารถวิ่งได้อย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานโดยไม่จำเป็นต้องหยุดพัก แม้ว่านี่คือคุณลักษณะทั่วไป แต่กลับพบการใช้ “ม้า” เพื่อสื่อถึงมโนทัศน์นี้เพียงแคในสำนวนเยอรมันเท่านั้น ตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่าวิถีชีวิตและความเชื่อมโยงระหว่างเจ้าของภาษากับสัตว์แต่ละประเภทมีอิทธิพลต่อการใช้เพื่อถ่ายทอดอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ในสำนวน

เพศ

อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับ “เพศ” พบในสำนวนไทยและเยอรมันที่เกี่ยวกับสัตว์จำนวน 23 สำนวน สัตว์เหล่านี้ถ่ายทอดมโนทัศน์ของบุคคลที่มีการระบุอย่างชัดเจนว่าเป็นหญิงหรือชาย เช่นเดียวกับหญิงชรา ชายชรา หรือโสเภณี เช่น

(34) *ein falscher Hund* [G-27] (ไทย: สุนัขตัวปลอม) ‘ผู้ชายเจ้าเล่ห์’

(35) *Hahn im Korb[e] sein* [G-90] (ไทย: เป็นไก่ในตะกร้า) ‘เป็นผู้ชายคนเดียวในวงผู้หญิง’

(36) *ไก่แก่ แม่ปลาช่อน* [T-64] ‘หญิงมีอายุที่มีมารยาเลห์เหลี่ยมมาก’

(37) *ยักษ์ลักมา ลิงพาไป* [T-105] ‘ผู้หญิงที่ถูกพาไปข้างโน้นที่ข้างนี้ที่’

การใช้สัตว์แสดงมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับเพศในสำนวนมีผลจากการเปรียบเทียบลักษณะและพฤติกรรมบางอย่างที่คล้ายกับของมนุษย์ ตัวอย่างเช่น “สุนัข” มักนำมาเปรียบเทียบกับเพศชาย เพราะลักษณะที่ดื้อรั้นและก้าวร้าว

ความแตกต่างที่ชัดเจนในการใช้สัตว์ถ่ายทอดมโนทัศน์ประเภทนี้มีสองประการ ประการแรกคือความแตกต่างอันเนื่องมาจากลักษณะไวยากรณ์ของภาษา ตัวอย่างเช่น ภาษาเยอรมันมีคำศัพท์ที่จำแนกเพศทางไวยากรณ์ของคำนามทุกตัวและสัตว์บางชนิดก็มีเพศทางไวยากรณ์ที่ตรงกับเพศตามธรรมชาติ ตัวอย่างเช่น “Hahn” (ไทย: ไก่ตัวผู้) ในสำนวนใช้เพื่อสื่อถึงผู้ชาย แต่ในทางกลับกันการระบุเพศของสัตว์ในภาษาไทยต้องเติมคำขยายหน้าสัตว์นั้น ๆ เช่น แม่ เพื่อสื่อถึงเพศหญิง ข้อแตกต่างประการที่สองเกี่ยวข้องกับมุมมองของเจ้าของภาษาต่อสัตว์ประเภทนั้น ๆ ซึ่งอาจจะมีผลจากภูมิหลังทางสังคมที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น ในตัวอย่างสำนวนข้างต้น “ลิง” ในสำนวนภาษาไทยสื่อถึงผู้ชาย ที่มาของแนวคิดนี้ตามคำบอกเล่าของขุนวิจิตรมาตรา (2513, หน้า 163) มาจากวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์หนึ่งในวรรณกรรมที่ทรงอิทธิพลที่สุดของประเทศไทย ในขณะที่ “จิ้งหรีด” จากสำนวน *Heimchen am Herd* [G-274] (ไทย: จิ้งหรีดหน้าเตา) ในสำนวนเยอรมันใช้เพื่อแสดงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิง คือหมายถึง “แม่บ้าน” หรือ “ผู้หญิงที่ยอมรับบทบาทของตนในการทำงานบ้าน” มีที่มาจากนวนิยายเรื่อง *Cricket on the Heart* โดย Charles Dickens (Duden, 2020: 343)

นิสัย

อุปนิสัยเชิงมโนทัศน์ที่แสดงผ่านสัตว์ในสำนวนไทยและเยอรมันประเภท “นิสัย” พบในสำนวน 22 สำนวน มโนทัศน์ดังกล่าวสื่อถึงลักษณะนิสัย เช่น เย็นชา ใสซื่อ หรือเอาจริงเอาจัง มโนทัศน์ดังกล่าวสามารถพบได้ในตัวอย่างสำนวนต่อไปนี้

(38) *die wilde Sau spielen* [G-81] (ไทย: เล่นเป็นหมูป่า) ‘นิสัยเสีย หยาบคาย รังแกผู้อื่น’

(39) *stehlen wie ein Elster/wie ein Rabe* [G-222] (ไทย: ขโมยเหมือนนกกาเจ็น / เหมือนอีกา) ‘ขโมยทุกอย่างที่สามารถขโมยได้’

(40) *กินเหมือนหมูอยู่เหมือนหมา* [T-60] ‘นิสัยละเหาะ ไม่มีระเบียบ’

(41) *หมูวัด* [T-56] ‘คนใสซื่อไร้พิษภัย’

สัตว์ในสำนวนที่ถ่ายทอดมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับ “นิสัย” มักมีภูมิหลังจากการเปรียบเทียบพฤติกรรมของสัตว์ ตัวอย่างเช่น “หมู” มีภาพลักษณ์เป็นสัตว์สกปรกที่รู้กันทั่วไป ดังนั้นจึงถ่ายทอดมโนทัศน์ของนิสัยสกปรกและความหยาบคาย ไร้มารยาท ดังตัวอย่าง (38) และตัวอย่าง (40) ในขณะที่ “กา” เป็นสัตว์ชอบลักขโมยและเร่ร่อนดังนั้นคุณสมบัติเหล่านี้จึงแสดงมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับนิสัยของมนุษย์ที่มีลักษณะคล้ายกัน

ในทางกลับกันทั้งสองภาษาพบการใช้สัตว์ต่างกันถ่ายทอดมโนทัศน์เกี่ยวข้องกับอุปนิสัยเชิงมโนทัศน์ประเภทนี้ สัตว์ที่เป็นสัญลักษณ์ของผู้สูงศักดิ์และผู้ทรงอำนาจของเยอรมนีในสมัยโบราณ เช่น “ม้า” พบในสำนวนต่าง ๆ มากมายในฐานะสัญลักษณ์ของนิสัยเย่อหยิ่งในสำนวนเยอรมันเท่านั้น เช่น

สำนวน *vom/von seinem hohen Ross heruntersteigen/ herunterkommen* [G-148] (ไทย: ลงจากหลังม้าสูง) หมายถึง ละทิ้งนิสัยเย่อหยิ่ง ในขณะที่ “หมู” แสดงมโนทัศน์ของความไร้เดียงสา และไร้พินัยดังตัวอย่าง สำนวนไทยตัวอย่างที่ 21 จากตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าความแตกต่างในมุมมองและภูมิหลังของเจ้าของภาษาต่อสัตว์นั้น ๆ ส่งผลต่อมโนทัศน์ความหมายที่นำเสนอในสำนวน นอกจากนี้ความแตกต่างที่ชัดเจนที่สุดคือ บางครั้งมีการแสดงมโนทัศน์นี้ผ่านการเปรียบเทียบรูปลักษณะภายนอกของสัตว์กับมนุษย์ด้วย ซึ่งปรากฏเพียงในสำนวนไทยเท่านั้น เช่น ตัวอย่างสำนวน *กาคาบพริก* [T-223] ที่ใช้ “กา” สื่อความหมายถึง คนพินาศ⁸

สิ่งที่เป็นนามธรรมในแง่ลบ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบสำนวนทั้งหมด 21 สำนวนที่เกี่ยวกับสัตว์ที่แสดงอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของสิ่งที่เป็นนามธรรม จับต้องไม่ได้ที่สื่อความหมายในเชิงลบ สัตว์ถ่ายทอดมโนทัศน์ของอันตราย ความทุกข์ยาก ความชั่วร้าย ความคิดแปลก ๆ หรือ ความโหดร้าย เช่น

(42) *jdm./sich eine Laus um den Pelz/ins Fell setzen!* [G-265] (ไทย: หาเอาเหมาใส่ไว้ที่ขนของตนเองหรือผู้อื่น) ‘ก่อปัญหาหรือเรื่องเดือดร้อนให้ตนเองหรือผู้อื่น’

(43) *hol mich der Kuckuck soll jdn./etw. holen!* [G-239] (ไทย: ให้นกกาเหว่าเอาไป) ‘สาปแช่งให้โหดร้าย’

(44) *หาเหว่าใส่หัว* [T-250] ‘หาความลำบากหรือความเดือดร้อนใส่ตัวเอง’

(45) *เดินตามหลังผู้ใหญ่หมาไม่กัด* [T-2] ‘ประพฤติตามอย่างผู้มีประสบการณ์ย่อมปลอดภัย’

จากการเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างสองภาษาพบว่าสัตว์ดุร้ายหรือสัตว์ที่สามารถทำร้ายมนุษย์ได้จะใช้แทนมโนทัศน์ของภัยอันตราย เช่น “งู” หรือ “สุนัข” เหมือนกันในทั้งสองภาษา นอกจากนั้นพบสำนวนที่เหมือนสำนวนภาษาอังกฤษในทั้งสองภาษาอย่าง *หาเหว่าใส่หัว* ดังตัวอย่าง (42) และ (44) “หาเหว่า” ใช้เพื่อถ่ายทอดมโนทัศน์เรื่องเดือดร้อน

เช่นเดียวกับอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ประเภทอื่น ๆ มโนทัศน์ความหมายบางอย่างขึ้นอยู่กับความเชื่อหรือมุมมองของผู้ใช้ภาษาเกี่ยวกับสัตว์ประเภทนั้น ๆ ตัวอย่างเช่น มโนทัศน์เกี่ยวกับโหดร้ายพบได้เฉพาะสำนวนเยอรมันเท่านั้น โดยถ่ายทอดมโนทัศน์นี้ผ่าน “นกกาเหว่า” ที่เป็นสัญลักษณ์ของความชั่วร้ายและความตายตามความเชื่อของชาวเยอรมัน ในทางกลับกันการใช้ “วัว” เป็นสัญลักษณ์สื่อถึงผลกระทบและความทุกข์ยากพบเฉพาะในสำนวนไทยเท่านั้น ตัวอย่างสำนวน *วัวใครเข้าคอกคนนั้น* ซึ่งหมายถึง กรรมที่มีผู้ใดทำไว้ย่อมส่งผลเสียถึงคน ๆ นั้น จุจวัวที่กลับเข้าคอกของมันเอง

⁸ *กาคาบพริก* เป็นสำนวนที่หมายถึงลักษณะที่คนพินาศแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าสีแดงสดใส่ ใช้แสดงความขัดแย้งของการแต่งตัวที่ไม่เข้ากัน ซึ่งในสมัยก่อนนั้นสื่อความหมายในเชิงลบด้วยในเชิงที่ว่า “แต่งตัวไม่เหมาะสม” จึงสะท้อนนิสัยอย่างหนึ่งของคน อย่างไรก็ตามปัจจุบันการแต่งกายของคนนั้นเป็นอิสระขึ้นมาก สำนวนนี้จึงไม่จำเป็นต้องสื่อความหมายเชิงลบ

ปริมาณ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบสำนวน 11 สำนวนที่ใช้สัตว์ถ่ายทอดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ประเภท “ปริมาณ” สัตว์เหล่านี้ใช้เพื่อแสดงปริมาณของบางอย่างเช่น มาก หรือน้อย เช่น

(46) *das trägt eine Maus auf dem Schwanz fort* [G-203] (ไทย: หนูอุ้มไว้หาง) ‘น้นน้อยมาก’

(47) รู้ ๆ ปลาย ๆ [T-213] ‘รู้่น้อย’

ทั้งสองภาษามีมโนทัศน์เกี่ยวกับปริมาณกำหนดจากขนาดของสัตว์ที่สามารถเห็นได้อย่างชัดเจน คนทั่วไปไม่จำเป็นต้องตีความถึงเหตุการณ์เลือกใช้สัตว์ประเภทนั้น ๆ ตัวอย่างเช่น “หนู” มีขนาดตัวเล็กเมื่อเทียบกับสัตว์อื่น มักแทนมโนทัศน์ของปริมาณน้อยหรือส่วนน้อย

ความแตกต่างระหว่างสองภาษาพบว่า มโนทัศน์ของสัตว์บางประเภทไม่เกี่ยวกับขนาดร่างกายแต่เป็นเพียงมโนทัศน์ปริมาณเชิงสัญลักษณ์ ซึ่งมักภูมิหลังจากวิถีชีวิตหรือประวัติศาสตร์ที่ต่างกันไปตามสังคมของเจ้าของภาษา ตัวอย่างที่ยกไว้ข้างต้นสามารถเห็นได้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับการแทนมโนทัศน์ด้วยสัตว์ในลักษณะนี้ “รู้” และ “ปลาย” ในสำนวนภาษาไทยสื่อถึงปริมาณน้อย ที่มาของแนวคิดนี้ตามคำกล่าวของ ขุนวิจิตรมาตรา คือ เกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตของคนไทยในสมัยก่อนที่ต้องการจับปลาด้วยมือในทุ่งนา แต่ด้วยลักษณะที่คล้ายกันระหว่างปลาและงู หลายครั้งจึงเข้าใจผิดคิดว่าเป็นปลา (ขุนวิจิตรมาตรา, 2513, หน้า 230) สัตว์ทั้งสองชนิดนี้จึงกลายเป็นสัญลักษณ์ของการรู้บางอย่างเพียงแคผิวเผิน รู้เพียงน้อยนิด

เวลา

จากการวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์พบสำนวนไทยและเยอรมันเพียง 4 สำนวนที่ใช้สัตว์เป็นสัญลักษณ์ของ “เวลา” จากทั้งสองภาษาพบสัตว์เพียงประเภทเดียวเท่านั้นคือ ไก่ เช่น

(48) *mit den Hühnern aufstehen, zu Bett gehen/schlafen gehen* [G-101] (ไทย: ตื่นและเข้านอนพร้อม กับ

ไก่) ‘[เป็นนิสัย] ตื่นเช้ามาก เข้านอนเร็ว’

(49) ไก่เข้ารัง [T-77] ‘เวลาพลบค่ำ’

“ไก่” ใช้เพื่อถ่ายทอดมโนทัศน์ของเวลาที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นและตกของดวงอาทิตย์ทั้งในภาษาไทยและภาษาเยอรมัน เนื่องจากไก่เป็นสัตว์ที่ไวต่อการเปลี่ยนแปลงของแสง ตั้งแต่สมัยโบราณ ผู้คนหลากหลายวัฒนธรรมบนโลกสามารถบอกเวลาได้จากพฤติกรรมของไก่

ลักษณะเชิงบวกของมนุษย์

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ประเภท “ลักษณะเชิงบวกของมนุษย์” พบเพียง 3 สำนวนเท่านั้นในทั้งสองภาษา สัตว์ในสำนวนใช้เป็นสัญลักษณ์ของคนดี หรือคนเก่ง เช่น

(50) *die Schafe von den Böcken scheiden/trennen* [G-262] (ไทย: แยกแกะออกจากแพะ) ‘แยกคนดีออกจากคนชั่ว’

(51) เข้าฝูงหงส์เป็นหงส์ เข้าฝูงกาเป็นกา [T-252] ‘คนคนดีก็จะเป็นคนดี คนคนชั่วก็จะเป็นคนชั่ว’

แม้ว่าในสำนวนข้างต้นจะไม่ได้เป็นการกล่าวถึงแต่ลักษณะเชิงบวกของมนุษย์เท่านั้น แต่ในงานวิจัยนี้แยกออกมาเป็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์อีกหนึ่งประเภท เพื่อชี้ให้เห็นว่าสำนวนที่มีสัตว์เป็นส่วนประกอบนั้นมิได้นำเสนอเฉพาะอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่เป็นลักษณะทั่วไปของมนุษย์ที่มีทั้งบวกและลบ อีกทั้งยังสะท้อนภาพว่ากลุ่มสำนวนที่แสดงลักษณะเชิงบวกของมนุษย์มีจำนวนน้อยกว่าอย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่ “ลักษณะเชิงลบของมนุษย์” มีความถี่สูงสุด (ลำดับที่ 1 ในตารางที่ 2) แต่ “ลักษณะเชิงบวก” กับปรากฏความถี่ต่ำสุด (ลำดับที่ 14 ในตารางที่ 2)

สัตว์ที่กลายเป็นสัญลักษณ์ของมโนทัศน์นี้แตกต่างกันไปตามความเชื่อของเจ้าของภาษา ด้านหนึ่ง “หงส์” ในสำนวนไทยเป็นสัญลักษณ์ของคนดี โดยมีพื้นฐานมาจากความเชื่อของลัทธิว่าสีขาวเป็นสัญลักษณ์ของความดีและความบริสุทธิ์ ในทางกลับกันในสำนวนเยอรมันมีมุมมองเกี่ยวกับความดีและความชั่วที่มีพื้นฐานมาจากศาสนา ดังนั้น “แกะ” ที่ตามความเชื่อทางศาสนาหมายถึงสาวกของพระเจ้าจึงกลายเป็นสัญลักษณ์แทนคนดี

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบสำนวนไทยและเยอรมันเกี่ยวกับสัตว์ในงานวิจัยนี้พบสัตว์ที่เหมือนกันทั้งหมด 27 ประเภทจากจำนวน 481 สำนวน สัตว์ที่พบมากที่สุด ในทั้งสองภาษาคือ “สุนัข” ในขณะที่ “คางคก” และ “จิ้งหรีด” พบเพียงภาษาละหนึ่งสำนวน จากการวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของสัตว์ในสำนวนสามารถจำแนกอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ได้ 14 ประเภท คือ ลักษณะเชิงลบของมนุษย์ การกระทำ/การแสดงออก สภาพ วัตถุ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สิ่งที่เป็นนามธรรมในแง่บวก คน ลักษณะเฉพาะเพศ นิธิย สิ่งที่เป็นนามธรรมในแง่ลบ ปริมาณ เวลา และลักษณะเชิงบวกของมนุษย์

ผลการวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของสัตว์ในสำนวนสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Sadiku (2011) ที่วิเคราะห์สำนวนที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ในภาษาเยอรมันเปรียบเทียบกับสำนวนแอลเบเนีย โดยผลการศึกษพบว่ามโนทัศน์ความหมายที่พบบ่อยที่สุดคือลักษณะพฤติกรรมเชิงลบของมนุษย์เช่นเดียวกับผลการศึกษารั้งนี้ จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของสัตว์ในสำนวนไทยและเยอรมันสามารถสรุปความเหมือนและความแตกต่างได้ดังนี้ ความเหมือนของทั้งสองภาษาคือ อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์มักจะเปรียบเทียบจากลักษณะหรือพฤติกรรมบางอย่างของสัตว์ รวมทั้งจากความสัมพันธ์ระหว่างสัตว์กับมนุษย์และความสัมพันธ์ระหว่างสัตว์กับสัตว์ประเภทอื่น โดยสิ่งเหล่านี้ต้องมองเห็นได้อย่างชัดเจนโดยไม่จำเป็นต้องตีความ คนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาก็สามารถรับรู้และเข้าใจมโนทัศน์ความหมายที่เกี่ยวข้องกับสัตว์นี้ได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ในทั้งสองภาษายังพบสำนวนเดียวกับสำนวนภาษาอังกฤษเช่น แกะดำ หรือ แมวไม่อยู่หน้าโรง

ความแตกต่างของอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของสัตว์ที่ปรากฏในสำนวนไทยและเยอรมันมักจะมีผลกระทบจากความแตกต่างด้านความเชื่อ วัฒนธรรม และมุมมองของเจ้าของภาษาเกี่ยวกับสัตว์ประเภทนั้น ๆ ความเชื่อและมุมมองเหล่านี้อาจจะได้รับอิทธิพลจากภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ ความเชื่อทางศาสนา หรือ

แม้แต่วรรณกรรมทรงอิทธิพลของสังคมเจ้าของภาษา ผู้วิจัยพบว่าผลการศึกษาด้านความแตกต่างของอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของสัตว์ที่ปรากฏในสำนวนไทยและเยอรมันดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาในงานวิจัยก่อนหน้านี้ของปริยา สุรขจร (2544, หน้า 102-103) ที่สรุปผลไว้ว่า ความเหมือนและความแตกต่างของมโนทัศน์ความหมายของสัตว์ระหว่างสองภาษาขึ้นอยู่กับค่านิยมและทัศนคติของคนในสังคม

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของสัตว์ระหว่างคู่ภาษาเยอรมัน-ไทย ระหว่างการวิเคราะห์หัวข้อการศึกษานี้ผู้วิจัยพบหัวข้อการศึกษาใหม่ที่น่าสนใจหลายหัวข้อ ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับข้อมูลเชิงลึกมากขึ้นในอนาคตหากมีการศึกษาจะลงไปที่สำนวนเกี่ยวกับสัตว์บางประเภท นอกจากนี้ยังอาจศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับคำประเภทอื่นที่ปรากฏในสำนวน เช่น การวิเคราะห์อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของสิ่งที่ปรากฏในสำนวน เนื่องจากมีความเชื่อและมุมมองที่แตกต่างกันตามวัฒนธรรมของสังคมเจ้าของภาษาไม่ต่างกับสัตว์ และในสำนวนมักใช้สัตว์เพื่อถ่ายทอดมโนทัศน์ความหมายบางอย่างที่ไม่ตรงตามความหมายตามตัวอักษร

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *สำนวนไทย*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- ขุนวิจิตรมาตรา. (2513). *สำนวนไทย*. กรุงเทพฯ: บำรุงสาสน์.
- พิมพ์ประไพ บุญสม. (2556). *อุปลักษณะในสำนวนภาษาอังกฤษเกี่ยวกับสัตว์*. งานค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปริยา สุรขจร. (2544). *สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ : การศึกษาเปรียบเทียบ*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. สืบค้นจาก <https://dictionary.orst.go.th>
- วรรณา แสงอร่ามเรือง. (2555). *สำนวนเยอรมันน่ารู้*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Canaj, K. (2021). Phraseologismen mit Tiernamen im Albanischen, Deutschen und Englischen. Eine komparative Untersuchung. *Folia Linguistica et Litteraria*, 34(1), 245-259.
- Duden (2020). *Duden Band 11 Redewendungen*. Mannheim: Dudenverlag.
- Herzog, A./Michel, A./Riedel, H. (1993). *Idiomatische Redewendungen von A-Z. Ein Übungsbuch für Anfänger und Fortgeschrittene*. Berlin etc: Langenscheidt.
- Inkong, B./Attaviriyapap, K. (2017). 'Herz' in Phraseologismen: Eine deutsch-thailändische kontrastive Studie. *Journal of Language, Religion and Culture* 6(2), 83-101.
- Poolsawasdhi, K./Attaviriyapap, K. (2016). Phraseologismen mit "Hand" und "Fuß" im Deutschen und im Thailändischen: Eine kontrastive Analyse. *Journal of Humanities, Graduate Study*, 5, 16-32.

Sadiku, M. (2011). Deutsche und albanische Phraseologismen mit Tierbezeichnungen im Kontrast.
Linguistik Online, 47(3), 141-152.

Deutsch ist doch nicht so schwer...¹

(German is not so difficult...)

Salifou Traorè

Abstract (Deutsch)

Der Beitrag diskutiert im Lichte jüngster Erkenntnisse der Sprach- und Sprachlehrforschung und im Kontext des Deutschlernens nach oder mit Englisch als Fremdsprache die Grundfrage, ob Deutsch eine schwere bzw. schwer zu erlernende Sprache ist. Die Darstellungen zeigen, dass im Vergleich zu vorgefassten Meinungen und den daraus resultierenden Erwartungen Deutsch eine leicht erlernbare Sprache ist. Es kommt aber darauf an, welche didaktisch-methodischen Prinzipien der Vermittlung des Deutschen zugrunde gelegt werden.

Schlüsselwörter: Aussprache, Deutsch, leicht erlernbare Sprache

Abstract (English)

The article discusses the basic question of whether German is a difficult or hard language to learn in the light of recent findings in language and language teaching research and in the context of learning German after or with English as a foreign language. The presentations show that, compared to preconceived ideas and the resulting expectations, German is an easy language to learn. However, it depends on the didactic-methodological principles on which the teaching of German is based.

Keywords: pronunciation, German, easy language to learn

¹ Dieser Beitrag ist eine leicht überarbeitete und ergänzte Fassung meines Vortrags zum „Tag der offenen Tür“ der Deutschen Sektion der Ramkhamhaeng-Universität am 12.06.2019.

German Section, Department of Western Languages, Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University E-mail: salifou.t@ru.ac.th

*Manuscript received May 2, 2022; revised July 21, 2022 and accepted September 17, 2022

Vorauszuschicken ist, dass in einem Brief an Thomas Carlyle am 20. Juli 1827 Goethe schreibt:

Wer die deutsche Sprache versteht und studiert, befindet sich auf dem Markte, wo alle Nationen ihre Waren anbieten, er spielt den Dolmetscher, indem er sich selbst bereichert.

Dieses Goethe-Zitat ist im Zeitalter von Globalisierung und Interkulturalität aktueller denn je.

1 Deutsch als attraktive Sprache

Deutsch ist eine der „großen“ Sprachen der Welt (Ammon, 2001, p. 17). Es ist in mehreren Ländern Standardsprache. Das größte Land des deutschen Sprachgebiets trägt den Namen Deutschland. Daneben gibt es noch vier andere Länder mit Deutsch als offizieller Sprache. In allen fünf Ländern (Deutschland, Österreich, Schweiz, Liechtenstein, Luxemburg) gibt es verschiedene Varietäten des Deutschen.

Der Ausdruck „große“ Sprache der Welt bezieht sich in der Regel auf die *numerische Stärke* einer Sprache, d.h. auf die Zahl ihrer Sprecher. Damit können entweder nur die Muttersprachler gemeint sein oder zusätzlich auch die Nicht-Muttersprachler. Bei letzteren kann man zwischen Zweitsprachlern und Fremdsprachlern (im engeren Sinn) unterscheiden.

Außer in den fünf deutschsprachigen Ländern wird Deutsch von verschieden großen Minderheiten in vielen Ländern der Welt gesprochen, u.a. in Frankreich, Italien, Kanada, Kasachstan, Luxemburg, Namibia, Polen, Rumänien, Russland, Tschechien, Ungarn und USA. Schätzungsweise sprechen rund 100 Millionen Menschen Deutsch als Muttersprache weltweit. Dazu kommen weitere 100 bis 150 Millionen Fremdsprachler (Ammon, 2018, p. 4).

Was die Zahl der Lernenden des Deutschen als Fremdsprache anlangt, so geht aus einer Datenerhebung des Auswärtigen Amtes hervor, dass im Jahr 2020 15.453.528 Menschen Deutsch weltweit lernten im Vergleich zu 15.304.687 im Jahr 2015². Das ist ein Zuwachs von +148.841 Menschen. In Thailand haben im Jahr 2020 laut derselben Datenerhebung 17.846 Menschen Deutsch als Fremdsprache gelernt. Auch hier lässt sich ein steigendes Interesse am Lernen des Deutschen als Fremdsprache beobachten. Insgesamt zeugen diese Angaben von einem zunehmenden Interesse am Deutschlernen weltweit.

Die Sprecherzahl allein sagt nicht alles über die Bedeutung einer Sprache aus. Man unterscheidet drei traditionelle Indikatoren für die internationale Stellung einer Sprache: politische Beziehungen, Wirtschaft, Wissenschaft und Bildung. Heute kommt noch die Unterhaltungskultur hinzu.

2 Die Datenerhebung des Auswärtigen Amtes wird (seit 1985) alle fünf Jahre durchgeführt.

Innerhalb der Europäischen Union z.B. ist Deutsch sowohl die numerisch als auch die ökonomisch stärkste Sprache, wie die folgende Tabelle veranschaulicht:

Numerische Stärke (Sprecherzahl)		Ökonomische Stärke (in Milliarden US-\$)	
Deutsch	89.413.000	Deutsch	2.243.021
Französisch	63.948.000	Französisch	1.462.394
Englisch	61.631.000	Englisch	1.151.760
Italienisch	57.154.000	Italienisch	1.105.000
Spanisch	39.551.000	Spanisch	484.800
Niederländisch	21.137.000	Niederländisch	483.212
Griechisch	10.408.000	Schwedisch	202.221
Schwedisch	9.035.000	Dänisch	202.221
Portugiesisch	9.832.000	Finnisch	91.594
Dänisch	5.173.000	Portugiesisch	87.257
Finnisch	4.753.000	Griechisch	77.721

Tabelle 1: Numerische und ökonomische Stärke der EU-Amtssprachen innerhalb der EU (nach Ammon, 2001, p. 24).

Diese Angaben zeigen: Um Europa kennenzulernen oder dort Kontakte zu Menschen zu haben, ist Deutsch eine besonders wichtige Sprache.

Im Folgenden wird anhand von Beispielen aus der Sprach- und Sprachlehrforschung gezeigt, dass Deutsch nach oder mit Englisch als Fremdsprache doch nicht so schwer zu lernen ist.

2 Deutsch als leicht zu erlernende Fremdsprache

Um Missverständnissen vorzubeugen und die Ausführungen nicht von ihrem Kontext abzukoppeln, wollen wir in Anlehnung an Kurtz (2005) drei Grundbegriffe kurz definieren: (eine Sprache) *lernen* – *leicht* – *schwer*.

(eine Sprache) **lernen**: Gezielte Beschäftigung mit einer Sprache mit der Absicht, sie zu benutzen, unter Einsatz von Hilfsmitteln, die über ein zweisprachiges Wörterbuch hinausgehen. Es kann sich dabei z.B. um einen Sprachkurs mit Lehrkraft, das Online-Lernen oder aber auch um das Selbststudium gehen.

leicht: In Bezug auf eine (Fremd)Sprache bedeutet *leicht*, nach leichter Zugänglichkeit einer Sprache für ihre Lerner zu suchen. Der leichte Zugang zu einer Sprache wird von bestimmten Faktoren beeinflusst: u.a. Eigenschaften von L2 im Vergleich zu L1, Eigenschaften des Lerners (Lernsituation, Motivation, Einstellungen), Eigenschaften der Gestaltung des Lehr- und Lernprozesses (Eignung von Lehr-Lernmaterialien und Konzepten für den Fremdsprachenerwerb).

schwer: *schwer* ist, um es mit Serra Borneto (2000, p. 499) auszudrücken, was für uns – oder in uns – ein Hindernis darstellt, und nicht nur etwas Objektives, Konkretes, außerhalb von uns Liegendes.

Bei der Systemeinschätzung des Deutschen wird immer wieder behauptet, Deutsch sei eine besonders schwere Sprache. Dieses Urteil hat sich im Nachhinein in das Vorurteil „Deutsche Sprache, schwere Sprache“ verwandelt. Der US-amerikanische Schriftsteller Samuel Langhorne Clemens, besser bekannt unter dem Pseudonym Mark Twain hat viel dazu beigetragen, dass dieses Vorurteil so hartnäckig geblieben ist. In seinem Aufsatz „Die schreckliche deutsche Sprache“ (englischer Originaltitel: The Awful German Language) aus dem Jahre 1880 erläutert Mark Twain humorvoll die Systemeigenheiten der deutschen Sprache³. Beispielsweise beklagt er sich bitter über die Adjektivdeklinaton im Deutschen, indem er formuliert:

Wenn einem Deutschen ein Adjektiv in die Finger fällt, dekliniert und dekliniert und dekliniert er es, bis aller gesunde Menschenverstand herausdekliniert ist (Mark Twain, 1880, 2019, p. 5).

Für Mark Twain scheint bei der Adjektivdeklinaton im Deutschen eher reiner Zufall zu herrschen. Sprachwissenschaftlich entbehrt sich diese Einschätzung jeder Grundlage, d.h. lässt sich nicht bestätigen. Die Adjektivdeklinaton im Deutschen folgt bestimmten Gesetzmäßigkeiten, die wir in Anlehnung an Dürscheid (2000, p. 197) an *das alte Bier* und *altes Bier* veranschaulichen wollen.

3 Mark Twain war der deutschen Sprache mächtig. Er hatte zum ausgehenden 19. Jahrhundert längere Aufenthalte in Berlin und in Wien absolviert. Später hat er seine beiden Töchter nach Berlin zum Studium geschickt.

Deklination von *altes Bier* und *das alte Bier*:

	Nominativ	Akkusativ	Dativ	Genitiv
starke Deklination	altes Bier	altes Bier	altem Bier	alten Biers
schwache Deklination	das alte Bier	das alte Bier	dem alten Bier	des alten Biers

Dieses Beispiel zeigt, dass dem Paradigma der Adjektivdeklinaton im Deutschen systematische Zusammenhänge zugrundeliegen: Das grammatische Geschlecht (Genus) des Adjektivs richtet sich nach dem Substantiv. Für die Deklination ist hier wichtig, ob das Adjektiv mit einem bestimmten Artikel auftritt oder nicht. Fehlt der Artikel, nimmt das Adjektiv dessen Endungen an. Der Genitiv Singular Maskulinum und Neutrum endet nicht auf -(e)s, weil er schon beim Substantiv gut markiert ist. In der schwachen Deklination übernimmt der Artikel selbst die Genus- und einen Teil der Kasusmarkierung. Das Adjektiv tritt dann nur noch in zwei Formen auf: ohne Endung oder mit der Endung *-n* (vgl. etwa Dürscheid, 2000, pp. 79 ff.; Eisenberg ⁴2013, pp. 172 ff.).

Weitere Beispiele, dass Deutsch gar nicht so schwer und lernbar ist, lassen sich leichter identifizieren, wenn man beispielsweise Deutsch und Englisch, zwei Sprachen, die sich aufgrund ihrer nahen Verwandtschaft sehr ähneln ⁴, miteinander vergleicht.

Wer bereits Englisch gelernt hat, hat nicht nur die Hürde des Alphabets bewältigt, weil er schon das lateinische Alphabet als Voraussetzung für das Deutschlernen beherrscht, sondern bringt mit dieser Sprache zentrale Voraussetzungen mit, um sich Deutsch anzueignen. Dies wollen wir am Beispiel von drei Fällen aus den Bereichen der Phonetik, der Semantik und der Syntax veranschaulichen. Diese drei Beispielfälle sind die Aussprache, der Wortschatz und der elementare Satzbau.

a) Aussprache: Die deutsche Sprache ist allgemein lauttreuer als das Englische: Man sagt das, was man liest. Es gibt keine stummen Vokale und Konsonanten. Wenn man z.B. „bitte“ oder „danke“ sieht, so kann man es auch aussprechen. Zudem entspricht die Rechtschreibung meist der Aussprache. Das heißt: Man schreibt Deutsch, wie man es spricht.

⁴ Beide Sprachen stammen aus den germanischen Sprachen, einem Zweig der indoeuropäischen Sprachfamilie. Daher haben sie viele Gemeinsamkeiten.

b) Wortschatz: Englisch und Deutsch haben als nah verwandte Sprachen einen großen gemeinsamen Wortschatz, was sich als Lernhilfe nutzen lässt, z.B.

Englisch	Deutsch
<i>bank</i>	<i>Bank</i>
<i>boat</i>	<i>Boot</i>
<i>book</i>	<i>Buch</i>
<i>family</i>	<i>Familie</i>
<i>father</i>	<i>Vater</i>
<i>house</i>	<i>Haus</i>
<i>milk</i>	<i>Milch</i>
<i>museum</i>	<i>Museum</i>
<i>to bring</i>	<i>bringen</i>
<i>to come</i>	<i>kommen</i>
<i>to find</i>	<i>finden</i>
<i>to swim</i>	<i>schwimmen</i>
<i>good</i>	<i>gut</i>
<i>in</i>	<i>in</i>
<i>under</i>	<i>unter</i>

Hinzu kommt, dass aufgrund der Sprachökonomie und je nach Kontext vielen englischen Ausdrücken ein deutsches Wort entspricht, z.B.

english	deutsch
pardon?	bitte?
please.	bitte.
go ahead.	bitte.
here you go.	bitte.
you're welcome.	bitte.
what?!	bitte?!

Quelle: Webseite des Goethe-Instituts Zypern (www.facebook.com/Wir.lernen.Deutsch/photos/)

c) Satzbau: In Bezug auf die elementaren Satzstrukturen gibt es weitgehende Übereinstimmungen zwischen Englisch und Deutsch, z.B.

Englisch	Deutsch
<i>My name is Sirin.</i>	<i>Mein Name ist Sirin.</i>
<i>I love my parents.</i>	<i>Ich liebe meine Eltern.</i>
<i>We play football.</i>	<i>Wir spielen Fußball.</i>
<i>We enjoy it.</i>	<i>Wir genießen es.</i>

Die vorausgegangenen Beispiele verdeutlichen, dass man mit Englischkenntnissen eine sehr gute Voraussetzung für das Deutschlernen mitbringt. Sie zeigen zudem, dass, wenn man von Vorurteilen hinausgeht und sich mit Interesse und Zuversicht dem Lernen zuwendet, Deutsch im Vergleich zu Englisch und anderen (europäischen) Sprachen doch nicht so schwer ist. Pauschale Einschätzungen von Mark Twain entsprechen bei weitem nicht der Wirklichkeit der Sprache.

Nun wollen wir uns im letzten Punkt der Frage widmen, was Deutsch leicht erlernbar macht.

3 Was macht Deutsch leicht erlernbar?

Die aus der Sprach(lehr)forschung der letzten Jahrzehnte gewonnenen Erkenntnisse bieten viele Möglichkeiten, den Zugang zum Lernen des Deutschen als Fremdsprache zu erleichtern. Im Folgenden richtet sich unser Hauptaugenmerk auf einige zentrale Erkenntnisse, deren Umsetzung in die Praxis den Einstieg in das Deutschlernen erleichtert:

- Eine große Hilfe beim Fremdsprachenlernen leistet die Motivation. Damit verbindet sich das Bemühen des Lernalers, ein Ziel zu erreichen (Götze 2015, 18). Dies äußert sich in den grundlegenden Formen der Motivation, nämlich der intrinsischen und der extrinsischen Motivation. So schreibt Götze (2015, p. 20):

Intrinsische Motivation bezeichnet gemeinhin das Ziel, etwas um seiner selbst willen zu tun – weil es Freude bereitet, die Neugier befriedigt oder eine Herausforderung darstellt. Extrinsische Motivation hingegen liege dann vor, wenn ein Mensch etwas tun will, wovon er sich einen Vorteil verspricht (Belohnung) oder aber Nachteile vermeiden möchte (Bestrafung)“.

Im Lernprozess des Deutschen als Fremdsprache gilt es, bestehende Interessen an der Sprache mit den entsprechenden Mitteln und Möglichkeiten zu unterstützen. Dabei wird auch versucht, sich mit der Frage nach der Demotivation der Demotivierten auseinanderzusetzen.

- Der Einstieg in das Deutschlernen wird leichter, wenn der Sprachlernbiographie der Lerner Rechnung getragen wird. Dabei geht es vor allem um die Lernerfahrungen im Zusammenhang mit bereits vorhandenen sprachlichen und landeskundlichen Kenntnissen, um Vertrautheit mit dem Deutschen herzustellen.
- Die Kenntnis anderer (Fremd)sprachen ist eine gute Voraussetzung für das Deutschlernen. Dies kann, wie schon gesagt (vgl. Abschn. 2), durch die Erfahrung mit nah verwandten Sprachen gestärkt werden (mehr dazu vgl. z.B. Hufeisen, 2000, Bausch u.a., 2004).
- Die Umsetzung der Forschungsergebnisse „in konkrete Produkte für die Praxis“ (Kurtz, 2005, p. 60) erleichtert den Einstieg in den Erwerbsprozess des Deutschen als Fremdsprache. Dabei geht es z.B. aufgrund konkurrierender Ansätze bei der Sprachbeschreibung um die Ausklammerung von überflüssigen Regeln, deren Darstellung in den Lernmaterialien den Lernprozess stört. Dies erläutert Hentschel (2002, p. 107) folgendermaßen:

Schaden kann eine [...] überflüssige Regel insofern anrichten, als sie den Zugang zum intuitiven Sprachwissen und -verständnis verbaut, indem ein einfach zu lernender Sachverhalt hinter einem Gestrüpp von Regeln und Ausnahmen verschwindet und damit unzugänglich wird.

Überflüssige Regeln zeigt Hentschel überzeugend am Beispiel der Darstellung der Komparation, der Diminutivbildung und des Passiv in Grammatiken des Deutschen.

Weitere Grundlagen für gute Lernmöglichkeiten des Deutschen betreffen die Gestaltung des Unterrichts sowie die der Lernmaterialien und -strategien (ausführlicher dazu vgl. Kurtz 2005, pp. 59ff.).

4 Fazit

Zum Schluss kann festgehalten werden:

- Deutsch ist numerisch und ökonomisch eine besonders wichtige Sprache in Europa und der Welt. Das sind im Zeitalter von Globalisierung und Interkulturalität wichtige Gründe, Deutsch zu lernen.
- Erfahrungen mit der englischen Sprache erleichtern das Deutschlernen.

- Sprachwissenschaftlich lässt sich Mark Twains Einschätzung der deutschen Sprache nicht bestätigen.
- Deutsch ist eine leicht erlernbare Sprache. Die bisher gewonnenen Forschungsergebnisse in der Sprach(lehr)forschung geben Mittel an die Hand, den Zugang zum Deutschlernen zu erleichtern.

Literatur

- Abraham, Werner (2003). Faszination der kontrastiven Linguistik 'DaF': der Parameter 'schwere/leichte' Sprache unter typologischer Sicht. In: Gerhard Stickel (Hg.), *Deutsch von außen* (Institut für Deutsche Sprache, Jahrbuch 2002). (pp. 34-73). Berlin/New York: de Gruyter,
- Ammon, Ulrich. (2001). Die deutsche Sprache in der Welt von heute. In: Wolfgang Fleischer/Gerhard Helbig/Gotthard Lerchner (Hg.), *Kleine Enzyklopädie – deutsche Sprache*. (pp. 17-38). Frankfurt a.M./Berlin/Bern u.a.: Lang.
- Ammon, Ulrich. (2010). Die Verbreitung des Deutschen in der Welt. In: Hans-Jürgen Krumm/Christian Fandrych/Britta Hufeisen/Claudia Riemer (Hg.), *Deutsch als Fremd- und Zweitsprache. Ein internationales Handbuch* (pp. 89-107). Berlin/New York: de Gruyter.
- Ammon, Ulrich (2018). Deutsch ist weltweit verbreitet. In: *Sprachnachrichten* Nr. 80(IV/2018), 4-5.
- Auswärtiges Amt (2020). Deutsch als Fremdsprache weltweit. Datenerhebung 2020. Berlin: Referat 610.
- Bausch, Karl-Richard/Königs, Frank G./Krumm, Hans-Jürgen. (2004). Mehrsprachigkeit im Fokus. Arbeitspapiere der 24. *Frühjahrskonferenz zur Erforschung des Fremdsprachenunterrichts*. Tübingen: Narr.
- Dürscheid, Christa. (2000). *Syntax. Grundlagen und Theorien*. Wiesbaden: Westdeutscher Verlag.
- Eisenberg, Peter. (2013). *Grundriss der deutschen Grammatik. Band 1: Das Wort*. Stuttgart/Weimar: Metzler.
- Földes, Csaba. (2003). Deutsch als leichte und sympathische Sprache? In: Gerhard Stickel (Hg.), *Deutsch von außen* (Institut für Deutsche Sprache, Jahrbuch 2002) (pp. 74-98). Berlin/New York: de Gruyter.
- Götze, Lutz. (2001). Von Argumenten und Vorurteilen. Ist Deutsch eine schwierige Sprache? *Materialien Deutsch als Fremdsprache*, 58, 520-533.

Götze, Lutz. (2015). Motivation: ein kulturelles Problem. In: Lutz Götze/Pakini Akkramas/Gabriele Pommerin-Götze/Salifou Traoré (Hg.), *Motivieren und Motivation im Deutschen als Fremdsprache* (pp. 17-28). Frankfurt a.M./Bern u.a.: Lang.

Hentschel, Elke. (2002). Unnötige Regeln. *Linguistik Online*, 10(1), 101-112.

Hufeisen, Britta. (2000). Dritt- und Tertiärsprachenforschung. *Flensburger Papiere zur Mehrsprachigkeit und Kulturenvielfalt im Unterricht*, 26, 1-33.

Kurtz, Gunde (2005). Deutsch als „leicht zu erlernende Fremdsprache. *Linguistik online*, 25 (4), 47-64.

Serra Borneto, Carlo. (2000). Wie schwer ist Deutsch – Wie ist Deutsch schwer? In: Armin Wolff/Elmar Winters-Ohle (Hg.), *Wie schwer ist die deutsche Sprache wirklich? Materialien Deutsch als Fremdsprache*, Heft 58. Regensburg, 498-519.

Twain, Mark. (1880, 2019). *Die schreckliche deutsche Sprache*. Retrieved from
<http://www.alvit.de/vf/de/mark-twain-die-schreckliche-deutsche-sprache.php>

Zifonun, Gisela/Hoffmann, Ludger/Strecker, Bruno. (1997). *Grammatik der deutschen Sprache* (3 Bde). Berlin/New York: de Gruyter.

Internetquelle

Goethe-Institut Zypern: www.facebook.com/Wir.lernen.Deutsch/photos/ (zuletzt gesehen am 08.06.2019).

**Устойчивые атрибутивные словосочетания
в русском языке в период пандемии COVID-19
Fixed Attribute Collocations
in Russian Language during the COVID-19 Pandemic**

Angsana Rueangdam¹

Аннотация

В статье рассматриваются устойчивые атрибутивные словосочетания, вошедшие в русский язык во время пандемии COVID-19 в качестве неологизмов, а также актуальные номинации, характеризующие данный период. Цель исследования заключается в описании значений данных лексических единиц, на основе материалов, взятых из российских газетных текстов онлайн-формата – информационных агентств «РБК», «Комсомольская правда» и ТАСС. Теоретической основой исследования послужила работа в области устойчивых словосочетаний Т. А. Лапаевой, а также работы других ученых. Проведенное исследование выявило разнообразие и новизну семантики этих номинаций, среди которых присутствует множество синонимов, заимствований и терминов, отражающих эмоциональные переживания людей и характеристики глобального нового явления. Особенности семантики новых атрибутивных словосочетаний заключаются в их связанности с ключевыми понятиями пандемического периода (среди которых самые распространенные – существительные *коронавирус* и *ковид*, а также прилагательные *коронавирусный* и *ковидный*), в расширенной семантике номинаций, а

¹ Russian section, Department of Western Languages, Faculty of Arts, Chulalongkorn University
E-mail: angsana.rue@hotmail.com

* Manuscript received June 14, 2022; revised July 21, 2022 and accepted September 22, 2022

также в высокой частотности и уникальности употребления этих словосочетаний в русском языке.

Ключевые слова: устойчивые атрибутивные словосочетания, неологизм, коронавирус, семантика, синонимы

Abstract

The article examines fixed attribute collocations that have entered Russian language during the COVID-19 pandemic as neologisms and also the nominations that are actively used in this period. The purpose of the research is to define the meanings of these lexical units from Russian newspaper online media texts from – the news agencies "RBC", "Komsomolskaya Pravda", and News Agency TASS. The theoretical basis of the study was the work in the field of fixed collocations of T. A. Lapaeva and other researchers. Findings revealed the diversity and novelty of the semantics of these nominations, among which there are a large number of synonyms, loanwords and technical terms that reflect emotional experiences of people and the characteristics of a new global phenomenon. The features of the semantics of new fixed attribute collocations include their connection with key concepts of pandemic period (among which the most frequent are nouns *коронавирус* – *coronavirus* and *ковид* – *covid*, and also adjectives *коронавирусный* – adjective related to *coronavirus* and *ковидный* – adjective related to *covid*), expanded semantics of nominations, as well as high frequency and uniqueness of the use of these collocations in Russian language.

Keywords: fixed attribute collocations, neologism, coronavirus, semantics, synonyms

1. Введение

Информация о новой коронавирусной инфекции впервые поступила в декабре 2019 года. Сообщалось о том, что она появилась в городе Ухань в Китае. За короткое время произошел ее значительный рост и распространение в Китае и в дальнейшем по всему миру. 11 февраля 2020 года Всемирная Организация Здравоохранения (ВОЗ) присвоило данному заболеванию официальное название – COVID-19 (Coronavirus disease 2019), поскольку оно вызывалось вирусом SARS-CoV-2. В течение двух лет пандемии коронавируса в русском языке появилось большое количество новых устойчивых атрибутивных словосочетаний, обозначающих самые различные реалии, связанные с коронавирусом. Главным источником неологизмов явились средства массовой информации.

Особенности семантики новых устойчивых атрибутивных словосочетаний периода коронавирусной пандемии заключаются в их связанности с ключевыми понятиями данной эпохи, обозначающими новые явления в жизни человека и в расширенной семантике номинаций.

Исследование новой лексики при помощи классификации словосочетаний позволяет представить взаимосвязь лексических значений, структурные и функциональные свойства номинаций. Если тематические группы активно пополняются новыми устойчивыми словосочетаниями, то появляется возможность увидеть их употребление, степень связанности входящих в них слов, тенденции последовательных изменений этих языковых единиц в речи и в языке в целом. Также можно проследить за их синтагматическими и парадигматическими отношениями.

В силу недавнего появления феномена коронавирусной инфекции в лингвистических исследованиях тема устойчивых атрибутивных словосочетаний, связанных с COVID-19 в русском языке остается мало изученной. Между тем эти номинации заслуживают глубокого

исследования в соответствии с развитием современного русского языка. Результаты, полученные в работе, могут быть использованы в преподавании русского языка как иностранного (РКИ).

2. Цель работы

Цель данной работы заключается в проведении семантического анализа новых устойчивых атрибутивных словосочетаний, появившихся в период пандемии COVID-19, и активных номинаций, характеризующих данный период, с последующей классификацией данных лексических единиц по тематическим группам, а также в определении их специфики и употребления в текстах разной функционально-стилевой принадлежности. Данный анализ проводился на основе неологических и лексикографических источников.

3. Теоретическая часть

В русской лингвистике устойчивое словосочетание понимается как готовая языковая единица, которая передается целыми классами слов, образующих общий смысл, на основе синтагматических и парадигматических связей, обладающих разной степенью устойчивости.

А. В. Кунин рассматривает способы образования устойчивых словосочетаний, для которых характерно «полное или частичное переосмысление переменных словосочетаний» (Кунин, 1972, с. 15).

В статье В. В. Виноградова «Основные понятия русской фразеологии как лингвистической дисциплины» устойчивое словосочетание представляется «не только как продукт окаменения и изоляции слов, но способ и источник рождения новых слов» (Виноградов, 1977, с. 142).

Устойчивые словосочетания, образуемые по модели «прилагательное + существительное», определяются в работе Т. А.

Лапаевой как «собственно устойчивые». Они выполняют номинативную функцию и имеют собственное лексическое значение (Лапаева, 2011, с. 103). Автор выделяет четыре группы устойчивых словосочетаний.

1. Устойчивые сочетания, один из компонентов которых, прилагательное или существительное «имеет нулевую семантическую соотнесенность с системой значений того же слова и выступает как часть цельной единицы номинации с уникальной сочетаемостью компонентов, а второй компонент сохраняет свое исходное значение» (Там же). Например, *глухая крапива*. Автор отмечает, что «в данную группу входят терминологические сочетания и специальные обозначения» (Там же).

2. Устойчивые сочетания, в которых прилагательное выражает «признак по его отношению к предмету (месту)» (Там же). Например, *кайенский перец, сельтерская вода, итальянское окно*).

3. Устойчивые сочетания, один из компонентов которых при его обычном употреблении имеет отличное значение, но «может быть соотнесен на основе потенциальных ассоциативных связей с одним из исходных значений того же слова как переносное употребление» (Там же). Например, *немой фильм, молочные зубы, мертвый язык*.

4. Устойчивые сочетания, в составе которых есть «прилагательное с историческим изолированным значением». (Там же, с. 104). Например, *сырная неделя*.

В нашем исследовании применяются критерия разграничения групп устойчивых словосочетаний по модели Т. А. Лапаевой.

Существует ряд лингвистических исследований, рассматривающих лексику, вошедшую в словарный запас русского языка в период пандемии COVID-19. В работе А. Романика «Лексические новации русского языка в период пандемии коронавируса» рассматриваются особенности языковых структур новых слов пандемического времени. Автор пишет, что «исследуемый лексикон отличается структурным разнообразием, так как

среди отобранных наименований находятся как простые слова (*санитайзер, удаленка*) и сложения (*изо-мода, изо-выпечка, карантинобудни*), так и многокомпонентные единицы, выраженные синтаксическими словосочетаниями разной степени устойчивости (*коронавирусный стресс, пижамная жизнь, кейс для маски*)» (Романик, 2020, с. 140).

В работе Н. А. Прокофьевой и Е. А. Щегловой представлен комплексный подход к изучению лексико-семантического поля (ЛСП) «коронавирус» в медиасловаре ключевых слов текущего времени DataSlov. В нем продемонстрирована структура словарной статьи, включающая толкование слов и устойчивых словосочетаний с лексическими, грамматическими и стилистическими пометами, а также контексты употребления в СМИ (Прокофьева, Щеглова, 2020, с. 196). Авторы приходят к выводу, что центром ЛСП в медиапространстве DataSlov 2020 года является слово *коронавирус* (а также близкое к нему по значению *ковид*). К центру ЛСП также относятся номинации, обозначающие этапы развития и меры ограничения распространения коронавирусной инфекции: *пандемия, карантин, самоизоляция, локдаун, дистанционка, удаленка* и др. (Там же, с. 199-200). В данном медиасловаре также представлен ряд устойчивых атрибутивных словосочетаний: (*новая*) *коронавирусная инфекция, китайский вирус, красная зона, первый заболевший, новый китайский вирус*. (Там же, с. 198).

Неологизмы с точки зрения деривационного аспекта рассматриваются в статье З. И. Минеевой «Неодериваты в русском языке эпохи пандемии». Автор обращает внимание на словообразовательное гнездо слова *ковид*, в которое «входят имена существительные (*ковид-диссидент, ковидоскептик, ковидарий*), прилагательные (*ковидный, антиковидный*), наречие (*по-ковидному*)» (Минеева, 2020, с. 168). В данной работе также представлены словосочетания с прилагательным

ковидный, например, *ковидный пациент*, *ковидный госпиталь*, *ковидная вечеринка*.

Таким образом, семантика новых устойчивых атрибутивных словосочетаний в основном связана с ключевыми понятиями пандемической эпохи (среди которых наиболее частотные *коронавирус* и *ковид*), отражающими новые предметы и реалии, связанные с COVID-19.

4. Методы исследования

Предметом нашего исследования являются новые устойчивые атрибутивные словосочетания, появившиеся в русском языке в период пандемии COVID-19, а также активные номинации, характеризующие данный период.

В работе использованы описательный и компликативный (изучение семантических и функциональных особенностей единиц языка в их тесной взаимосвязи) методы.

Материалом для исследования явились «Словарь русского языка коронавирусной эпохи» (2021), российские газетные медиатексты онлайн-формата (общим количеством в 751 текст): «РБК», «Комсомольская правда», информационное агенство ТАСС, в которых непрерывно давались подробные сведения о событиях, связанных с эпидемией COVID-19. Отбор материала осуществлялся методом сплошной выборки из вышеуказанного словаря и медиатекстов новостных агентств, путем выявления совпадений и анализа частотности употребления устойчивых атрибутивных словосочетаний. Срок сбора материалов для формирования тематических групп: с декабря 2019 года до февраля 2022 года.

5. Результаты исследования

В тематической классификации проведено распределение отобранного материала (257 устойчивых атрибутивных словосочетаний)

на 15 групп. Отнесение номинации в ту или иную группу реализовано на основе семантических значений единицы в целом (как одно целое), а также с учетом синтагматических и парадигматических отношений лексических единиц. Атрибутивные словосочетания представлены двухчленными и трехчленными словосочетаниями. Логика расположения тематических групп определяется динамикой развития COVID-19, в их взаимосвязи друг с другом.

5.1 Наименования болезней и штаммов, связанных с коронавирусом

В связи с коронавирусной пандемией на одно из первых мест по значимости вышла медицинская терминология. С целью проведения анализа подобных неологизмов была выявлена совокупность устойчивых атрибутивных словосочетаний, ключевыми словами в которых являются существительные *коронавирус*, *ковид*, а также прилагательные *коронавирусный* и *ковидный*.

Отношение к болезням представлено в номинациях с существительными *инфекция*, *пневмония*, *пандемия*, *вирус*, *коронавирус*, *ковид*. Самым частотным определением в этой группе является прилагательное *новый*. Данная группа включает двухчленные и трехчленные словосочетания, часто образующие синонимические ряды. Следует отметить, что одним из показателей устойчивости лексических единиц является синонимичность: «словосочетания, обладающие близким или тождественным значением, вступают в синонимические отношения. В некоторых из них синонимичными являются и определения, и определяемые слова» (Руеангдам, 2018, с. 297). В этой группе представлены следующие синонимические словосочетания: *коронавирусная инфекция*, *новая коронавирусная инфекция*, *коронавирусная пневмония*, *ковидная пневмония*, *китайская пневмония*, *новая пандемия*, а также встречаются номинации с разговорным оттенком, такие как *китайский вирус*, *новый китайский вирус*, *новый вирус*, *новый*

коронавирус. Для обозначения повторного заражения коронавирусом употребляются номинации *повторный коронавирус* и *повторный ковид*.

Названия штаммов коронавируса выделяются по источникам появления инфекции в том или ином городе, стране, а также по наличию тех или иных ее свойств. В газетных медиатекстах используются два существительных – *штамм* и *вариант*, образующих следующие номинации: *уханьский штамм*, *уханьский вариант*, *индийский штамм*, *индийский вариант*, *английский штамм*, *английский вариант*, *британский штамм*, *британский вариант*, *американский штамм*, *американский вариант*, *калифорнийский штамм*, *калифорнийский вариант*, *южноафриканский штамм*, *южноафриканский вариант*, *бразильский штамм*, *бразильский вариант*, *филиппинский штамм*, *филиппинский вариант*, *непальский штамм*, *непальский вариант*.

5.2 Названия лиц, заболевших коронавирусом, выздоровевших или контактировавших с больными

Эта группа включает словосочетания с существительными *пациент*, *больной*, *заболевший*, *носитель*, *разносчик*, *лицо*.

В этой группе представлен синонимический ряд, обозначающий лиц, заболевших коронавирусом и являющихся источником распространения коронавируса. Данные номинации встречаются с прилагательными *нулевой* и *первый*: *нулевой пациент*, *первый заболевший*, *первый пациент*, *первый больной*.

Устойчивое словосочетание *нулевой пациент* обозначает «первый заразившийся пациент в популяции эпидемиологического исследования» (ВСЭ). Эта номинация является калькой с английского выражения *patient Zero* [*patient* пациент + *zero* нулевой]. История возникновения данного выражения в английском языке интересна тем, что выражение появилось в языке в связи с ошибкой в толковании слова. «Термин *нулевой пациент* появился во время эпидемии ВИЧ-инфекции. Исследуя распространение

болезни в Лос-Анджелесе в начале 1980-х гг., специалисты использовали букву «О» для обозначения случаев «Outside of California» (за пределами штата Калифорния). Впоследствии журналисты ошибочно трактовали букву как число «0», таким образом первоначальное наименование *Patient O* случайно превратился в *Patient Zero* и получило широкое употребление именно в этой форме» (СРЯКЭ, 2021, с. 213).

Аналогично, для наименования первого заразившегося коронавирусом пациента в газетных медиатекстах встречаются словосочетания *первый заболевший*, *первый случай*. Следует отметить, что номинация *первый случай* является перифразой словосочетаний *нулевой пациент* и *первый заболевший*. Приведем пример, где эти три номинации употреблены как синонимы: «*Первый случай* заражения новым коронавирусом в Китае обнаружили 17 ноября, а не в декабре, как было известно ранее. Об этом сообщила газета The South China Morning Post (SCMP) со ссылкой на данные властей. Предполагается, что первым в стране заболел 55-летний житель провинции Хубэй. Всего в ноябре в Китае выявили девять случаев заражения, но ни одного инфицированного власти пока не называли «*нулевым пациентом*», или *первым заболевшим*» (РБК, 13.03.2020). К представленной группе относятся также синонимические словосочетания *первый пациент*, *первый больной*. Часто встречается словосочетание *ковидный пациент*, которое широко используется в медиатекстах. Интересно, однако, отсутствие такой номинации, как *коронавирусный пациент*.

Номинация *бессимптомный носитель* относится к тем людям, которые заражены новым коронавирусом, «переносят инфекцию без симптомов, при этом человек продолжает быть угрозой для окружающих» (ТАСС, 16.04.2020). Данная лексическая единица представлена синонимами – *бессимптомный пациент*, словосочетанием

перифрастического типа *бессимптомный случай*, и номинацией с переносным значением *тихий разносчик*.

В Большом толковом словаре русского языка С. А. Кузнецова слово *разносчик* определяется как «1. тот, кто занимается разноской или доставкой чего-л.; 2. продавец, торгующий вразнос какими-л. товарами; 3. тот, кто является распространителем чего-л.» (Кузнецов, 2000, с. 1076). Для толкования словосочетания *тихий разносчик* используется последнее значение.

Устойчивое словосочетание *ковидный дальнобойщик* носит метафорический характер. Его значение приводится в газетном медиатексте: «Многие заболевшие коронавирусом так и не выздоровели до конца. В США их называют «ковидные дальнобойщики» (Комсомольская правда, 26.08.2021). В данном контексте *дальнобойщик* отсылает нас к значению «разг. Водитель грузового автомобиля, занимающийся грузоперевозками на большие расстояния» (Кузнецов, 2000, с. 238).

Человека, выздоровевшего последним среди всех других, называют *последний пациент*. Пример использования номинации можно встретить в заголовке одной из новостей: «В Новой Зеландии выздоровел *последний пациент* с коронавирусом» (ТАСС, 08.06.2020).

Номинация *контактное лицо* употребляется для обозначения человека, контактировавшего с подтвержденным или вероятным больным COVID-19.

5.3 Способы передачи вируса COVID-19

Все словосочетания в этой группе включают существительное *контакт*: *прямой контакт*, *непрямой контакт*, *тесный контакт*, *близкий контакт*, *дальний контакт*. В Толковом словаре русского языка Ожегова и Шведовой слово *контакт* определяется как «непосредственное общение, соприкосновение с кем-н.» (Ожегов, Шведова, 2006, с. 291).

Можно привести пример употребления этих номинаций в значении передачи инфекции в разных возможных случаях: «Этот вариант заражения реализуется, когда инфекция передается при *прямом контакте* со слизистыми заболевшего (при поцелуях) или кожей (если болеющий чихал в ладони и после этого вы пожали ему руку). Возможен и *непрямой* (он же – *опосредованный*) *контакт* – это попадание вируса со слизистых на руки, а с грязных рук – на поверхности (стол, ручки дверей, технику и т.д.)» (Комсомольская правда, 24.10.2021).

5.4 Определение коронавирусного эпидемического процесса по интенсивности

Данная группа представлена устойчивыми атрибутивными словосочетаниями с существительными *вспышка*, *волна*, *кластер*, *максимум*, *минимум*.

В толковом словаре русского языка Д. В. Дмитриева для понимания слова *вспышка* дается следующее толкование – «о вспышке какой-либо болезни говорят, когда многие люди заболевают этой болезнью» (Дмитриев, 2003, с. 158). Приведем пример: «Новая *вспышка* вируса в китайском Нанкине началась после заражения сотрудников аэропорта, которые убрали салон прилетевшего из России самолета» (РБК, 30.07.2021).

К этой группе относятся также номинации *спорадическая вспышка*, *случайная вспышка*, которые выступают в роли синонимов. По данным Этимологического словаря прилагательное *спорадический* в переводе с греческого *sporadikós* означает «рассеянный», «одионый». В контексте эпидемии оно употребляется в значении «не имеющий всеобщего распространения, случайный, единичный» (Павленков, 1907, с. 531). Данное прилагательное имеет книжную стилистическую окраску. Например: «По данным издания, в 2020 году в Китае были выявлены несколько *спорадических*, *случайных вспышек*, которые связаны с

импортированными продуктами холодовой цепи из других частей мира, включая Европу и американский континент» (РБК, 30.08.2021).

В Большом толковом словаре русского языка С. А. Кузнецова слово *волна* определяется как «движение отдельных масс (воздуха, звуков, людей и т.п.), следующих друг за другом через какой-л. промежуток времени» (Кузнецов, 2000, с. 146). Проявление высокой заболеваемости коронавирусной инфекции COVID-19 находит свое отражение в словосочетаниях, которые используются с порядковыми числительными: *первая волна, вторая волна, третья волна, четвертая волна, пятая волна, шестая волна*. Также встречается номинация *новая волна*.

Одним из частотных словосочетаний коронавирусной эпохи является номинация *новый кластер*. Термин *кластер* заимствован из английского языка *cluster* (гроздь, скопление) конца 1990-х (Викисловарь). Первоначально в русском языке этот термин употреблялся применительно к химической науке. В контексте коронавирусной ситуации номинация *новый кластер* означает новый источник инфицирования COVID-19, объединяющий определенные группы людей. Например: «Дети возвращаются в школы, студенты – в вузы, работники – в офисы, и это приведет к тому, что вскоре вспыхнут *новые кластеры* и возникнут новые цепочки заражений» (РБК, 06.09.2021).

Номинация *новый максимум* в контексте распространения инфекционного заболевания используется в значении рекордного роста заболеваемости. Например: «В России зарегистрирован *новый максимум* зараженных коронавирусом за сутки» (Комсомольская правда, 25.10.2021). Антоним к нему – *новый минимум*. Пример употребления этой номинации можно встретить в заголовке новостного сообщения: «Оперативный штаб сообщил о *новом минимуме* числа заболевших коронавирусом» (РБК, 28.07.2020).

5.5 Территории и места, где выявлен разный уровень распространения заболеваемости коронавирусной инфекцией

Все словосочетания в этой группе включают существительное *зона*, которое в большинстве случаев употреблено с определенным цветообозначением.

Номинация *красная зона* – это территория, для которой установлен красный, то есть высокий уровень эпидемической опасности из-за распространения COVID-19. Можно встретить пример подобного использования в заголовке газетного медиатекста: «На Украине еще семь областей попали в *красную зону* из-за коронавируса» (ТАСС, 27.10.2021).

Синонимические словосочетания *оранжевая зона* и *желтая зона* употребляются, когда речь идет «о стране или регионе, где выявлен средний (по сравнению с другими) уровень распространения заболеваемости коронавирусной инфекцией» (СРЯКЭ, 2021, с. 54, с. 56). Номинация *зеленая зона* используется в контексте, когда речь идет о местах, где выявлен «низкий (минимальный по сравнению с другими) уровень распространения заболеваемости коронавирусной инфекцией» (Там же, с. 55). *Серая зона* определяется как территория «с точно не определенной статистикой по заболеваемости коронавирусной инфекцией» (Там же, с. 56). В приведенных примерах прилагательное *красный* употребляется в значении символа опасности, а *зеленый* – символа безопасности.

Номинация *чистая зона* используется для обозначения мест или учреждений, где «не зафиксированы случаи заражения коронавирусной инфекцией» (Там же, с. 57).

5.6 Названия медицинских учреждений и их частей

В эту группу включены устойчивые словосочетания с существительными *больница, госпиталь, стационар, зона, койка, пункт*.

Для наименования медицинских учреждений в газетных медиатекстах широко употребляются номинации с относительными прилагательными *коронавирусный, ковидный, временный, мобильный, полевой*, значение одних включает признак «стационарность»: *коронавирусная больница, ковидная больница, коронавирусный госпиталь, ковидный госпиталь*, а других – «мобильность, способность к быстрому перемещению»: *временный госпиталь, мобильный госпиталь, полевой госпиталь, полевой мобильный госпиталь*.

Следует отметить, что в отличие от исконно русского слова *больница*, слово *госпиталь* (лат. *hospitalis* гостеприимный) имеет дополнительную коннотацию, имеющую отношение к военной сфере. В толковом словаре иноязычных слов Л. П. Крысина госпиталь в России (в отличие от других стран) – это часто «больница для военнослужащих» (Крысин, 2006, с. 217).

Слово *стационар* (лат. *stationarius* стоящий, неподвижный) трактуется как «структурное подразделение лечебно-профилактического учреждения (больницы, медсанчасти, диспансера), предназначенное для обследования и лечения больных в условиях круглосуточного их пребывания в данном учреждении под наблюдением медицинского персонала» (Покровский, 1984, с. 1166). В медиатекстах используются такие словосочетания, как *коронавирусный стационар, ковидный стационар, круглосуточный стационар*.

В данной группе также представлены атрибутивные словосочетания с существительным *зона*. Их значение, как правило, связано с приемом и лечением больных коронавирусом: *красная зона, грязная зона, зеленая зона, чистая зона*.

Номинация *красная зона* обозначает «отделение стационара, предназначенное для лечения пациентов с коронавирусной инфекцией; то же, что *грязная зона*» (СРЯКЭ, 2021, с. 55). Например: «В «красной зоне»

крупнейшего *ковидного госпиталя* Приморья появилась система распознавания лиц» (Комсомольская правда, 03.09.2021). *Зеленая зона* используется для обозначения «подразделение медицинского учреждения, ведущего плановый прием больных и не занимающегося лечением больных коронавирусной инфекцией; то же, что *чистая зона*» (СРЯКЭ, 2021, с. 55). Здесь прилагательные *красный* и *грязный* подчеркивают значение опасности, а *зеленый* и *чистый*, в противоположность этому, – безопасность.

В номинациях со значением части медицинского подразделения в период коронавирусной пандемии часто используется слово *койка* (голл. *Kooi*) – «односпальная, простого устройства кровать (в больнице, общежитии, казарме и т.п.)» (Кузнецов, 2000, с. 438). В медиатекстах широко употребляются устойчивые словосочетания *коронавирусная койка*, *ковидная койка*. К этой группе также относятся номинации *прививочный пункт*, *мобильный пункт*.

5.7 Профилактика коронавирусной инфекции

Все устойчивые атрибутивные словосочетания в этой группе используются с существительным *вакцинация* и обозначают новые реалии коронавирусного процесса. Среди прилагательных, входящих в эти сочетания выделяются следующие синонимические ряды: *массовый* – *масштабный* – *широкий* – *всеобщий*; *обязательный* – *принудительный*; *повторный* – *бустерный*. Данная группа представлена номинациями *массовая вакцинация*, *масштабная вакцинация*, *широкая вакцинация*, *всеобщая вакцинация*, *обязательная вакцинация*, *принудительная вакцинация*, *повторная вакцинация*, *бустерная вакцинация*.

Интересен пример употребления этих словосочетаний в речи президента Российской Федерации В. В. Путина во время видеоконференции, посвященной открытию многофункциональных медцентров Минобороны, трансляцию которой вел общероссийский

государственный федеральный информационный телеканал «Россия 24». Президент отметил, что «в ближайшие несколько дней объемы производства вакцины достигнут 2 млн доз, и это дает возможность начать если не *массовую*, то *масштабную вакцинацию*, которая прежде всего коснется двух групп риска – врачей и учителей» (РБК, 20.12.2020).

5.8 Названия медицинских препаратов, приборов и предметов для контроля возбудителей и лечения коронавирусной инфекции

Данная группа представлена устойчивыми атрибутивными словосочетаниями терминологического характера. Они употребляются с самыми разными существительными: *вакцина, лекарство, костюм, одежда, комбинезон, маска, перчатка, антисептик, салфетка, гель, средство, экран, перегородка, дезинфектор, термометр, камера*.

В группе присутствуют номинации, именующие разные виды вакцин: 1) по предназначению для профилактики коронавирусной инфекции: *антиковидная вакцина, противокоронавирусная вакцина, комбинированные вакцины*; 2) по отношению к стране-производителю: *российская вакцина, китайская вакцина, американская вакцина, британская вакцина, немецкая вакцина, индийская вакцина, отечественная вакцина, иностранная вакцина*; 3) по количеству компонентов: *однокомпонентная вакцина, двухкомпонентная вакцина*.

Также встречается словосочетание *противоковидное лекарство*, используемое в широком значении «лекарство от коронавируса».

В медиатекстах употребляется большое количество названий видов приборов и предметов, защищающих от коронавируса, таких как атрибуты одежды, маски и печатки, средства индивидуальной защиты и бесконтактные приборы.

Наименования одежды находят свое отражение в двухчленных и трехчленных словосочетаниях с существительными *костюм, одежда, комбинезон*, многие из которых используются с первой частью сложных

слов *противо-*, *одно-*, и *много-*: *защитный костюм, противочумный костюм, противочумный защитный костюм, противоэпидемический костюм, одноразовый костюм, одноразовый противоэпидемический костюм, защитная одежда, защитный комбинезон, противовирусный комбинезон, одноразовый защитный комбинезон, многоразовый защитный комбинезон*. Все эти словосочетания имеют общую сему ‘противодействие заражению’.

Для обозначения маски и перчаток употребляются следующие номинации: *защитная маска, медицинская маска, дизайнерская маска, самодельная маска, защитные перчатки*. Также эта подгруппа представлена сложными прилагательными, где в качестве первой части используются слова *одно-*, и *много-*: *одноразовая маска, одноразовые перчатки, многоразовая маска, многоразовые перчатки*.

Существует целый ряд номинаций со значением «бытовые средства индивидуальной защиты». Они активно используются в сочетании с существительными *антисептик, салфетка, гель, средство: кожный антисептик, спиртовой антисептик, спиртовая салфетка, антисептическая салфетка, дезинфицирующая салфетка, антибактериальный гель, дезинфицирующее средство*. Словосочетания *защитный экран, антиковидный экран, защитная перегородка* используются в значении «преграда от коронавируса».

В связи с распространением коронавирусной инфекции в публичных местах повсеместно установлены такие приборы, как *бесконтактный дезинфектор*, предназначенный для обработки рук жидким антисептиком, *бесконтактный термометр, бесконтактный инфракрасный термометр* – прибор для бесконтактного измерения температуры определенной части тела, *термографическая камера* или *инфракрасная камера, тепловизионная камера, тепловизор*) – «прибор, преобразующий тепловые

(инфракрасные) лучи, излучаемые или отображаемые различными предметами, в изображение, видимое на экране» (Кузнецов, 2000, с. 1316).

5.9 Последствия коронавируса

В эту группу включены словосочетания, применяющиеся с существительными *синдром, ковид*.

Для наименования постковидных последствий употребляются словосочетания с прилагательными *коронавирусный, ковидный, посткоронавирусный, постковидный, долгий*.

Номинации *коронавирусный синдром, ковидный синдром* используются для обозначения «нарушений физического или психического самочувствия как следствия перенесенной коронавирусной инфекции или нахождения на карантине» (СРЯКЭ, 2000, с. 111). Эти номинации имеют ряд синонимов: *посткоронавирусный синдром, постковидный синдром, долгий ковид, ковидный хвост*.

Термин *долгий ковид* заимствован из английского языка *long covid*, и обозначает хронические последствия коронавирусной инфекции (Mahase, 2020), оказывающие большое влияние на мировое здравоохранение и на мировую экономику в целом.

В этой группе также представлено устойчивое словосочетание *ковидный хвост* (анг. *COVID-19 tail*), обладающее выраженной образностью – «осложнение после перенесенной коронавирусной инфекции, т.е. изменение восприятия вкуса и обоняния, изменения в сердечно-сосудистой, дыхательной системах, ЖКТ, мочеполовом тракте, а также вегетативная дисфункция и когнитивные расстройства)» (Малкова, Уракова, Теркулова). Все номинации в этой группе имеют негативную оценочную коннотацию.

5.10 Административные меры и особый режим, препятствующий распространению инфекции

В эту группу включены двухчленные и трехчленные словосочетания с существительными *мера, ограничение, карантин, режим, локдаун*.

В медиатекстах употребляется большое количество номинаций, обозначающих систему мер, направленных на борьбу с распространением коронавирусной инфекции. Эти словосочетания сочетаются с прилагательными в регулярных парах: *коронавирусный (коронавирусное ограничение); ковидный (ковидное ограничение)*, многие из которых употребляются с префиксальными прилагательными: *антикоронавирусный (антикоронавирусная мера, антикоронавирусное ограничение); антиковидный (антиковидная мера, антиковидное ограничение); противокоронавирусный (противокоронавирусная мера); противоковидный (противоковидная мера)*. Встречаются также словосочетания с прилагательным *карантинный (карантинная мера, карантинное ограничение)*. Следует отметить, что все эти словосочетания являются синонимами.

Для наименования изоляции разной интенсивности и временной длительности во избежание распространения инфекции представлены следующие номинации со словом *карантин*: *строгий карантин, жесткий карантин, гибридный карантин* – в значении нестрогого карантина (СРЯКЭ, 2021, с. 67). Приведем примеры употребления данных словосочетаний в двух заголовках новостей: «Новая Каледония ввела *строгий карантин*» (ТАСС, 29.03.2020). «*Жесткий карантин* принесет голод и безработицу? Может, это страшнее коронавируса?» (Комсомольская правда, 07.03.2021). Встречаются также лексические единицы с использованием количественных числительных: *семидневный карантин, недельный карантин, десятидневный карантин, двухнедельный карантин*. Обращает на себя внимание то, что номинации *10-дневный*

карантин и *14-дневный карантин* имеют особое правописание в медиатекстах, то есть они пишутся через дефис.

Коронавирусная лексика породила целый ряд новых устойчивых атрибутивных словосочетаний. Так, в газетных текстах употребляются номинации с существительным *режим*: *масочный режим*, *всеобщий масочный режим*, *перчаточный режим*, *масочно-перчаточный режим*, *перчатно-масочный режим*, *пропускной режим*, *противовирусный режим* (перифраза онлайн), *удаленный режим*, *дистанционный режим*.

Масочный режим – так официально говорится о «режиме, введенном в большинстве регионов России весной 2020 г. и предусматривающем обязательное ношение медицинских масок как средства индивидуальной защиты от коронавирусной инфекции» (СРЯКЭ, 2021, с. 224). Приведем пример: «Однако одновременно с этим мэр своим указом обязал всех жителей Москвы появляться в общественном транспорте и в магазинах в *защитных масках* и *перчатках*. Нарушителям этих правил грозит штраф от 4 тыс. до 5 тыс. руб. *Масочный режим* уже ввели власти большинства регионов страны» (РБК, 08.05.2020).

Масочно-перчаточный режим также был введен во многих регионах России весной 2020 года. Данное правило заключается в обязательном ношении масок и перчаток при посещении общественных мест (СРЯКЭ, 2021, с. 224). Можно встретить пример использования данной номинации в заголовке: «Количество нарушений *масочно-перчаточного режима* в Москве превысило 285 тыс.» (ТАСС, 15.12.2020). Синонимом к приведенной лексической единице выступает вариант *перчатно-масочный режим*.

Словосочетание *пропускной режим* в повседневной жизни обозначает установленный порядок пропуска персонала в здания или помещения. В период эпидемии эта номинация стала употребляться в значении спецпропуска со специальным кодом, который необходим для

поездов на личном и общественном транспорте и для передвижения по регионам (ТАСС, 16.04.202). В этом контексте оно приобрело новое дополнительное значение.

Следует отметить разницу между значением *удаленный режим* и *домашний режим*. Эти понятия включают определенные правила для разных категорий людей, в том числе с учетом возрастных ограничений.

По данным РБК, во время коронавирусной инфекции в России применялся *удаленный режим* к работающим пенсионерам старше 65 лет, лицам с хроническими заболеваниями, а также к беременным женщинам. Этой категории лиц была дана рекомендация перейти в дистанционный формат, а также без особой необходимости не выходить из дома. *Домашний режим* был рекомендован неработающим пенсионерам старше 65 лет, лицам с хроническими заболеваниями, беременным и недавно родившим женщинам. Им было рекомендовано оставаться дома на самоизоляции (РБК, 08.05.2020).

Данная группа также представлена интересными словосочетаниями со словом *локдаун*, которое заимствовано из английского языка *lockdown*. В английском языке это слово является многозначным, изначально оно относилось к тюремному жаргону и использовалось в значении «строгая изоляция (заключенных)» (Апресян, 1993, с. 369), а позднее стало употребляться в качестве запрещения передвижения людей в определенных местах. По данным Collins English Dictionary в 2020 году слово *lockdown* стало словом года.

В русском языке слово *локдаун* фиксируется в качестве неологизма в 2020 году во время вспышки COVID-19 в городе Ухань и обозначает «строгий карантин и комплекс ограничительных мер, применяемых в различных странах мира и направленных на предотвращение распространения коронавирусной инфекции; то же, что самоизоляция»

(СРЯКЭ, 2021, с. 182). В этом контексте оно приобрело новое дополнительное значение.

В сочетании со словом *локдаун* употребляются различные номинации с обозначением разной степени интенсивности временной изоляции: *национальный локдаун*, *общероссийский локдаун*, *федеральный локдаун*, *тотальный локдаун*, *жесткий локдаун*, *частичный локдаун*, а также словосочетание со сложным прилагательным *краткосрочный*: *краткосрочный локдаун*.

Приведем примеры употребления данных номинаций: «Путин заявил, что в России не планируют вводить *национальный локдаун*» (Комсомольская правда, 29.10.2020); «Спикер Совета Федерации Валентина Матвиенко считает, что нет необходимости вводить *федеральный локдаун* из-за коронавируса» (ТАСС, 21.10.2021); «Украина планирует отменить *жесткий локдаун* с 24 января и вернуться к действовавшим ранее ограничениям из-за коронавируса» (РБК, 18.01.2021).

5.11 Социальные антиковидные меры во время пандемии COVID-19

В эту группу включены словосочетания с существительными *карантин*, *изоляция*, *дистанция*, *дистанцирование*, *рассадка*, *порядок*.

Номинация *домашний карантин* используется в значении двухнедельной изоляции человека, вернувшегося из страны со вспышкой COVID-19 или после проявления первых симптомов коронавирусной инфекции (РБК, 19.03.2020).

Словосочетания *домашний карантин*, *домашняя изоляция* или *добровольная изоляция* обозначают самостоятельную изоляцию человека при добровольном желании остаться дома с целью снижения риска заражения и нагрузки на медицинские учреждения.

Одной из самых распространенных номинаций коронавирусной эпохи является номинация *социальная дистанция*, которая заимствована

из английского языка *social distance*, *social distancing* и означает – «увеличенное расстояние между людьми (обычно 1,5-2 метра) как противоэпидемическая мера, официально рекомендованная Всемирной организацией здравоохранения (ВОЗ) для предотвращения распространения коронавирусной инфекции» (СРЯКЭ, 2021, с. 237). Интересно происхождение данного словосочетания. Первоначально этот термин был разработан американским социологом Эмори С. Богардусом в начале XX века. Под этим понятием он подразумевал степень близости или отдаленности между различными социальными группами в социальном пространстве. В дальнейшем предложенная им тема стала системно изучаться в психологии, социологии и когнитивной лингвистике.

В докоронавирусное время значение словосочетания *социальная дистанция* определялось как «расстояние между двумя статусами или позициями индивидов, либо социальных групп относительно друг друга» (Добренев, Кравченко). Мы видим, что в настоящее время происходит переосмысление значения данной лексической единицы. Приведем пример, связанный с коронавирусной ситуацией: «Ученые из Гарвардского университета считают, что *социальную дистанцию* нам придется соблюдать как минимум до 2022 года. Они видят спасение в создании «*социальных пузырей*». Разбираемся, в чем проблема и какой может быть жизнь в *новой реальности*» (РБК, 13.07.2020). Следует отметить, что в данном примере приводится еще одно интересное словосочетание с метафорическим значением: *социальный пузырь*, которое заимствовало из английского языка *social bubble* и означает наличие членов семьи, находящихся в близком контакте и имеющих ограниченные физические и социальные взаимодействия за пределами своей семьи, потенциально ограничивая риск заражения коронавирусной инфекцией за счет исключительности пузыря (Leng T et al, 2021). В газетных медиатекстах также употребляется словосочетание *социальное*

дистанцирование, выступающее в качестве синонима номинации *социальная дистанция*, но делающее акцент на процессе данного явления.

По мере распространения коронавируса в театральной сфере появились словосочетания *театральная рассадка*, *шахматная рассадка*. Эти понятия связаны с ограничениями числа участников и зрителей на мероприятиях. При *шахматной рассадке* в зале требуется оставлять одно свободное место между зрителями, чтобы между ними выдерживалось расстояние не менее одного метра друг от друга. Можно встретить пример употребления данной номинации в следующем новостном заголовке: «В Петербурге отменили обязательную *шахматную рассадку* в театрах, концертных залах и цирках» (ТАСС, 15.09.2020). Синонимом к данному словосочетанию выступает *шахматный порядок*. Эти номинации с ярким метафорическим значением вызывают прямую ассоциацию с расположением фигур на шахматной доске.

5.12 Общественное состояние и настроение

В этой группе представлены номинации с существительными *нормальность*, *реальность*, *мракобесие*, *битва*, *война*.

Одним из самых актуальных устойчивых словосочетаний в наши дни является *новая нормальность*, которое заимствовало из английского языка *New normal* и означает «ставшее привычным, нормальным состояние общества и экономики после сильного кризиса» (СРЯКЭ, 2021, с. 178). Интересно происхождение данной номинации. Она появилась и приобрела популярность в связи с мировым финансовым кризисом 2008 года (Брагина, 2012, с. 1), а в 2020 году стала активно использоваться в связи с коронавирусной пандемией в значении новых принципов ведения образа жизни, таких как самоизоляция, социальная дистанция, удаленная работа, ограничение на проведение массовых мероприятий и т.д. Можно встретить пример из речи главы Роспотребнадзора А. Ю. Поповой: «Нам надо готовиться, и это совершенно очевидно уже, что у нас теперь

наступает *новая нормальность*. Мы должны будем поменять свои привычки» (РБК, 27.04.2020). Антоним к нему – *старая нормальность*.

В русском языке также активно начала употребляться номинация *новая реальность*, которая обозначает новую действительность в социально-экономических, политических и экологических изменениях, распространяющихся на все сферы жизни современного общества (Фирсов, Жегалин, 2020, с. 346).

С прилагательным *масочный* представлены такие словосочетания, как *масочное мракобесие* – «о нерациональной, непоследовательной деятельности и общественной истерии, связанных с масочным режимом (использованием, нехваткой масок и т.п.)» (СРЯКЭ, 2021, с. 190), *масочные битвы*, *масочные войны* – «о конфликтах, ссорах, спорах между сторонниками и противниками ношения медицинских масок в период пандемии» (Там же).

К этой группе относятся также номинации *информационная пандемия*, *информационная эпидемия* или *инфодемия* (анг. *infodemic*). Последняя является контаминацией слов *информация* и *эпидемия* и употребляется в негативном значении: «распространение дезинформации с целью создания стрессовой ситуации посредством слухов, фейков, утрирования ситуации или ее отрицания» (Алевизаки, Касперова, Славкин, 2020, с. 25). Данный термин впервые был употреблен в 2003 году, в то время когда появилась атипичная пневмония (Землянский, 2021, с. 111). Большинство словосочетаний в этой группе выражают отрицательную оценку.

5.13 Форма занятости и деятельности

В эту группу включены устойчивые словосочетания, которые употребляются с такими существительными, как *работа*, *учеба*, *занятие*, *обучение*, *урок*, *совещание*, *планерка*, *формат*, *мероприятие*, *экскурсия*, *выставка*, *туризм*.

Коронавирус значительно изменил формы занятости и образ жизни людей. Эти изменения нашли свое отражение в номинациях, включающих в себя прилагательные *удаленный, дистанционный, виртуальный*. Данные словосочетания имеют общую сему ‘онлайн-формат на далеком расстоянии при помощи Интернета’, а также употребляются с прилагательными *гибридный, вакцинный*. В медиатекстах представлены следующие словосочетания, именующие новые виды деятельности, возникшие во время коронавирусной эпидемии: *удаленная работа, дистанционная работа, удаленная учеба, удаленное занятие, дистанционное занятие, дистанционное обучение, виртуальный урок, виртуальное совещание, дистанционная планерка, гибридный формат, гибридное мероприятие, виртуальное мероприятие, виртуальная экскурсия, виртуальная выставка, вакцинный туризм*.

Номинация *удаленная работа* и ее разговорные варианты *удаленка, дистанционка* обозначают «удаленный (дистанционный) режим работы в период пандемии» (СРЯКЭ, 2021, с. 243). Авторство номинации *удаленная работа* приписывается американцу Джеку Ниллсу, который в 1972 году высказал идею, заключающуюся в том, что благодаря современным средствам связи, больше не обязательно держать работников в офисе. В Америке в то время эта идея была поддержана властями для решений транспортных проблем (ВСЭ).

А. А. Малышев в статье «Эволюция практики удаленной работы в России и за рубежом» пишет, что «первое появление *удаленной работы* в России связано с экономическим кризисом 90-х годов XX века. <...> Вторым этапом развития практики *удаленной работы* в России можно считать период с 2008 по 2010 год. Из-за очередного экономического кризиса начал снижаться уровень зарплат» (Малышев, 2018, с. 33). Сейчас во избежание распространения коронавирусной инфекции такая форма занятости стала особенно актуальной и является неотъемлемой частью

жизни людей. Приведем пример: «*Карантинные ограничения* заставили большинство работодателей терпимее относиться к *удаленной работе*. И подтолкнули развитие всего дистанционного – от интернет-торговли до сервисов для проведения видеоконференций и онлайн-обучения» (Комсомольская правда, 13.03.2020).

В медиатекстах широко употребляется словосочетание *гибридный формат*, которое имеет разные значения: 1) новая форма рабочего процесса, которая совмещает удаленную работу с работой в офисе; 2) смешанный формат проведения мероприятий, сочетающий онлайн- и офлайн-режимы присутствия зрителей (СРЯКЭ, 2021, с. 249).

Вакцинный туризм представляет собой новый вид путешествий. Начали говорить «о туристических поездках в другие страны с целью вакцинации от коронавирусной инфекции» (Там же, с. 33). Например: «Разговоры о запуске *вакцинного туризма* в последние месяцы идут в самых разных странах, но реализовать его на практике смогли очень немногие. В организации таких поездок за прививкой от ковида есть немало сложностей, а стоимость порой оказывается такой, что позволить себе путевку могут только состоятельные люди» (ТАСС, 17.09.2021).

5.14 Времяпровождение и образ жизни

В этой группе используются номинации с существительными *каникулы, выходные, отпуск, вечеринка*.

В медиатекстах употребляются словосочетания со словом *каникулы* в значении нерабочих дней, которые вводились властями в целях сокращения контактов между людьми и снижения случаев заражения коронавирусом. Среди номинаций, именующих разные виды отдыха и его разную длительность можно выделить следующие: *коронавирусные каникулы, ковидные каникулы, антикоронавирусные каникулы, антиковидные каникулы, недельные каникулы, двухнедельные каникулы,*

трехнедельные каникулы, внеплановые каникулы, досрочные каникулы, дополнительные каникулы.

Обращает на себя внимание номинация перифрастического типа *путинские каникулы*, которая также обозначает нерабочие дни (СРЯКЭ, 2021, с. 220). Источником этого выражения является объявление В. В. Путина от 28 марта 2020 года о начале нерабочей недели в связи с обострением коронавируса.

Интересно устойчивое словосочетание *шашлычные выходные*, которое имеет переносное значение и особую коннотацию: так говорят «о выходных или праздничных днях, официально объявленных в России нерабочими в период эпидемии коронавирусной инфекции, которые, вопреки официальному запрету, некоторые жители России провели на традиционном весеннем пикнике» (Там же, с. 254). Приведем пример: «Главный внештатный эпидемиолог Минздрава РФ... Николай Брико не исключил, что причиной роста числа заболевших *новой коронавирусной инфекцией* в стране могло стать массовое нарушение самоизоляции две недели назад. «Думаю, что да, в определенной мере этот <рост числа заболевших> является свидетельством вот этих “шашлычных” выходных», – сказал он во вторник в интервью телеканалу «Россия-24» (ТАСС, 14.04.2020).

Новые, модные в наше время словосочетания *рабочий отпуск* или *рабочие каникулы* заимствованы из английского языка *Workation*, обозначают новый тренд путешествия, в котором совмещаются *work* («работа») и *vacation* («отпуск») (Бухтинова, 2020).

К этой группе также относится номинация *виртуальная вечеринка* – проведение встречи людей через Интернет, а не в физическом пространстве.

5.15 Виды медицинского и социального обслуживания и соответствующая продукция

Данная группа представлена устойчивыми словосочетаниями с существительными *консультация, услуга, сервис, система, оплата, платеж, обслуживание, заселение, магазин, кофейня, ресторан, меню, кухня, отель.*

В связи с высокой заболеваемостью COVID-19 дистанционная медицина получает широкое распространение. Для наименования медицинских услуг удаленного характера в СМИ употребляются номинации *телемедицинская консультация, медицинская онлайн-консультация, удаленная консультация, дистанционная консультация, дистанционная медицинская услуга, медицинский онлайн-сервис.* Все эти словосочетания являются синонимами.

Телемедицинская консультация, или телемедицина, обозначает «дистанционное предоставление медицинских услуг (например, мониторинг состояния пациента и консультации) и взаимодействие медицинских работников между собой с помощью телекоммуникационных технологий» (РБК, 23.07.2021).

Среди других видов обслуживания в нынешних реалиях широкое распространение получили явления и соответствующие словосочетания, употребляющиеся с прилагательным *бесконтактный* в значении «осуществляемый без непосредственного физического контакта» (Кузнецов, 2000, с. 73): *бесконтактная система, бесконтактная оплата, бесконтактный платеж.* В туристической лексике встречаются номинации *бесконтактное обслуживание, бесконтактное заселение* в значении гостиничных услуг, при которых принятие гостей осуществляется через мобильные приложения, заменяющие персонал в процессе заселения и выселения из отеля.

Что касается названий продукции, связанной со сферой обслуживания, то они представлены новыми видами торговых заведений. Особенностью сегодняшнего и, возможно, будущего тренда для подобных заведений является самообслуживание, то есть возможность оказания услуг без непосредственного участия сотрудников предприятий. Данные номинации употребляются с такими прилагательными, как *бесконтактный, беспилотный, автоматизированный, роботизированный*, например: *бесконтактный магазин, беспилотный магазин, автоматизированный магазин, автоматизированная кофейня, роботизированная кофейня, бесконтактный ресторан, автоматизированный ресторан, роботизированный ресторан*. Вместе с тем, в ресторанной индустрии появилось необычное словосочетание *бесконтактное меню*. Подразумевается возможность появления меню на экране индивидуальных мобильных устройств (смартфона или компьютера) после сканирования QR-кода в ресторане. Можно встретить употребление данной номинации в следующем контексте: «Рестораны Махачкалы начали использовать *бесконтактное меню* в виде напечатанного QR-кода в целях недопущения распространения *новой коронавирусной инфекции*» (ТАСС, 22.09.2020).

Номинация *темная кухня* заимствована из английского языка *Dark kitchen* – это «ресторан, где нет посетителей и готовят еду только на доставку. Ему не нужно заботиться о постоянном трафике, дизайне и атмосфере» (РБК, 28.08.2020).

Карантинный отель, ковидный отель означают гостиницу, в которой, согласно правилам некоторых стран, иностранные туристы в течение установленного времени проходят карантин, после чего получают доступ к свободным путешествиям по стране.

6. Заключение и обсуждение результатов

За период более чем двухлетней коронавирусной эпидемии словарный запас русской неолексикой пополнился значительным числом новых устойчивых атрибутивных словосочетаний. Новая лексика актуальна и касается таких сфер общественной жизни, как медицина, экономика, техника, политика, образование, социология и туризм.

В результате исследования выявлено 257 устойчивых атрибутивных словосочетаний, именующих новые явления в период возникновения и распространения COVID-19. Самая многочисленная группа слов – названия медицинских препаратов, приборов и предметов для контроля возбудителей и лечения коронавирусной инфекции (50 номинаций или 19,5% от общего количества). Самой малочисленной оказалась группа – способы передачи вируса COVID-19 (5 номинаций – 1,9%). В этих номинациях проявляется русская языковая картина мира, отражающая представления русского народа о новой реальности.

Выявленная в исследовании семантика устойчивых атрибутивных словосочетаний обладает новизной и разнообразием. Особенности семантики этих номинаций заключаются в их связанности с ключевыми понятиями пандемического периода (среди самых распространенных: *коронавирус* и *ковид*), в расширенной семантике номинаций, а также в высокой частотности и уникальности употребления этих словосочетаний в языке и речи в целом.

Большинство исследуемых номинаций являются стилистически нейтральными, выполняют номинативную функцию, среди них присутствует множество синонимов (173 номинации или 67,32% от общего количества), терминов (49 номинаций – 19,1%) и заимствований (24 номинации – 9,34%), в том числе встречаются номинации с метафорическим значением (6 номинаций – 2,3%) и перифразы (4 номинации – 1,6%). Многие словосочетания содержат коннотацию

тревожности и обладают отрицательной модальностью. Некоторые из них относятся к книжной или разговорной лексике.

Значительное количество синонимичных прилагательных со значением «инфекция»: *коронавирусный* и *ковидный*, парных существительных *коронавирус* и *ковид* характерны для всего периода коронавирусной пандемии и отражают эмоциональные и психологические переживания людей. Второе место по частотности занимают термины, в частности, медицинские термины, затрагивающие отдельные аспекты коронавирусной эпохи. Обилие “ковидных” заимствований указывает на глобальность нового явления и схожесть его проявлений во всем мире.

Результаты, полученные в работе, могут быть использованы для дальнейшего развития исследования устойчивых словосочетаний в русском языке, а также в преподавании русского языка как иностранного (РКИ) на базовом уровне (A2).

Список литературы

- Алевизаки, О. Р., Касперова, Л. Т., Славкин, В. В. (2020). Неологизмы в качественной прессе 2020 года // *Новые слова и словари новых слов. 2020: Сборник научных статей* / Отв. ред. Н. В. Козловская / Ин-т лингв. исслед. РАН. Санкт-Петербург: Институт лингвистических исследований РАН, 22-27.
- Апресян, Ю. Д. (1993) (общее руководство). *Новый Большой англо-русский словарь в трех томах*. Том 2 G-Q. Москва: Русский язык.
- Большой толковый словарь русского языка* / под ред. С. А. Кузнецова (2000). Санкт-Петербург: Норинт.
- Брагина, Е. (2012). Новая нормальность // *Мировое и национальное хозяйство*, 4 (23).

Бухтинова, К. (2020). *Что такое воркейшн?* [Электронный ресурс] // 34 TRAVEL URL: <https://34travel.me/post/workation> (дата обращения: 13.02.2022).

Викисловарь. Свободно пополняемый многофункциональный многоязычный словарь и тезаурус, основанный на вики-движке [Электронный ресурс] URL: <https://ru.wiktionary.org/wiki/> (дата обращения: 27.10.2021).

Виноградов, В. В. (1977). Основные понятия русской фразеологии как лингвистической дисциплины // *Лексикология и лексикография: избр. тр.* Москва: Наука, 140-161.

ВСЭ. *Википедия*. Свободная энциклопедия [Электронный ресурс] URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/> (дата обращения: 25.10.2021).

Дмитриев, Д. В. (2003). *Толковый словарь русского языка*. Москва: Астрель: АСТ.

Добренёв, В. И., Кравченко, А. И. (2003-2004). *Социология: в 3-х томах: словарь по книге*. Москва: Социологический факультет МГУ им. М. В. Ломоносова [Электронный ресурс] URL: https://1130.slovaronline.com/404-социальная_дистанция (дата обращения 08.02.2020).

Землянский, А. В. (2021). Инфодемия: генезис и морфология явления // *Вестник ВГУ. Серия: Филология. Журналистика*, (4), 111-114.

Крысин, Л. П. (2006). *Толковый словарь иноязычных слов*. Москва: Эксмо.

Кунин, А. В. (1972). *Фразеология современного английского языка: Опыт систематизированного описания*. Москва: Международные отношения.

Лапаева, Т. А. (2011). Субстантивно-адъективные устойчивые сочетания и возможные приемы их лексикографического описания // *Вестник Новгородского Государственного Университета*, 63, 102-106.

- Малкова, А. А., Уракова, А. В., Теркулова, А. А. (2021). Ковидный хвост // *Научно-образовательный журнал для студентов и преподавателей «StudNet»*, (5) [Электронный ресурс] URL: <https://stud.net.ru/kovidnyj-xvost/> (дата обращения: 28.02.2022).
- Малышев, А. А. (2018). Эволюция практики удаленной работы в России и за рубежом // *Вестник сибирского института бизнеса и информационных технологий*, 3 (27), 33-40.
- Минеева, З. И. Неодериваты в русском языке эпохи пандемии // *Новые слова и словари новых слов. 2020: Сборник научных статей* / Отв. ред. Н. В. Козловская / Ин-т лингв. исслед. РАН. Санкт-Петербург: Институт лингвистических исследований РАН, 167-177.
- Павленков, Ф. (1907). *Словарь иностранных слов, вошедших в состав русского языка*. 2-е изд. Санкт-Петербург: Типография Ю. Н. Эрлих.
- Покровский, В. И. (1984). *Энциклопедический словарь медицинских терминов*. Москва: Советская Энциклопедия.
- Прокофьева, Н. А., Щеглова, Е. А. Медиясловарь ключевых слов текущего момента: лексико-семантическое поле «коронавирус» // *Новые слова и словари новых слов. 2020: Сборник научных статей* / Отв. ред. Н. В. Козловская / Ин-т лингв. исслед. РАН. Санкт-Петербург: Институт лингвистических исследований РАН, 190-202.
- Романик, А. (2020). Лексические новации русского языка в период пандемии коронавируса // *Новые слова и словари новых слов. 2020: Сборник научных статей* / Отв. ред. Н. В. Козловская / Ин-т лингв. исслед. РАН. Санкт-Петербург: Институт лингвистических исследований РАН, 139-146.
- Руеангдам, А. (2018). *Устойчивые атрибутивные словосочетания с семантическим компонентом «время» в современном русском языке: дис. ... канд. филол. наук*. Москва.

СРЯКЭ. *Словарь русского языка коронавирусной эпохи* (2021) / под коллегия Е. С. Громенко, А. С. Павлова, М. Н. Приемышева (отв. ред.), Ю. С. Ридецкая. Санкт-Петербург: Институт лингвистических исследований РАН.

Толковый словарь русского языка / С. И. Ожегов, Н. Ю. Шведова / Российская академия наук (2006). Институт русского языка им. В. В. Виноградова. 4-ое изд., дополненное. Москва: А ТЕМП.

Фирсов, Е.Д., Жегалин, Л.С. (2020). Новая реальность: как изменится мир после пандемии // *Вестник Академии знаний*, 39(4), 345-350.

Leng T, White C, Hilton J et al. (2021). *The effectiveness of social bubbles as part of a Covid-19 lockdown exit strategy, a modelling study*. Retrieved from <https://doi.org/10.12688/wellcomeopenres.16164.2>

Mahase, E. (2020). *Covid-19: what Do We Know about “Long Covid”?* Retrieved from <http://dx.doi.org/10.1136/bmj.m2815>

เกณฑ์การเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์ ฉบับบัณฑิตศึกษา

การเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์

วารสารมนุษยศาสตร์ ฉบับบัณฑิตศึกษารับตีพิมพ์ผลงานวิชาการในรูปแบบบทความวิจัย บทความวิชาการและบทวิจารณ์หนังสือภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารและไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น เรื่องที่ได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องและได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ

บทความที่รับพิจารณาตีพิมพ์ต้องพิมพ์เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศ พิมพ์บนกระดาษขนาด A 4 ด้วยตัวอักษร Angsana New ขนาด 16 pt. ความยาวไม่เกิน 15 หน้า (รวมบรรณานุกรม) การตั้งหน้ากระดาษระยะขอบ บน-ล่าง ซ้าย-ขวา 1 นิ้ว หรือ 2.54 เซนติเมตร และมีรายละเอียด ดังนี้

1. ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
2. ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) หน่วยงานที่สังกัด อีเมล และเบอร์โทรศัพท์
3. บทคัดย่อ (abstract) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ความยาวประมาณ 250 คำ
4. คำสำคัญ (keyword) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
5. เนื้อหาของบทความ

5.1 บทความวิจัย ความยาวไม่เกิน 15 หน้า ประกอบด้วย บทนำ วิธีการศึกษา ผลการศึกษา อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ และเอกสารอ้างอิง

5.2 บทความวิชาการ ความยาวไม่เกิน 15 หน้า ประกอบด้วย บทนำ เนื้อหา บทสรุป และเอกสารอ้างอิง

5.3 บทวิจารณ์ ความยาวของบทความ 3-5 หน้า พร้อมเอกสารอ้างอิง

5.4 งานแปลหรือเรียบเรียงจากภาษาต่างประเทศ ต้องมีหลักฐานการอนุญาตให้ตีพิมพ์เป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าของลิขสิทธิ์

6. การอ้างอิงใช้รูปแบบของสมาคมจิตวิทยาอเมริกัน (APA)

6.1 การอ้างอิงแทรกในเนื้อเรื่อง ให้ใช้การอ้างอิงแบบนาม-ปี (name-year system) โดยระบุชื่อผู้แต่ง ปีพิมพ์ และเลขหน้าของเอกสาร ไว้ข้างหน้าหรือข้างท้ายข้อความที่ต้องการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความนั้น เช่น

(รุ่งโรจน์ ภิรมย์อนุกูล, 2555, หน้า 15)

(รุ่งโรจน์ ภิรมย์อนุกูล และสุจิตต์ วงษ์เทศ, 2558, หน้า 10-12)

(Nord, 1991, p. 13)

(Nord & Vermeer, 2002, pp. 7-9)

6.2 เอกสารอ้างอิง (Reference) เป็นการรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนใช้อ้างอิงในเนื้อหา นำมาจัดเรียงตามลำดับตัวอักษรชื่อผู้แต่ง และเรียงภาษาไทยก่อนภาษาอังกฤษ

ไกเกอร์, อาร์โน. (2551). อำลาเบอร์ลิน: Abchied von Berlin. ใน *รวมเรื่องสั้นภาษาเยอรมัน* (อัญชลี โตฟังพงศ์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วังกลม.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2545). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

สัญญา สว่างบุตร. (2552). โอลิมปิก ค.ศ. 1936: กีฬาแห่งสวัสดิภาวะ. *วารสารราชบัณฑิตยสถาน*, 34(1), 89.

Chomsky, N. (1988). *Language and problems of knowledge: The Managua lectures*. Cambridge, MA: MIT Press.

การส่งต้นฉบับ

ส่งต้นฉบับพิมพ์ 3 ชุด พร้อม CD ได้ที่บัณฑิตศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง บางกะปิ กรุงเทพฯ 10240 โทร 02-369-2667

คณะกรรมการวารสารมนุษยศาสตร์ ฉบับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา	ประธานกรรมการ
ประธานสาขาวิชาไทยศึกษา	กรรมการ
ประธานสาขาวิชาภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ	กรรมการ
ประธานสาขาวิชาการแปล	กรรมการ
หัวหน้าสำนักงานเลขานุการคณะมนุษยศาสตร์	กรรมการ
หัวหน้างานบริหารและธุรการ	กรรมการ
หัวหน้างานคลังและพัสดุ	กรรมการ
หัวหน้างานนโยบายและแผน	กรรมการ
หัวหน้างานบริการการศึกษา	กรรมการ
หัวหน้าสำนักงานบัณฑิตศึกษา	กรรมการและเลขานุการ

บัณฑิตศึกษา คณะมนุษยศาสตร์

**ส่งเสริมงานบัณฑิตศึกษา
พัฒนาการเรียนรู้สู่คุณธรรม**